

ZAŁOŻENIA

DO POJEKTU BUDŻETU

M.ST. WARSZAWY

NA **2025** ROK

Warszawa

**ZAŁOŻENIA
DO PROJEKTU BUDŻETU MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
NA 2025 ROK**

1. WSTĘP	7
2. AKTUALNY STAN FINANSÓW M.ST. WARSZAWY	10
2.1. Realizacja budżetu m.st. Warszawy za 2023 rok	10
2.2. Wykonanie budżetu m.st. Warszawy na koniec kwietnia 2024 roku oraz perspektywy jego realizacji.	10
2.3. Pomoc m.st. Warszawy dla obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju.	13
2.4. Ocena budżetu przez organy nadzoru i agencje ratingowe.....	14
2.4.1. Opinia Regionalnej Izby Obrachunkowej	14
2.4.2. Opinia biegłego rewidenta	15
2.4.3. Oceny agencji ratingowych	15
3. PERSPEKTYWA FINANSOWA M.ST. WARSZAWY NA 2025 ROK I NA LATA NASTĘPNE	17
3.1. Parametry makroekonomiczne	17
3.1.1. Bieżące dane makroekonomiczne wg GUS.	17
3.1.2. Perspektywa makroekonomiczna.....	17
3.1.3. Produkt Krajowy Brutto.....	18
3.1.4. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych	19
3.1.5. Wynagrodzenia	20
3.1.6. Zatrudnienie.....	20
3.1.7. Parametry makroekonomiczne na 2025 r.....	21
3.2. Wyzwania budżetowe wynikające z uwarunkowań finansowych i formalno-prawnych	21
3.3. Kształtowanie budżetu w ramach możliwości finansowych określonych w WPF m.st. Warszawy	24
3.3.1. Założenia dotyczące dochodów budżetowych	24
3.3.1.1. Dochody bieżące	25
3.3.1.2. Dochody majątkowe	31
3.3.2. Założenia dotyczące wydatków	31
3.3.2.1. Realizacja programu rozwoju	31
3.3.2.2. Nowe instrumenty w ramach wydatków bieżących	36
3.3.2.3. Wpłata do budżetu państwa na część równoważącą subwencji ogólnej (Janosikowe).....	38
3.3.2.4. Realizacja zadań w oparciu o dofinansowanie unijne.....	39
3.3.2.5. Wykorzystanie środków z nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027.....	41
3.3.2.6. Koordynacja działań m.st. Warszawy w zakresie metropolii warszawskiej	42
3.3.2.7. Opracowanie Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (SRMW)	43
3.4. Ryzyko dotyczące realizacji zadań w 2025 r. i w latach następnych	44
3.4.1. Ryzyko dotyczące generowania wyniku budżetowego na odpowiednim poziomie	44
3.4.2. Dopłaty do realizacji zadań w oświacie	44
3.4.3. Dopłaty do realizacji zadań w komunikacji miejskiej	46
3.4.4. Dopłaty do realizacji zadań w gospodarce odpadami.....	48
3.5. Planowane działania w zakresie kosztów i wydatków	51
4. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE KIERUNKÓW WYDATKÓW BUDŻETOWYCH M.ST. WARSZAWY NA 2025 ROK	53
4.1. Bieżąca działalność Miasta	53
4.1.1. Drogownictwo i komunikacja	53
4.1.2. Gospodarka mieszkaniowa.....	57
4.1.3. Oświata i edukacja	58
4.1.4. Bezpieczeństwo.....	62
4.1.5. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	65
4.1.6. Kultura fizyczna i sport	69
4.1.7. Opieka społeczna	71
4.1.8. Ochrona zdrowia.....	76
4.1.9. Ochrona powietrza i polityka klimatyczna.....	79
4.1.10. Gospodarka odpadami.....	86
4.1.11. Transformacja cyfrowa	90
4.1.12. Obsługa długu	91
4.1.13. Wydatki dzielnic	92
4.2. Wydatki majątkowe	93

4.2.1. Transport i komunikacja	94
4.2.2. Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami	99
4.2.3. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	100
4.2.4. Edukacja	103
4.2.5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	105
4.2.6. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	106
4.2.7. Rekreacja i sport	109
4.2.8. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	110
4.2.9. Zarządzanie strukturami samorządowymi	111
5. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE WYNIKU BUDŻETOWEGO I POZIOMU ZADŁUŻENIA MIASTA	112
6. PLANOWANE PRZEZ RZĄD ZMIANY W SYSTEMIE FINASOWANIA JST	112

1. WSTĘP

Tryb prac nad projektem budżetu m.st. Warszawy w ramach przepisów ustawy z 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.) reguluje uchwała Rady m.st. Warszawy nr LXXXI/2334/2010 z 28 kwietnia 2010 roku w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej m.st. Warszawy, procedury uchwalania budżetu m.st. Warszawy oraz rodzaju i szczegółowości materiałów informacyjnych towarzyszących projektowi budżetu oraz ustalenia zakresu i formy informacji o przebiegu wykonania budżetu m.st. Warszawy za I półrocze roku budżetowego. Zgodnie z załącznikiem nr 1 do ww. uchwały Prezydent m.st. Warszawy w terminie do 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy jest zobowiązany do opracowania i przekazania Radzie m.st. Warszawy założeń do projektu budżetu m.st. Warszawy.

Założenia do projektu budżetu m. st. Warszawy na rok 2025 zostały opracowane w oparciu o aktualny stan prawny, w tym w szczególności:

1. ustawę z 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 roku, poz. 1270 z późn. zm.),
2. ustawę z 15 marca 2002 roku o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1817),
3. ustawę z 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2024 roku, poz. 356),
4. ustawę z 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2024 roku, poz. 167 i 232),
5. statut Miasta Stołecznego Warszawy przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr XXII/743/2008 z 10 stycznia 2008 roku – Uchwała nr XII/223/2015 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 28 maja 2015 roku w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie uchwalenia Statutu miasta stołecznego Warszawy,
6. uchwałę Rady Miasta Stołecznego Warszawy nr XLVI/1422/2008 z 18 grudnia 2008 roku w sprawie przekazania dzielnicom m.st. Warszawy do wykonywania niektórych zadań i kompetencji m.st. Warszawy po zmianach wprowadzonych w drodze uchwał Rady nr XCIII/2729/2010 z 21 października 2010 roku i nr XCIV/2407/2014 z 6 listopada 2014 roku,
7. uchwałę Rady Miasta Stołecznego Warszawy z 14 grudnia 2023 roku nr XCII/3016/2023 w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy na lata 2024-2050 (z późn. zm.),
8. uchwałę Rady m.st. Warszawy nr LXVI/1800/2018 z 10 maja 2018 roku w sprawie przyjęcia strategii rozwoju m.st. Warszawy do 2030 roku,
9. inne dokumenty strategiczne m.st. Warszawy,
10. dane z bieżącego monitoringu sytuacji finansowej Miasta,
11. dane o środkach z Unii Europejskiej w ramach okresu programowania UE na lata 2014-2020,
12. dane o środkach z Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2021-2027, w tym środki z Krajowego Planu Odbudowy,
13. informacje o przewidywanych przez Ministerstwo Finansów kierunkach rozwoju sytuacji gospodarczej w kraju oraz prognozowanych parametrach makroekonomicznych przedstawione w:
 - Wieloletnim Planie Finansowym Państwa (WPFP) na lata 2024-2027, przedłożonym przez Ministra Finansów i przyjętym przez Radę Ministrów 30 kwietnia 2024 roku, który będzie podstawą przygotowania projektu ustawy budżetowej państwa na 2025 rok. WPFP nie zawiera już aktualizacji Programu konwergencji, ponieważ odpowiednie przepisy UE stanowiące podstawę do jego opracowania przestały obowiązywać w kwietniu br.,
 - założeniach do projektu budżetu państwa na 2025 rok,
 - wytycznych Ministerstwa Finansów dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Ostatnia aktualizacja – październik 2023 rok,
 - cyklicznych materiałach analitycznych NBP, w tym w szczególności raport o inflacji z marca 2024 roku, jak też publikacje GUS, w tym kwartalne raporty o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, m.in. raport za I kwartał 2024 roku.

Miasto rozpoczęło aplikowanie o wsparcie z budżetu unijnego w ramach nowych ram finansowych UE na podstawie ustalonych na niektóre programy harmonogramów naborów wniosków o dofinansowanie. Dla m.st. Warszawy podstawowym źródłem dofinansowania ze środków zewnętrznych są fundusze polityki spójności Unii Europejskiej: Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny Plus przy programach o kluczowym znaczeniu z punktu widzenia potrzeb rozwojowych Warszawy, które stanowią Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnKS) oraz Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021- 2027 (FEM). Aktualnie trwa nabór wniosków dla programu operacyjnego FEnKS na duże projekty transportowe z przewidywanym zakończeniem etapu wnioskowania do końca czerwca br. Warszawa prowadzi prace nad dokumentacją aplikacyjną dla projektów w tym obszarze tak by zgodnie z harmonogramem wnioskować o dofinansowanie.

Dodatkowym źródłem finansowania projektów m.st. Warszawy mogą być środki europejskie w ramach uruchomionego Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności na podstawie Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO).

Do czasu rozstrzygających decyzji w zakresie powyższych Funduszy i KPO na 2025 r. zakłada się uzyskanie łącznie około 30 mln zł dochodów z UE, przy czym większość środków będzie pochodzić z tytułu końcowych rozliczeń przyznanego dofinansowania ze środków unijnych na projekty realizowane w ramach programów obejmujących okres perspektywy na lata 2014-2020, która została wygaszona z końcem 2023 r.

Projekt budżetu m.st. Warszawy na 2025 roku będzie tworzony w oparciu o projekt Wieloletniej Prognozy Finansowej edycji 2025 roku określającej możliwości budżetowe m.st. Warszawy zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak też w horyzoncie długofalowym.

Zakłada się, że w 2025 r. i w latach następnych ulegną poprawie warunki makrofiskalne prowadzenia gospodarki budżetowej przez Miasto. Przedstawiony w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2024-2027 średniookresowy scenariusz rozwoju sytuacji gospodarczej Polski zakłada ożywienie gospodarcze przejawiające się wyraźnym przyspieszeniem dynamiki realnej PKB z 0,2% w 2023 r. do średnio przeszło 3% w najbliższych latach z najwyższą przewidywaną wartością tego wskaźnika w 2025 r. (3,7%). Istotny będzie stopniowy spadek inflacji w kierunku celu inflacyjnego NBP i poprawa innych zmiennych makroekonomicznych. Dodatkowym istotnym czynnikiem stymulującym gospodarkę w 2025 r. będą środki unijne i inwestycje podejmowane w ramach polityki spójności oraz Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). Poprawa koniunktury gospodarczej, w tym uruchomienie w szerokim zakresie środków unijnych, stanowią pozytywną przesłankę w kierunku poprawy stanu finansów jednostek samorządowych, w tym finansów m.st. Warszawy.

Z punktu widzenia wykorzystania przez JST, w tym przez Warszawę, szans na przyspieszenie rozwoju, jaką tworzą środki unijne z nowej perspektywy, w tym środki z KPO, ważną kwestią w 2025 r. i na najbliższe lata pozostanie odbudowa i utrzymanie na odpowiednim poziomie nadwyżki operacyjnej. W tym celu konieczne jest wzmocnienie dochodów bieżących JST, w tym Warszawy, które uległy drastycznemu ograniczeniu na skutek zmian podatkowych wdrożonych w ramach Polskiego Ładu.

Wzmocnieniu finansów JST w 2025 r. służyć będą planowane przez rząd istotne zmiany systemowe w zakresie finansowania jednostek samorządu terytorialnego. Ministerstwo Finansów przy udziale strony samorządowej w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu prowadzi prace nad zmianą systemu dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Projektowane zmiany mają wejść od 2025 r.

W lutym br. Ministerstwo Finansów przedstawiło podstawowe założenia, a w maju br. zaprezentowało charakterystykę rozwiązań planowanej reformy dochodów JST. Projektowane zmiany mają na celu, w szczególności:

- **wzmocnienie i ustabilizowanie potencjału dochodowego JST**, a co za tym idzie przywrócenie samodzielności finansowej JST,
- **oparcie zasilenia finansowego JST na dochodach własnych wynikających z bazy podatkowej PIT i CIT**, przy czym zwiększone dochody z tych źródeł w dużym stopniu zastąpią transfery subwencyjne i tym samym subwencja ogólna będzie mieć charakter uzupełniający,
- **obiektywne i algorytmiczne naliczanie środków finansowych dla każdej JST w zakresie dochodów i wydatków**, kalkulowanych na kategorie JST, w tym na wydzielone w odrębną kategorię miasta na prawach powiatu przy uwzględnieniu w zakresie wydatków zróżnicowanych potrzeb wydatkowych JST, w tym potrzeb wyrównawczych, rozwojowych, oświatowych, ekologicznych, opartych na obiektywnych parametrach wg metody wypracowanej przez Ministerstwo Finansów z Bankiem Światowym.

Proponowane zmiany w dochodach podatkowych z tytułu udziału w PIT i w CIT zakładają, w szczególności:

- **zmianę podstawy kalkulacji dochodów z PIT i z CIT w kierunku ustalania dochodów JST z tytułu udziału w PIT i w CIT jako określony procent od dochodów podatników** na terenie danej JST, a nie jako procent należnego podatku odprowadzonego przez podatników z terenu danej jednostki, jak jest aktualnie. W konsekwencji im większe będą dochody podatników na terenie danej JST tym wyższe będą dochody z PIT i z CIT. Rozwiązanie to przyniesie w efekcie uniezależnienie dochodów z PIT i z CIT od zmian w systemie podatkowym, np. w zakresie ulg, zwolnień dla podatników, odliczeń od dochodu, czy zmian ewentualnie związanych z kwotą wolną od podatku, a co za tym idzie ustabilizowanie dochodów samorządowych,
- **uwzględnienie w PIT** ustalonym jako procent od dochodów podatników **przychodów z ryczału ewidencjonowanego** osiągniętych przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Aktualnie dochody z podatku PIT odprowadzonego w formie ryczału ewidencjonowanego stanowią w całości dochody budżetu państwa, a zmiany podatkowe wprowadzone przez rząd w ostatnich latach spowodowały, że znaczna część podatników prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się według jednolitej stawki 19% lub na zasadach ogólnych, przeszła na rozliczanie PIT w formie ryczałtowej. W efekcie tej migracji wpływy budżetu centralnego z udziału w PIT znacząco wzrosły kosztem dochodów JST,
- **JST nie będą dokonywać wpłat do budżetu państwa z tytułu tzw. „Janosikowego”**. Wprowadzona zostanie **korekta zamożności** poprzez obniżenie kwoty zwiększonych dochodów z PIT i z CIT, przy czym nowy system korekty zamożnościowej ma być łagodniejszy niż obecny system wyrównawczy.

Ze względu na toczące się jeszcze prace nad ostatecznym kształtem rozwiązań ustawowych, założenia do projektu budżetu Miasta na 2025 r. zostały przygotowane w oparciu o aktualne przepisy wyznaczające ramy prawne działania JST.

2. AKTUALNY STAN FINANSÓW M.ST. WARSZAWY

2.1. Realizacja budżetu m.st. Warszawy za 2023 rok

Na realizację budżetu w 2023 r. zasadniczy wpływ miał duży ubytek dochodów z podstawowego źródła zasilania budżetu w środki, jakim dla Warszawy jest podatek PIT. Jest to skutek rozwiązań prawnych wprowadzonych w latach 2019-2022, w tym objętych pakietem ustaw tzw. Polskiego Ładu w warunkach znaczącego wzrostu kosztów bieżącego funkcjonowania Miasta w związku z wysoką inflacją przy braku adekwatnej rekompensaty znaczącego uszczerbku w dochodach.

W konsekwencji 2023 r. charakteryzował się niską dynamiką r/r dochodów budżetowych ogółem – wzrost r/r wyniósł zaledwie 0,4% przy spadku r/r dochodów bieżących. Wyhamowaniu dynamiki dochodów budżetowych, zwłaszcza w sferze bieżącej, towarzyszył znaczący wzrost r/r wydatków bieżących tj. o 9,2% wobec średniorocznej inflacji o 11,4%. Przy czym dynamika wydatków w sferach stanowiących największe obciążenie budżetu operacyjnego, tj. w edukacji oraz w transporcie i komunikacji, była dużo wyższa i wyniosła odpowiednio 118,4% i 122,4%. Natomiast zrealizowane wydatki majątkowe Miasta w 2023 r. były rekordowo wysokie, wyniosły 3 mld 576 mln zł. Wzrost wydatków majątkowych w porównaniu do roku poprzedniego wyniósł 56,7%, przy czym najwyższe środki stanowiące 50,7% ogółu wydatków majątkowych zostały skierowane na inwestycje w zakresie transportu i komunikacji.

Na skutek istotnie ograniczonych dochodów budżetowych przeznaczonych na finansowanie zadań na rzecz mieszkańców rok 2023 zakończył się **ujemnym wynikiem budżetu** w kwocie **2 mld 447 mln zł**, rozumianym, jako **różnica między** uzyskanymi **dochodami** w wysokości **21 mld 740 mln zł**, a poniesionymi **wydatkami** w wysokości **24 mld 187 mln zł**. Był to **najwyższy poziom deficytu budżetowego** w aktualnej historii ustrojowej m.st. Warszawy, czyli od 2003 r.

Wynik operacyjny budżetu liczony jako różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi również był ujemny. **Deficyt operacyjny w 2023 r. wyniósł 148 mln zł. W aktualnej formie prawnoustrojowej funkcjonowania Miasta tylko raz tj. w 2020 r. wystąpiła sytuacja, kiedy zrealizowane dochody bieżące nie pozwoliły na sfinansowanie wydatków bieżących.**

Zadłużenie Warszawy wg stanu **na koniec 2023 r. wyniosło 5 mld 395 mln zł i wzrosło** w stosunku do stanu na koniec 2022 r. **o 123 mln zł**, co było efektem planowej spłaty długu zaciągniętego w latach poprzednich przy zaciągnięciu nowego długu w kwocie 384 mln zł, stanowiąc **24,8% w relacji do dochodów ogółem**.

W 2023 r. **spełnione zostały ustawowe reguły ostrożnościowe** wynikające z art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych odnoszące się do limitu wydatków bieżących oraz limitu spłat zadłużenia.

2.2. Wykonanie budżetu m.st. Warszawy na koniec kwietnia 2024 roku oraz perspektywy jego realizacji.

Planowane na 2024 r. dochody budżetowe w kwocie **25 mld 866 mln zł zostały zrealizowane** w okresie styczeń-kwiecień br. w kwocie **10 mld 248 mln zł**, co stanowiło **39,6%** planu rocznego.

Na planowane w skali roku **dochody bieżące** w kwocie **25 mld 084 mln zł** w ciągu czterech miesięcy br. uzyskano **9 mld 726 mln zł**, co stanowiło **38,8%** planu rocznego. W zakresie **dochodów majątkowych**

realizacja w okresie czterech miesięcy 2024 r. wyniosła **522 mln zł** wobec planu rocznego **782 mln zł** tj. **66,8% planu**.

Wskaźnik zaawansowania realizacji planu rocznego dochodów ogółem za okres styczeń-kwiecień br. wyniósł **39,6%**. Niezależnie od wyników na poziomie dochodów ogółem, stopień wykonania planu za pierwsze cztery miesiące br. jest różny w przypadku poszczególnych źródeł dochodów budżetowych.

Dochody z podatków wspólnych z budżetem państwa, tj. PIT i CIT, począwszy od 2022 r. wpływają w stałych miesięcznych kwotach równych 1/12 planowanych rocznych wpływów z tych podatków na podstawie prognozy ustalonej przez Ministra Finansów. Po dwóch latach następuje rozliczenie przekazanych środków w odniesieniu do rzeczywistej realizacji dochodów poprzez odpowiednią korektę planu dochodów z tych źródeł. Plan dochodów z PIT i z CIT na 2024 r. ujmuje takie rozliczenie dochodów za 2022 r. i w przypadku PIT przy planie rocznym 8 mld 574 mln zł kwota rozliczenia za 2022 r. wyniosła +175,3 mln zł, a w odniesieniu do CIT przy planie rocznym 2 mld 595 mln zł kwota rozliczenia za 2022 r. wynosi +389,5 mln zł. Plan roczny dochodów z PIT i wykonanie za okres pierwszych 4 miesięcy br. wykazują wzrost r/r o 47,9%. W przypadku dochodów z CIT wzrost r/r wynosi 35,3%. Plan dochodów z PIT na 2024 r. w stosunku do dochodów zrealizowanych w 2021 r., czyli w ostatnim roku przed wprowadzeniem przepisów Polskiego Ładu, jest nominalnie wyższy o 23,7%, natomiast realnie jest znacznie niższy zważywszy, że skumulowane wskaźniki wzrostu wynagrodzeń i inflacji wyniosą w latach 2022-2024 odpowiednio 34,69% i 35,9%. **Szacuje się, że ubytek dochodów z PIT w skali 2024 r. będący konsekwencją Polskiego Ładu wyniesie 1,3 mld zł przy rekompensacie w postaci części rozwojowej subwencji ogólnej w kwocie 192 mln zł.**

Stopień realizacji planu dochodów z PCC za okres styczeń-kwiecień 2024 r. wyniósł 43%.

W odniesieniu do tego samego okresu 2023 r. dochody wykazują niewielki spadek r/r o ok. 5%, tj. o 13 mln zł. Średniomiesięczne wpływy są stosunkowo stabilne i oscylują wokół 50 mln zł. Przewiduje się, że przy utrzymaniu zbliżonego poziomu miesięcznych dochodów w kolejnych miesiącach br. roczne wpływy z tego podatku mogą być wyraźnie niższe od ubiegłorocznego wykonania tych dochodów. Taka sytuacja może wynikać z przejściowego przyspieszenia wartości wpływów w II półroczu 2023 r. na tle poprzedniego okresu w efekcie skokowego wzrostu liczby i wartości transakcji na rynku nieruchomości, głównie mieszkaniowych, w związku z uruchomieniem w połowie 2023 r. Programu Bezpieczny kredyt 2%.

Realizacja dochodów zaliczanych do różnych dochodów ujętych wg źródeł w grupie Pozostałe dochody za pierwsze cztery miesiące br. istotnie przekroczyła plan roczny w efekcie pozyskania nieplanowanych wpływów z tytułu zwróconego przez Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. należnego podatku VAT za 2019 r. i 2020 r. w kwocie przeszło 91 mln zł w związku z wniesionymi przez m.st. Warszawę dopłatami z przeznaczeniem na pokrycie kosztów usług zagospodarowania odpadów w latach 2019 - 2020.

Realizacja planu dochodów ze sprzedaży biletów wykazuje niższy od wynikającego ze wskaźnika upływu czasu stopień realizacji planu, który za okres czterech pierwszych miesięcy br. wyniósł 26%, co odpowiada wartości 323 mln zł. W okresie styczeń-kwiecień br. dochody te wykazują niewielki wzrost – o około 16 mln zł – w stosunku do analogicznego okresu 2023 r. Wzrost w stosunku do okresu sprzed pandemii, tj. do stanu na koniec kwietnia 2019 r. wyniósł 8,3% , tj. o blisko 25 mln zł. Średnie miesięczne wpływy w okresie styczeń-kwiecień br. były stosunkowo stabilne i przekraczały 80 mln zł.

W zakresie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi zaawansowanie realizacji rocznego planu dochodów za okres styczeń-kwiecień br. wyniosło 33,1%. Zrealizowane dochody w okresie pierwszych czterech miesięcy br. przekroczyły 372 mln zł. Jednocześnie dochody te wykazują wzrost r/r o 3,3%, tj. o 12 mln zł. Stopień realizacji rocznego planu wydatków z tytułu obsługi systemu gospodarki odpadami, tj. odbioru i zagospodarowania odpadów za analizowany okres wyniósł 23%, co oznacza wykonanie na poziomie blisko 286 mln zł. W stosunku do analogicznego okresu ub.r. wydatki są niższe o 43 mln zł, tj. o przeszło 15%.

Uchwałą nr V/101/2024 Rady m.st. Warszawy z 6 czerwca 2024 r. zmieniającą uchwałę w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz ustalenia stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności wprowadzono **obniżenie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w okresie od 1 października 2024 r. do 30 września 2025 r.**

Stopień realizacji dochodów majątkowych za okres pierwszych czterech miesięcy br. z tytułu dofinansowania z budżetu UE projektów inwestycyjnych realizowanych przy udziale środków europejskich wyniósł 61,8%. Główną pozycją w dochodach z tego źródła są dochody z tytułu refundacji nakładów poniesionych przez Miasto na budowę II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II i III. Przewidziane dofinansowanie w tym roku z budżetu unijnego wynosi odpowiednio 21 mln zł i 293 mln zł przy realizacji na koniec kwietnia br. odpowiednio 22,8 mln zł i 184,5 mln zł. Uzyskane w okresie pierwszych czterech miesięcy br. dofinansowanie ze środków unijnych dotyczy głównie rozliczeń końcowych za zakupy taboru zrealizowane do końca ubiegłego roku przez Metro Warszawskie sp. z o.o.

Planowane na 2024 rok wydatki budżetowe w kwocie 29 mld 591 mln zł zostały zrealizowane w okresie styczeń – kwiecień 2024 r. w kwocie 8 mld 058 mln zł, co stanowi 27,2% planu rocznego.

Na **wydatki bieżące** przypadła kwota **7 mld 464 mln zł**, co stanowi **28,8 % planu** rocznego w kwocie **25 mld 909 mln zł**. Wydatki majątkowe zostały wykonane w kwocie **594 mln zł**, co stanowi **16,1% planu** rocznego. Zrealizowane wydatki budżetowe ogółem wg stanu na koniec kwietnia 2024 r. wykazują wzrost w stosunku do wykonania w analogicznym okresie ubiegłego roku o 1 mld 276 mln zł, tj. o 18,8%, przy czym wydatki bieżące zwiększyły swoją wartość wobec tego samego okresu 2023 r. o 1 mld 081 mln zł, tj. o blisko 17%, a wzrost r/r wydatków majątkowych wyniósł 195 mln zł, tj. 49%.

Planowany **na koniec 2024 roku deficyt budżetu**, rozumiany jako różnica między ww. wielkościami planowanych dochodów i planowanych wydatków wynosi **3 mld 724 mln zł**. Znaczące pogłębienie luki budżetowej w stosunku do 2023 r. jest skutkiem istotnego osłabienia potencjału dochodowego Miasta w wyniku reform podatkowych Polskiego Ładu przy **zachowaniu wieloletniego programu inwestycyjnego Miasta ujętego w Wieloletniej Prognozie Finansowej**.

Należy odnotować, że **wynik operacyjny budżetu** liczony, jako różnica pomiędzy planowanymi dochodami bieżącymi, a planowanymi wydatkami bieżącymi, **na skutek braku mechanizmu w pełni rekompensującego ubytek dochodów z udziałów w PIT w rezultacie wdrożenia w 2022 roku programu Polski Ład, planowany jest w wartości ujemnej i wynosi 825 mln zł.**

W związku z zaplanowanym wysokim poziomem deficytu budżetowego założono wzrost zadłużenia – o 2 mld 701 mln zł – wobec stanu na koniec 2023 r., tj. do poziomu 8 mld 096 mln zł na koniec

2024 r. Po uwzględnieniu planowanego do podjęcia w II półroczu br. nowego długu i przypadającej na 2024 r. kwoty spłaty długu wskaźnik relacji długu do dochodów kształtować się będzie na poziomie 31,3%.

Planowany w 2024 r. indywidualny wskaźnik obsługi zadłużenia obliczony zgodnie z zasadami określonymi w art. 243 ustawy o finansach publicznych, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, wyniesie **1,95%** kształtując się poniżej limitu ustawowego.

2.3. Pomoc m.st. Warszawy dla obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju.

Od początku inwazji zbrojnej Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. samorząd Warszawy aktywnie włączył się w pomoc Ukrainie i kontynuuje tę pomoc efektywnie realizując projekty pomocowe, głównie w obszarze edukacji, pomocy społecznej, ochronie zdrowia.

Ramy prawne dla udzielanej pomocy stanowi tzw. spec ustawa z 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy¹. Na mocy tej ustawy został utworzony w Banku Gospodarstwa Krajowego Fundusz Pomocy w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy.

Dlatego obok inicjatyw i działań pomocowych samorządu Warszawy dla obywateli Ukrainy, finansowanych z własnych środków budżetowych, Miasto współdziała z administracją rządową realizując szereg zadań zleconych na podstawie ustawy i porozumień z organami administracji rządowej.

Aktualnie na etapie procesu legislacyjnego znajduje się projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw. Nowe rozwiązania mają wejść w życie od 1 lipca 2024 roku. Na mocy tej ustawy okres obowiązywania ochrony tymczasowej dla obywateli Ukrainy, zostanie przedłużony do 30 września 2025 roku. Od 1 lipca 2024 roku zmieni się też system wsparcia dla obywateli Ukrainy.

Pomoc dla Ukrainy odzwierciedlona jest w budżecie m.st. Warszawy po stronie dochodowej i wydatkowej poprzez zaangażowane własne środki budżetowe, jak też w postaci uzyskanych środków zewnętrznych z Funduszu Pomocy i środków pozyskanych w formie darowizn z UNICEF-u.

W 2023 r. na podstawie wprowadzonych rozwiązań ustawowych na pomoc dla obywateli Ukrainy Miasto uzyskało **środki zewnętrzne** z Funduszu Pomocy i z innych źródeł zewnętrznych, w tym z UNICEF-u, **łącznie w kwocie 353 mln zł**, natomiast **wydatki wyniosły 446 mln zł**.

W 2024 r. wg stanu na 27 maja br. Miasto uzyskało środki zewnętrzne z Funduszu Pomocy i z innych źródeł zewnętrznych, w tym z UNICEF-u w wysokości **112,6 mln zł**, **wydatki natomiast wyniosły 115 mln zł**.

łącznie w latach 2022-2024 wydatki związane z pomocą obywatelom Ukrainy wynoszą 1,224 mld zł, w tym 270 mln zł stanowi finansowanie zadań pochodzące ze środków własnych m.st. Warszawy.

¹ Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 167 i 232).

2.4. Ocena budżetu przez organy nadzoru i agencje ratingowe

2.4.1. Opinia Regionalnej Izby Obrachunkowej

W dniu 26 kwietnia 2024 roku **Regionalna Izba Obrachunkowa w Warszawie** w uchwale 3.e./352/2024 **pozytywnie z uwagami zaopiniowała sprawozdanie z wykonania budżetu Miasta Stołecznego Warszawy za rok 2023.**

W ocenie Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej sprawozdanie spełniło wymogi określone obowiązującymi przepisami prawa i stanowi dobre źródło informacji o realizacji budżetu w 2023 r. Sprawozdanie z wykonania budżetu jest dostępne na stronie internetowej Miasta pod adresem www.um.warszawa.pl w sekcji *BIP> Menu przedmiotowe > Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy > Wykonanie budżetu.*

Uwagi RIO odnosiły się do:

1. Nadwyżki dochodów nad wydatkami w zakresie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w 2023 r. (nadwyżka wyniosła 205,4 mln zł, tj. 18,7%, przy dochodach wynoszących 1.100,7 mln zł i wydatkach w kwocie 895,4 mln zł).

W sentencji wskazano, że „środki z opłaty mogą być przeznaczone wyłącznie na cele, o których mowa w art. 6r ust. 2-2c ustawy 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 888) i nie mogą być wykorzystane na cele niezwiązane z pokrywaniem kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi (art. 6r ust1aa ww. ustawy). Mając na uwadze powyższe ustalenia Skład Orzekający wskazuje na „potrzebę weryfikacji kalkulacji kosztów systemu gospodarowania odpadami komunalnym oraz wysokości stawek opłaty”.

Uchwałą nr LXXIX/2553/2023 Rady m.st. Warszawy z 9 marca 2023 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2023-2050 oraz Uchwałą nr XCVI/3192/2024 Rady m.st. Warszawy z 14 marca 2024 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2024-2050 środki pochodzące z powyższej nadwyżki zostały przeznaczone na finansowanie planowanego deficytu w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi w latach 2023-2027.

W 2024 r. Uchwałą nr V/101/2024 Rady m.st. Warszawy z 6 czerwca 2024 r. zmieniającą uchwałę w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz ustalenia stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności **obniżono opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Obniżona opłata ma obowiązywać w okresie od 1 października 2024 r. do 30 września 2025 r.**

2. Nadwyżki dochodów w zakresie opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu w 2023 r. (93,3 mln zł) nad wydatkami na działania związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i zwalczaniem narkomanii (82,2 mln zł).

W sentencji wskazano że „w myśl art. 182 oraz art. 93 ust. 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 poz., 165 ze zm.) dochody z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz dochody z opłat za korzystanie z zezwoleń winny być wykorzystywane na realizację: gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnych programów przeciwdziałania narkomanii, zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego, o której mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnych programów przeciwdziałania narkomanii, a także zgodnie z art. 31a i 31b ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r., poz. 103 z późn. zm.) na pomoc obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie jednostki samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy i usług społecznych, zapewniania schronienia, edukacji, opieki i wychowania, organizacji czasu wolnego, w tym kultury i sportu oraz zdrowia publicznego.”

Uchwałą nr XCVI/3193/2024 Rady m.st. Warszawy z 14 marca 2024 r. w sprawie zmian w budżecie miasta stołecznego Warszawy na 2024 rok środki pochodzące z powyższej nadwyżki zostały przeznaczone na finansowanie zadań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i zwalczaniem narkomanii.

2.4.2. Opinia biegłego rewidenta

Sprawozdania finansowe m.st. Warszawy poddawane są ocenie niezależnego biegłego rewidenta.

Ostatnia **opinia** biegłego rewidenta dotycząca sprawozdania finansowego za **2023 r. wskazuje, że** sprawozdanie finansowe:

- „**przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej** Jednostki na dzień 31 grudnia 2023 r. oraz jej wyniku finansowego za rok obrotowy zakończony w tym dniu zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy z dn. 29 września 1994 r. o rachunkowości („Ustawa o rachunkowości” – Dz. U. z 2023 roku poz. 120 z późn. zm.) oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- **jest zgodne co do formy i treści** z obowiązującymi Jednostkę przepisami prawa oraz statutem Jednostki;
- zostało sporządzone na podstawie **prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych** zgodnie z przepisami rozdziału 2 Ustawy o rachunkowości.”

Sprawozdanie finansowe wraz z opinią biegłego rewidenta jest dostępne na stronie internetowej Miasta pod adresem www.um.warszawa.pl w sekcji BIP > Menu przedmiotowe > Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy > Sprawozdania finansowe m.st. Warszawy.

2.4.3. Oceny agencji ratingowych

Finanse m.st. Warszawy oceniane są przez dwie międzynarodowe agencje ratingowe.

RATING KRAJOWY

Ocena ratingu: AAA (pol) z perspektywą stabilną

Międzynarodowa agencja ratingowa Fitch Ratings, w dniu 26 kwietnia 2024 r., **potwierdziła długoterminowy rating krajowy Warszawy oraz programu emisji obligacji do kwoty 3 mld zł i w wszystkich emisji dokonanych przez Miasto w ramach tego programu, na poziomie „AAA(pol)”. Perspektywa ratingów pozostaje stabilna.**

Agencja utrzymała „wysoki średni” profil ryzyka Miasta odzwierciedlający niskie ryzyko w porównaniu do podmiotów z międzynarodowej grupy porównawczej oraz podtrzymała ocenę w zakresie stabilności dochodów i zdolność do ich zwiększania jako „średnią”. W ocenie Fitch źródła dochodów Miasta są stabilne, a perspektywy ich wzrostu są zgodne z dynamiką wzrostu gospodarczego Polski. Zdolność Miasta do zwiększania dochodów w sytuacji pogorszenia się koniunktury gospodarczej jest „średnia”, a więc wyższa niż w przypadku większości miast w Polsce ocenianych przez Fitch, ponieważ nawet w okresach spowolnienia wzrostu PKB Miasto było w stanie zwiększyć poziom dochodów.

Miasto wykazywało się także dużą skutecznością w pozyskiwaniu dotacji na inwestycje (z budżetu UE oraz Państwa).

Agencja utrzymała ocenę stabilności wydatków Warszawy na poziomie „średnim”, a możliwość ich dostosowania do zmieniającego się otoczenia jako „mocną”.

Fitch ocenia obowiązujące w Polsce regulacje dotyczące długu oraz zarządzania płynnością w JST jako „średnie”, jednak polityka zarządzania długiem, płynnością i zobowiązaniami pozabilansowymi w Warszawie jest oceniana jako „mocna” za sprawą

wdrożonych zaawansowanych praktyk zarządzania długiem i płynnością. Agencja oceniła również zarządzanie płynnością przez Warszawę jako „mocne”, pomimo wskazanego braku wsparcia płynności JST w sytuacjach awaryjnych ze strony władz centralnych.

W ocenie Fitch Ratings gorsze wyniki operacyjne Warszawy w 2023 r. były spowodowane czynnikami zewnętrznymi tj. negatywnym wpływem reformy podatkowej „Polski Ład” na dochody z PIT, rosnącym obciążeniem z tytułu obowiązkowej wpłaty na część równoważącą subwencji ogólnej oraz wzrostem wydatków związanych głównie z presją płacową.

RATING MIĘDZYNARODOWY

Ocena ratingu: A- z perspektywą stabilną

Międzynarodowa agencja ratingowa Fitch Ratings, w dniu 26 kwietnia 2024 r. **potwierdziła międzynarodowy długoterminowy rating Warszawy (Issuer Default Rating - IDR) dla zadłużenia w walucie zagranicznej i krajowej na poziomie "A-". Perspektywa ratingów pozostaje stabilna.**

Potwierdzenie ratingów odzwierciedla pogląd Fitch, że wyniki operacyjne oraz wskaźniki długu Warszawy w średnim okresie nie będą odbiegać od grupy porównawczej z ratingiem „A-”, pomimo presji na budżet Miasta spowodowanej niższymi dochodami z tytułu PIT wynikającymi z reformy podatkowej „Polski Ład”, rosnącym obciążeniem z tytułu obowiązkowej wpłaty na część równoważącą subwencji ogólnej oraz wzrostem wydatków związanych głównie z presją płacową.

Międzynarodowy długoterminowy rating Miasta nadal pozostaje ograniczony ratingiem Polski, który jest obecnie o dwa poziomy niższy od samodzielnego profilu kredytowego Warszawy (żadna jednostka samorządu terytorialnego w Polsce nie może mieć zagranicznej oceny wiarygodności kredytowej wyższej od oceny ratingowej kraju). Uzasadnienie potwierdzenia ratingu międzynarodowego przedstawione przez agencję jest tożsame z przesłankami przedstawionymi dla potwierdzenia ratingu krajowego.

Ocena ratingu: A2 z perspektywą stabilną

Międzynarodowa agencja ratingowa Moody's Investors Service, w dniu 7 czerwca 2024 r. **potwierdziła międzynarodowy długoterminowy rating Warszawy na poziomie A2. Agencja zmieniła perspektywę ratingu negatywnej na stabilną, co oznacza, że w najbliższym czasie nie jest przewidywana zmiana oceny ratingowej.**

Zmiana perspektywy z negatywnej na stabilną jest wynikiem lepszej niż wcześniej oczekiwano sytuacji finansowej Miasta, spowodowanej rosnącymi wpływami podatkowymi, dostępem oraz efektywnym wykorzystaniem środków unijnych, a także skutecznym zarządzaniem budżetem i długiem. Zdaniem agencji istotnym czynnikiem w zmianie perspektywy jest też pozytywna ocena wpływu zaprezentowanych przez Ministerstwo Finansów propozycji zmian w systemie finansowania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce, w tym w systemie dochodów podatkowych. Wejście w życie tych propozycji powinno spowodować wzrost dochodów podatkowych, zwiększyć ich przewidywalność oraz poprawić wyniki operacyjne Miasta.

Potwierdzenie ratingu Warszawy na poziomie A2, równym ocenie ratingowej Polski, odzwierciedla mocne strony profilu kredytowego miasta, w tym jego silną i dobrze zdywersyfikowaną bazę ekonomiczną w tym wysoką lokalną dynamikę PKB i niski poziom bezrobocia, dobrą sytuację płynnościową i umiarkowany poziom zadłużenia. Agencja wskazała też, że mocną stroną Warszawy jest ostrożne podejście do zarządzania finansami miasta, uwzględniające planowanie w długim horyzoncie czasowym, co pozwala na wczesną identyfikację zagrożeń i podjęcie odpowiednio wcześniej działań dostosowujących.

Zdaniem agencji, Warszawa prowadzi szereg działań publicznych usług wykraczający poza poziom przewidziany przepisami prawa, co w przypadku konieczności ograniczenia wydatków, daje Miastu znaczną elastyczność budżetową w razie potrzeby. Potwierdzenie oceny ratingowej Moody's uwzględni również bieżące potrzeby społeczne wynikające z migracji i starzenia się społeczeństwa.

Pełna analiza potencjału kredytowego Warszawy dostępna jest po zalogowaniu się na stronach agencji ratingowych www.fitchpolska.com.pl i www.moody.com.

3. PERSPEKTYWA FINANSOWA M.ST. WARSZAWY NA 2025 ROK I NA LATA NASTĘPNE

3.1. Parametry makroekonomiczne

3.1.1. Bieżące dane makroekonomiczne wg GUS.

Realizacja podstawowych wskaźników makroekonomicznych w 2024 r. przedstawia się następująco:

Produkt Krajowy Brutto

Z szybkiego szacunku Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w I kwartale 2024 roku Produkt Krajowy Brutto Polski był wyższy o 1,3% od odnotowanego w I kwartale 2023 roku oraz o 0,4% względem poprzedniego kwartału, tj. IV kwartału 2023 roku.

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w kwietniu 2024 r. w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku wzrosły o 2,4% oraz o 1,1% w stosunku do poprzedniego miesiąca. Kwiecień jest pierwszym miesiącem wzrostu inflacji po obserwowanym od lutego 2023 r. do marca 2024 r. zmniejszaniem się odczytów z rekordowego poziomu 18,4% do 2,0%. W poprzednich miesiącach br. inflacja r/r wyniosła: w styczniu 3,7%, w lutym 2,8%, w marcu 2,0%.

Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w kwietniu br. w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku było wyższe o 11,3% oraz zmniejszyło się o 1,6% w stosunku do poprzedniego miesiąca. Rekordowe dwucyfrowe tempo wzrostu wynagrodzeń utrzymuje się już od grudnia 2021 r. W poprzednich miesiącach br. dynamika r/r wyniosła: w styczniu 13,5%, w lutym 13,6%, w marcu 12,6%.

W marcu br. wzrost nominalnych emerytur i rent z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniósł r/r 14,6%. W poprzednich miesiącach br. dynamika r/r wyniosła: w styczniu 19,0%, i w lutym 19,1%.

Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w kwietniu br. było niższe w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku o 0,4% i utrzymało się na poziomie z poprzedniego miesiąca.

Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła na koniec marca br. 5,3%. Była niższa o 0,1 pkt proc. w stosunku do analogicznego miesiąca ubiegłego roku.

3.1.2. Perspektywa makroekonomiczna

Budżet m.st. Warszawy na 2024 r. został skonstruowany w oparciu o prognozę makroekonomiczną przyjętą w poniższych dokumentach:

- Założenia projektu budżetu państwa na rok 2024 – publikacja 15 czerwca 2023 r.,
- Projekt ustawy budżetowej na rok 2024 – publikacja 29 września i 20 grudnia 2023 r.,
- Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja październik 2023 r.

Budżet m.st. Warszawy na 2025 r. będzie opracowywany w oparciu o prognozy przyjęte w analogicznych dokumentach Ministerstwa Finansów dotyczących 2025 r. W trakcie procesu przygotowywania Założeń dostępne były Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2024 r.

Dodatkowo przy ocenie perspektywy makroekonomicznej uwzględniono prognozy ujęte w:

- Raporcie o inflacji z marca 2024 r. opracowanym przez Narodowy Bank Polski,
- Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2024–2027 z kwietnia 2024 r. przygotowanym w Ministerstwie Finansów,
- Wiosennej prognozie gospodarczej z 15 maja 2024 r. sporządzonej przez Komisję Europejską.

3.1.3 Produkt Krajowy Brutto

W budżecie Miasta na 2024 r. założono, zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów, że Produkt Krajowy Brutto Polski w ujęciu realnym wzrośnie w 2024 r. o **3,0%**.

Prognoza Ministerstwa Finansów ujęta w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2024–2027 z kwietnia 2024 r. oraz w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2024 r. zakłada, że w 2024 r. tempo wzrostu realnego PKB wyniesie **3,1%**, co oznacza **zwiększenie** prognozy wzrostu PKB o **0,1 pkt proc.** Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje wyższą niż w 2024 r. dynamikę realnego PKB:

- **3,7% w 2025 r.,**
- **3,4% w 2026 r.,**
- **3,0% w 2027 r.**

Wśród pozytywnych czynników wpływających na dynamikę wzrostu gospodarczego Ministerstwo Finansów wymienia:

- polepszenie nastrojów konsumentów na skutek wzrostu płac realnych spowodowanego przez znaczącą podwyżkę wynagrodzeń w sektorze publicznym,
- wzrost inwestycji w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) oraz zwiększone zamówienia sprzętu wojskowego i wzrost wydatków na obronność,
- prognozowane złagodzenie polityki pieniężnej z uwagi na inflację niższą niż w latach 2022-2023 i w konsekwencji mniejszy koszt kapitału i korzystniejsze warunki finansowania,
- utrzymanie obniżonej stawki podatku VAT na podstawowe artykuły żywnościowe oraz programy wpływające na zwiększenie dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych, m.in. wsparcie, które otrzymują gospodarstwa domowe w związku ze znaczącym wzrostem cen energii i gazu,
- wzrost importu i eksportu w związku z oczekiwaną poprawą sytuacji gospodarczej na rynkach eksportowych.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca br. w scenariuszu przedłużania działań osłonowych zakłada wzrost PKB w 2024 r. na poziomie **3,5%** i jest wyższa niż prognoza Ministerstwa Finansów o 0,4 pkt proc. Scenariusz makroekonomiczny NBP ujęty w projekcji inflacji zakłada, że działania osłonowe chroniące gospodarstwa domowe i firmy przed skutkami wzrostu cen energii zostaną przedłużone do końca 2026 r.

Na kolejne lata NBP prognozuje stopę wzrostu realnego PKB na poziomie:

- **4,2% w 2025 r., tj. o 0,5 pkt proc.** wyższą niż Ministerstwo Finansów,
- **3,3% w 2026 r., tj. o 0,3 pkt proc.** wyższą niż Ministerstwo Finansów.

W projekcji inflacji założono istotne przyspieszenie wzrostu realnego PKB w 2024 r. względem wzrostu odnotowanego w 2023 r. Przestankami dla scenariusza silnego wzrostu są:

- wzrost dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych przekładający się na wyraźną odbudowę spożycia prywatnego,
- dalsze ustępowanie skutków szoków podaźowych na światowych rynkach surowców energetycznych,
- utrzymanie działań osłonowych w zakresie cen żywności i energii na 2024 r. i kolejne lata 2025- 2026,
- zwiększenie wydatków na obronę narodową,
- silny wzrost napływu funduszy unijnych w ramach perspektywy finansowej 2021-2027,
- wzrost popytu zagranicznego przy zakładanej umiarkowanej skali ożywienia w strefie euro.

Przyjęte w projekcji inflacji założenie o utrzymaniu stóp procentowych na niezmiennym poziomie stanowi czynnik oddziałujący negatywnie na prognozowaną dynamikę PKB w Polsce podobnie jak spadek transferów kapitałowych z UE związany z zakończeniem wydatkowania środków z perspektywy finansowej na lata 2014-2020.

Prognoza Komisji Europejskiej przedstawiona w Wiosennej prognozie gospodarczej 2024 z maja br. zakłada wzrost PKB w 2024 r. na poziomie **2,8%** i jest niższa od prognozy Ministerstwa Finansów o **0,3 pkt proc.** Ponadto Komisja prognozuje, że w 2025 r. stopa wzrostu realnego PKB wyniesie **3,4%**, tj. o **0,3 pkt proc.** mniej niż przewiduje Ministerstwo Finansów.

W scenariuszu Komisji przewiduje się, w 2024 r. nastąpi odbicie wzrostu gospodarczego na skutek silnej konsumpcji prywatnej i publicznej oraz wzrostu inwestycji między innymi w sektor obronny.

3.1.4 Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych

W budżecie Miasta na 2024 r. założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2024 r. wyniesie **6,6%**.

Ministerstwo Finansów w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2024–2027 z kwietnia 2024 r. oraz Wytocznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2024 r. zakłada, że inflacja w całym 2024 r. wyniesie średnio **5,2%**, co oznacza **zmniejszenie** prognozy wskaźnika inflacji o **1,4 pkt proc.**

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje stopniowe zmniejszanie się inflacji do następujących poziomów:

- **4,1%** w 2025 r.,
- **3,3%** w 2026 r.,
- **2,5%** w 2027 r.

W ocenie Ministerstwa Finansów w pierwszej połowie 2024 roku inflacja pozostanie na niskim poziomie, a w drugiej spodziewany jest jej wzrost wynikający z odmrożenia cen prądu i gazu dla gospodarstw domowych. Prognoza zakłada odmrożenie cen, bez uwzględnienia ewentualnych działań osłonowych w tym zakresie.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca br. zakłada, że wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2024 r. wyniesie **3,0%**, tj. o **2,2 pkt proc.** mniej od prognozy Ministerstwa Finansów.

Na kolejne lata NBP prognozuje inflację na poziomie:

- **3,4%** w 2025 r., tj. o **0,7 pkt proc.** niższą niż Ministerstwo Finansów,
- **2,9%** w 2026 r., tj. o **0,4 pkt proc.** niższą niż Ministerstwo Finansów.

Prognoza Komisji Europejskiej przedstawiona w Wiosennej prognozie gospodarczej 2024 z maja br. zakłada inflację w 2024 r. na poziomie **4,3%** i jest niższa od prognozy Ministerstwa Finansów o **0,9 pkt proc.** Ponadto Komisja prognozuje, że w 2025 r. inflacja wyniesie **4,2%**, tj. o **0,9 pkt proc.** więcej niż przewiduje Ministerstwo Finansów.

3.1.5. Wynagrodzenia

W budżecie Miasta na 2024 r. założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2024 r. wzrośnie nominalnie o **9,8%**.

Prognoza Ministerstwa Finansów ujęta w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2024–2027 z kwietnia 2024 r. oraz w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2024 r. zakłada, że w 2024 r. wzrost wynagrodzeń nominalnych w gospodarce narodowej wyniesie **11,9%**, co oznacza **zwiększenie** prognozy wzrostu wynagrodzeń o **2,1 pkt proc.**

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje stopniowe zmniejszanie się tempa nominalnego wzrostu wynagrodzeń do następujących poziomów:

- **7,1%** w 2025 r.,
- **6,6%** w 2026 r.,
- **5,5%** w 2027 r.

Realna dynamika wynagrodzeń w gospodarce narodowej w 2024 r. wyniesie **6,4%**.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca br. zakłada, że wzrost wynagrodzeń w 2024 r. wyniesie **11,5%**, tj. o **0,4 pkt proc.** mniej od prognozy Ministerstwa Finansów.

Na kolejne lata NBP prognozuje nominalny wzrost wynagrodzeń na poziomie:

- **7,1%** w 2025 r., tj. na tym samym poziomie co Ministerstwo Finansów,
- **6,7%** w 2026 r., tj. o **0,1 pkt proc.** wyższy niż Ministerstwo Finansów.

3.1.6. Zatrudnienie

W budżecie Miasta na 2024 r. założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej w 2024 r. wzrośnie o **1,2%**.

Prognoza Ministerstwa Finansów ujęta w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2024–2027 z kwietnia 2024 r. oraz w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2024 r. zakłada, że w 2024 r. zatrudnienie w gospodarce narodowej wzrośnie o **0,5%**, co oznacza **zmniejszenie** prognozy dynamiki zatrudnienia o **0,7 pkt proc.**

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje wzrost zatrudnienia o:

- **0,7%** w 2025 r.,
- **0,7%** w 2026 r.,
- **0,5%** w 2027 r.

Ponadto w budżecie Miasta na 2024 r. założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów stopa bezrobocia w 2024 r. wyniesie **5,2%**. Aktualna prognoza Ministerstwa Finansów przewiduje, że w 2024 r. stopa bezrobocia zmniejszy się do **5,0%**, a w latach 2025-2027 zmniejszy się odpowiednio do **4,9%**.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca br. zakłada, że liczba pracujących w 2024 r. zwiększy się o **0,3%**. Na kolejne lata NBP prognozuje:

- w 2025 r. utrzymanie liczby pracujących na tym samym poziomie,
- w 2026 r. zmniejszenie liczby pracujących o **0,2%**.

W Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2024–2027 z kwietnia 2024 r. przedstawiono dodatkowo ryzyka mogące negatywnie wpłynąć na realizację przyjętego scenariusza makroekonomicznego:

- ryzyko niższego od zakładanego wzrostu gospodarczego w UE, która jest największym partnerem handlowym Polski, ze względu na przedłużające się napięcia geopolityczne,
- utrzymywanie się restrykcyjnych warunków monetarnych ograniczających inflację generujące ryzyko mniejszej aktywności gospodarczej,
- intensyfikację działań wojennych oraz związanych z nimi zawirowań w Ukrainie lub na Bliskim Wschodzie mogących mieć negatywny wpływ na rynki surowców,
- ryzyko gwałtownego spadku podaży pracy w przypadku zakończenia wojny i powrotu do ojczyzny części uchodźców i migrantów z Ukrainy pracujących w Polsce.

3.1.7. Parametry makroekonomiczne na 2025 r.

Podsumowując, zakłada się, że **podstawą projektu budżetu m.st. Warszawy na 2025 rok będą następujące parametry makroekonomiczne:**

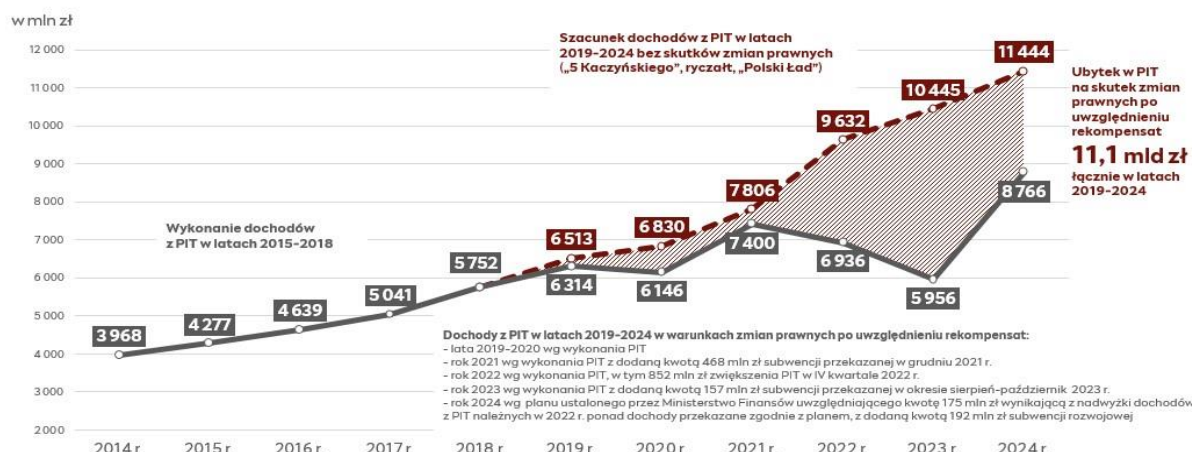
– dynamika realna Produktu Krajowego Brutto	103,7%,
– dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych (średnioroczna)	104,1%,
– dynamika nominalna przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej	107,1%,
– dynamika przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej	100,7%.

3.2. Wyzwania budżetowe wynikające z uwarunkowań finansowych i formalno-prawnych

Splot niekorzystnych uwarunkowań zewnętrznych zaistniały na przestrzeni ostatnich kilku lat spowodował istotne ograniczenie możliwości budżetowych m.st. Warszawy.

Wprowadzane od 2019 r. zmiany podatkowe znacząco uszczupliły potencjał dochodowy m.st. Warszawy, czemu nie towarzyszyły adekwatne rozwiązania kompensacyjne. Trwałe na skutek zmian systemowych obniżenie dochodów m.st. Warszawy w głównej mierze jest rezultatem zmian w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) wdrożonych w ramach tzw. 5 Kaczyńskiego oraz przede wszystkim w konsekwencji tzw. Polskiego Ładu, którego przepisy obowiązują od 2022 r. Szacuje się, że powyższe zmiany prawne ograniczyły dochody m.st. Warszawy z PIT w latach 2019-2024 łącznie o **11,1 mld zł** już po uwzględnieniu rekompensat, co przedstawia wykres nr 1.

Wykres 1. SKUTKI ZMIAN USTAWOWYCH W PODATKU PIT DLA DOCHODÓW M.ST. WARSZAWY W LATACH 2019-2024 PO UWZGLĘDNIENIU REKOMPENSAT [mln zł]

Skalę zawężenia możliwości budżetowych m.st. Warszawy na skutek zmian w podatku PIT wprowadzonych w ramach programu Polski Ład obrazuje zestawienie dochodów m.st. Warszawy z udziału w PIT powiększonych o rekompensaty z Produktem Krajowym Brutto wytwarzanym na obszarze Warszawy (a więc także z uwzględnieniem tendencji inflacyjnych wyrażających się w wielkości nominalnego PKB), przedstawione na wykresie nr 2.

W latach 2008-2021 potencjał Warszawy do realizacji zadań ze środków pochodzących z dochodów z PIT, a więc ze źródła zapewniającego w zależności od roku od 40% do 50% dochodów własnych, wyrażony relacją tych dochodów do PKB Warszawy w cenach bieżących, wynosił średnio **1,88%**.

Program Polski Ład obniżył tak zdefiniowaną zdolność zadaniową Warszawy do poziomu **1,59%** średnio w latach 2022-2024 (PIT w relacji do PKB po uwzględnieniu rekompensat), co oznacza **obniżenie potencjału o 15% w stosunku do lat 2008-2021**, pogłębiając dysonans między zapotrzebowaniem na usługi publiczne świadczone przez samorząd w celu wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego, a możliwościami sprostania przez m.st. Warszawę temu zapotrzebowaniu, szczególnie w dobie podwyższonej inflacji.

Wykres 2. DOCHODY Z PIT M.ST. WARSZAWY POWIĘKSZONE O REKOMPENSATĘ SKUTKÓW POLSKIEGO ŁADU ORAZ ICH RELACJA DO PRODUKTU KRAJOWEGO BRUTTO WARSZAWY W CENACH BIEŻĄCYCH W LATACH 2008-2024 [mln zł]

Oslabienie potencjału dochodowego m.st. Warszawy zbiegło się z **negatywnymi konsekwencjami pandemii koronawirusa Covid-19** (spadek dochodów i wydatki związane z przeciwdziałaniem i niwelowaniem skutków pandemii). Z kolei **pomoc udzielana obywatelom Ukrainy** przebywającym na terenie Warszawy w związku z konfliktem zbrojnym toczonym na terytorium tego państwa także pociąga za sobą wymierne wydatki finansowane obok środków zewnętrznych także ze środków własnych Miasta. Również **podwyższona inflacja** z apogeum w latach 2022-2023 oraz ciągle utrzymująca się niepewność przyszłego przebiegu procesów inflacyjnych wywołują presję na wydatki Miasta we wszystkich obszarach działalności, zarówno w obszarze zadań bieżących, jak i w zakresie inwestycyjnym.

W rezultacie oddziaływania przytoczonych powyżej czynników niezależnych od m.st. Warszawy realizacja budżetu Miasta w 2023 r. zamknęła się najwyższym w aktualnej historii ustrojowej poziomem deficytu budżetowego (2,447 mld zł) oraz drugim w historii (po pandemicznym 2020 r.) przypadkiem wystąpienia deficytu operacyjnego (148 mln zł) oznaczającego wydatki poniesione na działalność bieżącą przewyższające bieżące dochody. Niekorzystne tendencje w finansach Miasta wywołane ograniczeniem dochodów z PIT będącym konsekwencją zmian prawnych uwidaczniają się także w parametrach budżetowych na 2024 rok. Budżet tegoroczny zakłada deficyt w wysokości 3,724 mld zł oraz niebilansowanie części operacyjnej budżetu na poziomie 825 mln zł, tj. 3,2% wydatków bieżących.

Utrzymanie takiej skali nierównowag budżetowych nie jest możliwe w dłuższym horyzoncie czasowym z uwagi na realia prawno-ekonomiczne. Długotrwały deficyt w finansowaniu wydatków stałych (bieżących) dochodami cyklicznymi (bieżącymi) nie jest możliwy, tak z uwagi na wymogi prawne (art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych), jak i uwarunkowania ekonomiczne.

Nierównowaga w zakresie wyniku operacyjnego może mieć wyłącznie charakter czasowy ponieważ źródłem finansowania wydatków bieżących ponad poziom dochodów bieżących mogą być ograniczone środki wynikające z rozliczenia wykonania za lata ubiegłe i sprzedaży majątku i to też tylko do 2025 r. z uwagi na uregulowania formalne (art. 242 ustawy o finansach publicznych). Jednocześnie poziom wyniku operacyjnego determinuje ustawowo wyznaczany przyszły potencjał obsługi długu (art. 243 ustawy o finansach publicznych) i w konsekwencji określa możliwy poziom wsparcia programu inwestycyjnego środkami dłużnymi, w związku z czym generowanie odpowiedniego poziomu nadwyżki operacyjnej warunkuje potencjał rozwojowy Miasta.

W związku z powyższymi uwarunkowaniami budżetowymi m.st. Warszawy, przy priorytecie utrzymania co najmniej dotychczasowego poziomu świadczonych usług na rzecz mieszkańców, w roku 2025 i latach następnych zakłada się kontynuację realizacji programu ewolucyjnej adaptacji finansów Miasta do ograniczonych - głównie na skutek zmian systemowych w podatku PIT - możliwości dochodowych. Rozłożona w czasie strategia akomodacji przewiduje maksymalne wykorzystanie instrumentu długu w celu zapewnienia ochrony poziomu nakładów inwestycyjnych założonych przed pandemią i zmianami w PIT oraz generowanie odpowiednich nadwyżek operacyjnych przy konieczności respektowania ograniczeń fiskalnych wynikających z art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych. W konsekwencji w świetle założeń obowiązującej Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy zadłużenie Miasta ma w średniej perspektywie wzrosnąć z poziomu 25% w relacji do dochodów ogółem w 2023 r. do maksymalnie 41% pułapu dochodów w roku 2027. Rezultatem będzie przewidywane zawężenie przestrzeni między ustawowymi limitem a wskaźnikiem obsługi długu (art. 243 ustawy o finansach publicznych) do minimalnego poziomu 1,16 pkt proc.

W 2030 r. dzięki zaplanowanemu wzrostowi zadłużenia istnieje możliwość utrzymania programu inwestycyjnego Miasta bez wprowadzania ograniczeń w tym zakresie, związanych z negatywnymi konsekwencjami dla dochodów wywołanymi programem Polski Ład.

Podsumowując, na przestrzeni ostatnich kilku lat warunki funkcjonowania m.st. Warszawy jako podmiotu sektora finansów publicznych nacechowane były niestabilnością otoczenia prawno-społeczno-gospodarczego, co wraz z istotnym ograniczeniem dochodów własnych Miasta będącym konsekwencją rozwiązań prawnych objętych tzw. 5 Kaczyńskiego i Polskim Ładem bez adekwatnych rekompensat, skutkuje znaczącymi ograniczeniami budżetowymi, czego konsekwencją są generowane deficyty budżetowe.

W obecnym stanie wiedzy przyjmuje się, że w 2025 r. realizacja budżetu m.st. Warszawy odbywać się będzie w warunkach istotnego poziomu niepewności w zakresie kształtowania się czynników wpływających na finanse Miasta, w szczególności poziomu koniunktury gospodarczej oraz rozwoju zjawisk inflacyjnych. Również sytuacja geopolityczna związana z konfliktem zbrojnym toczonym na terytorium Ukrainy poza skutkami gospodarczymi oddziałuje wprost na budżet Miasta w związku z pomocą udzielaną obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie Warszawy.

Minister Finansów 9 maja 2024 r. przedstawił założenia projektowanych zmian w systemie finansowania jednostek samorządu terytorialnego. Ostateczna ocena proponowanych rozwiązań będzie możliwa po zapoznaniu się z projektami rozwiązań ustawowych oraz ze skutkami finansowymi dla wszystkich JST, w tym Warszawy, a także ze szczegółową kalkulacją kwot poszczególnych elementów proponowanego systemu dochodów JST. Zgodnie z zapowiedzią Ministra Finansów nowy system finansowania JST ma obowiązywać od 1 stycznia 2025 r.

3.3. Kształtowanie budżetu w ramach możliwości finansowych określonych w WPF m.st. Warszawy

3.3.1. Założenia dotyczące dochodów budżetowych

Ustalenie projektowanych kwot dochodów budżetowych na rok 2025 i na lata następne nastąpi w oparciu o:

- przewidywane wykonanie dochodów budżetowych w 2024 r.,
- prognozy podstawowych wskaźników makroekonomicznych na 2025 r.,
- przewidywane skutki dla dochodów Miasta w 2025 r. i w latach następnych ryzyk w otoczeniu makroekonomicznym i zmian systemowych,
- informacje uzyskane z Ministerstwa Finansów i Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego o przyznanych Miastu kwotach subwencji, wpłacie do budżetu państwa z tytułu „Janosikowego” i dotacji oraz prognozowanych wpływach z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych,
- obecnie dostępne dokumenty rządowe, w tym w szczególności zaktualizowany Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2024-2027 z kwietnia br.,

- Wytyczne Ministerstwa Finansów dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych dla przygotowywania prognoz JST będące podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw z maja 2024 r.,
- Opublikowane w przyszłości nowe dokumenty zawierające zaktualizowane prognozy perspektyw makroekonomicznych, w tym: Założenia do projektu budżetu państwa na 2025 r., projekt budżetu państwa na 2025 r., Prognozę NBP ujętą w Raporcie o inflacji z lipca br., Jesienną prognozę gospodarczą 2024 Komisji Europejskiej.

Poziom i wydajność głównych źródeł dochodów budżetowych, w tym w szczególności z udziałów w podatkach dochodowych są niezależne od działań Miasta i w myśl obowiązujących przepisów trudno przewidywalne.

W maju br. na posiedzeniu zespołu finansów Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego Ministerstwo Finansów przedstawiło propozycję reformy dochodów samorządowych, która przewiduje wzmocnienie dochodów własnych polegające na uniezależnieniu poziomu dochodów JST z udziału w dochodach budżetu państwa z PIT i CIT od zmian w systemie podatkowym oraz zmianę struktury dochodów budżetów samorządowych w wyniku której zmniejszy się udział subwencji na korzyść większego udziału dochodów z PIT i CIT.

M.st. Warszawa przekazało do resortu finansów oraz Unii Metropolii Polskich postulaty do propozycji zmian w systemie finansowania JST. Wśród głównych postulowanych celów reformy wymieniono odwrócenie negatywnych dla samorządów skutków tzw. Polskiego Ładu, który w istotnym wymiarze obniżył potencjał dochodowy JST poprzez zwiększenie udziałów w dochodach z PIT oraz urealnienie wysokości środków z budżetu państwa przekazywanych do JST z przeznaczeniem na realizację zadań w zakresie oświaty do poziomu odpowiadającemu pełnemu finansowaniu zadań oświatowych ze środków budżetu państwa.

Ostatecznie wpływ projektowanych zmian na dochody budżetowe m.st. Warszawy będzie znany po opublikowaniu szczegółowych zasad nowego systemu finansowania JST przez Ministerstwo Finansów.

3.3.1.1. Dochody bieżące

Począwszy od roku budżetowego 2022 r. ustalanie prognozy dochodów Miasta z PIT i CIT na rok budżetowy leży w kompetencjach Ministra Finansów. Ustalona przez Ministerstwo Finansów roczna kwota dochodów z PIT i CIT jest przekazywana do budżetu miasta w 2024 r. w równych 12 miesięcznych ratach.

Prognozę dochodów z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych determinować będą następujące elementy:

- 1) dynamika funduszu wynagrodzeń od podatników rozliczających się wg skali określona poprzez:
 - nominalny wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej,
 - wzrost przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej,
 - wzrost świadczeń społecznych, w tym emerytur i rent,
 - wzrost płacy minimalnej,

2) dynamika dochodów z PIT od podatników prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się wg jednolitej stawki 19%, która będzie uzależniona od wskaźników obrazujących otoczenie makroekonomiczne Miasta.

W związku z tym, że wykonane w 2023 r. wpływy do budżetu państwa z podatków PIT oraz CIT różnią się od prognozowanych i przekazanych do JST, to w 2025 r. nastąpi rozliczenie tych dochodów poprzez zwiększenie lub zmniejszenie planowanych na 2025 r. dochodów z tego tytułu o równowartość różnicy między kwotą prognozowaną a wykonaną w 2023 r.

M.st. Warszawa zwróciło się do Ministerstwa Finansów z prośbą o udostępnienie informacji o wysokości różnic między kwotami prognozowanymi a wykonanymi w 2023 r. i wysokości planowanej na 2025 r. korekty dochodów m.st. Warszawy w celu zaplanowania dochodów na 2025 r. w odpowiedniej wysokości.

Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych należą do wrażliwych na wahania koniunktury. Dochody te odznaczają się stosunkowo wysoką niestabilnością rozumianą jako odchylenie faktycznie osiągniętych dochodów od dochodów wyznaczonych w oparciu o długookresowy trend.

W myśl obowiązujących przepisów dochody Miasta z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych planowane są przez Ministra Finansów i przekazywane w równych 12 miesięcznych ratach.

Wysokość udziału we wpływach z CIT jest stała i wynosi w części gminnej – 6,71%, a w części powiatowej – 1,40%, tj. łącznie udział dla Miasta wynosi 8,11%. Wskaźnik udziału należnego podatku dochodowego od osób prawnych od podatników posiadających siedzibę na obszarze Miasta w ogólnej kwocie należnego podatku ustala się jako średnią ważoną arytmetyczną z 3 lat obliczeniowych obejmujących: rok poprzedzający rok bazowy, rok poprzedzający o 2 lata rok bazowy i rok poprzedzający o 3 lata rok bazowy, odpowiednio z wagami 0,5, 0,33 i 0,17.

Dochody z podatku od czynności cywilno-prawnych pobierane są przez urzędy skarbowe od osób fizycznych i prawnych od niektórych czynności występujących w obrocie gospodarczym wymienionych w art. 1 ustawy o podatku od czynności cywilno-prawnych z dnia 9 września 2000 r. (m.in. od umów sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych, umowy pożyczki, ustanowienia hipoteki, umowy dożywocia, ustanowienia odpłatnego użytkowania, umowy spółki i jej zmiany, innych czynności). Stawki tego podatku są określone odrębnie dla każdej czynności zgodnie z art. 7 ww. ustawy.

Dochody z podatku od czynności cywilno-prawnych wykazują znacząco zależność od zmian w koniunkturze, co oznacza, że zmiany dynamiki wzrostu PKB mają silny wpływ na wahania dochodów z tego źródła. Przyjęty przez Radę Ministrów 30 kwietnia 2024 r. w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2024-2027 scenariusz zakłada, że w 2024 r. nastąpi przyspieszenie wzrostu realnego PKB do 3,1% (wobec 0,2% rok wcześniej), a w 2025 r. do 3,7%. Prognozy wskazują, że w kolejnych latach wzrost gospodarczy w Polsce utrzyma się na poziomie ponad 3%, m.in. dzięki malejącej inflacji oraz inwestycjom podejmowanym w ramach Krajowego Planu Odbudowy.

W szczególności wpływy z tego podatku są uzależnione od ilości i wartości transakcji zawieranych na rynku obrotu nieruchomości, w tym na wtórnym rynku mieszkaniowym, jak też od ilości i wartości transakcji, które podlegają temu podatkowi zawieranych przez podmioty będące osobami prawnymi (np. sprzedaż udziałów w spółce).

Obowiązujący w 2023 r. rządowy program dopłat do kredytu mieszkaniowego, tzw. Bezpieczny kredyt 2% zakładał, że w latach 2023-2024 wsparciem może być objęte ok. 50 tys. kredytobiorców.

Tymczasem łączne środki na bezpieczny kredyt 2% zostały wyczerpane już w 2023 r. W związku z tym na początku bieżącego roku Bank Gospodarstwa Krajowego wydał komunikat o wstrzymaniu przyjmowania przez banki kredytujące wniosków o udzielenie bezpiecznego kredytu 2%.

Program ten spowodował relatywnie wysoki wzrost cen mieszkań w 2023 r. Obecna sytuacja na rynku nieruchomości zmierza w kierunku stabilizacji cen mieszkań, choć ich sprzedaż w I kwartale 2024 r. jest niższa o niemal 25% niż w ostatnim kwartale ubiegłego roku.

Zakłada się, że prognoza dochodów z PCC na 2025 r. i lata kolejne będzie oparta o założenie wzrostu wpływów w tempie odpowiadającym dynamice realnego PKB z uwzględnieniem wpływu stóp procentowych na rynek nieruchomości.

Dotacje celowe otrzymywane z budżetu państwa planuje się przy założeniu utrzymania ich nominalnego poziomu wynikającego z planu na rok bazowy w zakresie zadań realizowanych corocznie.

Kwota dotacji z budżetu państwa na 2025 r. będzie przyjęta w oparciu o informację Wojewody Mazowieckiego o kwotach dotacji celowych, dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej, dotacji na realizację zadań własnych oraz innych zadań zleconych odrębnymi ustawami jednostkom samorządu terytorialnego, określonych w ustawie budżetowej.

W przypadku **części oświatowej subwencji ogólnej** obowiązujące przepisy (art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach JST) **gwarantują utrzymanie na kolejny rok, co najmniej nominalnego poziomu środków tytułem subwencji oświatowej w skali kraju z roku poprzedniego.**

W kwocie części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2024 zostały uwzględnione skutki finansowe zmiany zakresu zadań oświatowych, w tym m.in.:

- wzrost średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez samorządy - wzrost od 1 stycznia 2024 r. o 30% (w odniesieniu do nauczycieli początkujących o 33%),
- skutki planowanego wzrostu zatrudnienia z tytułu standaryzacji zatrudnienia psychologów i pedagogów szkolnych – kontynuacja zmian wprowadzonych od 1 września 2022 r., II etap standaryzacji,
- skutki wzrostu odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli,
- skutki zmiany zakresu i wzrostu kosztów realizowanych przez samorządy zadań dotyczących specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci,
- zmiana liczby etatów nauczycieli i struktury awansu zawodowego,
- wzrost liczby dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,
- wzrost kwoty dotacji udzielanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego w związku z szacowanym wzrostem kwoty finansowego standardu A oraz wzrostem 4/7 subwencji naliczanej na uczniów w szkołach i placówkach, dla których jednostka samorządu terytorialnego nie jest organem prowadzącym.

W związku z powyższymi zmianami w 2024 roku subwencja oświatowa została zwiększona o 1,3 mld zł w stosunku do roku ubiegłego tj. do kwoty 4,7 mld zł.

Zakłada się, że w roku 2024 z rezerwy stanowiącej 0,5 % części oświatowej subwencji ogólnej, o której mowa w art. 28 ust. 2 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego mogą zostać pozyskane środki na:

- dofinansowanie z tytułu wzrostu zadań szkolnych i pozaszkolnych, polegającego na wzroście liczby uczniów przeliczeniowych w odniesieniu do danych przyjętych do naliczenia algorytmem części oświatowej subwencji ogólnej na 2024 r.,
- dofinansowanie kosztów związanych z wypłatą odpraw dla nauczycieli zwalnianych w szkołach i placówkach oświatowych albo przechodzących na emeryturę w wyniku likwidacji placówki oświatowej albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole albo przechodzących na emeryturę na podstawie w związku z art. 20 ww. ustawy Karta Nauczyciela,
- dofinansowanie doposażenia publicznych szkół i placówek oświatowych, prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie pomieszczeń do nauki w nowo wybudowanych budynkach oraz nowych pomieszczeń do nauki pozyskanych w wyniku adaptacji,

co wpłynie na podwyższenie bazy do naliczenia kwoty subwencji oświatowej w 2025 r.

W zakresie **podatku od nieruchomości** zakłada się, że stawki podatkowe na 2025 rok będą mieścić się w ramach górnych stawek ustawowych uzależnionych od wskaźnika inflacji. Zakłada się wzrost dochodów ogółem z tego tytułu w 2025 roku w związku z planowaną waloryzacją stawek o wskaźnik inflacji oraz poszerzeniem bazy podatkowej ze względu na zwiększenie powierzchni do opodatkowania i weryfikacją zastosowanych stawek podatkowych. Przy obecnych odczytach i prognozach wskaźnika inflacji zakłada się wzrost stawek o 3%.

Dochody z gospodarowania mieniem m.st. Warszawy obejmują w szczególności wpływy z najmu i dzierżawy mienia, z opłat za użytkowanie wieczyste nieruchomości oraz z tytułu odsetek od środków zgromadzonych na rachunkach bankowych. Rada Polityki Pieniężnej w komunikacie po posiedzeniu Rady Polityki Pieniężnej w dniach 4-5 czerwca 2024 r. poinformowała o utrzymaniu stóp procentowych NBP na niezmiennym poziomie.

Zakłada się, że w 2025 roku dochody z najmu lokali mieszkalnych i użytkowych z zasobu m.st. Warszawy będą kształtowały się na stabilnym poziomie.

Miasto Stołeczne Warszawa będzie realizować „Program budownictwa społecznego i modernizacji budynków” poprzez zaangażowanie Towarzystw Budownictwa Społecznego do realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz przygotowanie przez dzielnice nowych zadań z zakresu budownictwa komunalnego i modernizacji budynków mieszkalnych mających służyć poprawie warunków mieszkaniowych. Dla realizacji inwestycji planuje się pozyskiwanie dofinansowania z Funduszu Dopłat, Banku Gospodarstwa Krajowego w oparciu o ustawę o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych oraz uzyskanie wsparcia z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa (RFRM).

Prognoza **dochodów z opłat rocznych i z pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego, trwałego zarządu i służebności** wynika z zawartych przez Miasto w latach poprzednich i planowanych do podpisania w 2024 r. nowych umów cywilno-prawnych w formie aktów notarialnych o oddanie w wieczyste użytkowanie gruntów wykorzystywanych na cele komercyjne (po ustawowej likwidacji instytucji użytkowania wieczystego od stycznia 2019 r. w odniesieniu do gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe) oraz planowanych sprzedaży nieruchomości gruntowych, przy uwzględnieniu zakładanego wskaźnika ściągłości należności budżetowych z tego tytułu na podstawie danych

historycznych. Uwzględnia się też skutki finansowe dla dochodów z tego źródła na 2025 r. wynikające z podjętych w poprzednich latach decyzji w sprawie rozłożenia na raty, odroczenia terminu zapłaty, umorzenia opłat rocznych i pierwszej opłaty za użytkowanie wieczyste w odniesieniu do nieruchomości, które nie zostały objęte ustawowym przekształceniem.

26 maja 2023 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa, ustawy o gospodarce nieruchomościami, ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych oraz niektórych innych ustaw. Następnie Rada m.st. Warszawy podjęła uchwałę nr XCI/2988/2023 z 7 grudnia 2023 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków sprzedaży nieruchomości gruntowych na rzecz ich użytkowników wieczystych w odniesieniu do nieruchomości gruntowych stanowiących własność m.st. Warszawy. Przepisy umożliwiają przedsiębiorcom wykup na własność nieruchomości znajdujących się dotąd w użytkowaniu wieczystym.

W uchwale zostały określone szczegółowe warunki sprzedaży nieruchomości gruntowych na rzecz ich użytkowników wieczystych:

- w przypadku nieruchomości gruntowej, niewykorzystywanej do prowadzenia działalności gospodarczej - w wysokości dwudziestokrotności kwoty stanowiącej iloczyn dotychczasowej stawki procentowej opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego oraz wartości nieruchomości gruntowej określonej na dzień zawarcia umowy sprzedaży
- w przypadku nieruchomości gruntowej wykorzystywanej do prowadzenia działalności gospodarczej - w wysokości równej wartości nieruchomości gruntowej określonej na dzień zawarcia umowy sprzedaży

Powyższe ustawa oraz uchwała generują ryzyko zmian w dochodach uzyskiwanych przez Miasto: zmniejszenia dochodów z tytułu opłat rocznych za użytkowanie wieczyste przy jednoczesnym zwiększeniu jednorazowych dochodów ze sprzedaży nieruchomości. Skala skutków finansowych wprowadzonych zmian będzie zależała od decyzji podjętych przez przedsiębiorców odnośnie wykupu nieruchomości gruntowych będących w ich użytkowaniu wieczystym.

Plan **dochodów ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej** i opłaty dodatkowej na rok 2025 będzie realizowany poprzez funkcjonowanie obecnej sieci sprzedaży biletów oraz optymalizację kontroli i windykacji biletów. Przewidywany jest także wzrost liczby osób korzystających z komunikacji miejskiej zarówno na skutek optymalizacji oferty przewozowej, jak również zwiększeniu mobilności mieszkańców, a także rezygnacji z samochodów prywatnych na rzecz transportu zbiorowego.

Miasto Stołeczne Warszawa na mocy przepisów ustawy o czystości w gminach pobiera od właścicieli nieruchomości **opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi**, zgodną ze stawkami przyjętymi przez Radę m.st. Warszawy. Rada m.st. Warszawy 18 listopada 2021 r. podjęła uchwałę Nr LVI/1749/2021 w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz ustalenia stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności, zmienioną następnie uchwałą nr LVIII/1854/2021 z 17 grudnia 2021 r., na mocy których - od 1 stycznia 2022 roku - przyjęto stawki opłat:

- dla gospodarstwa domowego w zabudowie wielolokalowej w wysokości 85,00 zł,
- dla gospodarstwa domowego w zabudowie jednorodzinnej w wysokości 107,00 zł.

W przypadku będących w miejskim systemie odbierania odpadów komunalnych nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne - stawka opłaty jest uzależniona od pojemności pojemników z odpadami.

Dla nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy lub inna nieruchomość wykorzystywana na cele rekreacyjno-wypoczynkowe ustalono ryczałtową opłatę w wysokości 181,90 zł za rok.

Uchwałą nr V/101/2024 Rady m.st. Warszawy z 6 czerwca 2024 r. zmieniającą uchwałę w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz ustalenia stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności - wprowadzono na okres

od 1 października 2024 r. do 30 września 2025 r. nowe, niższe stawki opłat:

- dla gospodarstwa domowego w zabudowie wielolokalowej w wysokości 60,00 zł
- dla gospodarstwa domowego w zabudowie jednorodzinnej w wysokości 91,00 zł

Zmiany te nie obejmują wysokości stawek ustalonych dla nieruchomości niezamieszkaných, w tym domków letniskowych.

Podstawą prognozowanych dochodów na 2025 r. jest zarówno łączna wysokość wniesionych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi za 2023 r. jak również obniżenie stawek opłat dla gospodarstw domowych na okres 12 miesięcy, tj. od 1 października 2024 r. do 30 września 2025 r. W kalkulacji założono jednocześnie, że w 2025 r. nastąpi 2% wzrost liczby gospodarstw domowych w stosunku do roku 2023 r.

Zakłada się, że w 2025 roku m.st. Warszawa, będzie pozyskiwać **dochody z tytułu dofinansowania projektów:**

1. współfinansowanych ze środków programów wspólnotowych.

Do tej kategorii zalicza się projekty realizowane w ramach programów wspólnotowych ustanawianych przez Komisję Europejską/ Radę Unii Europejskiej w postaci wieloletnich lub rocznych programów realizujących cele polityk wspólnotowych UE. Obecnie Miasto Stołeczne Warszawa realizuje następujące projekty:

- w ramach programu Uczenie się przez całe życie/Comenius realizowane głównie przez jednostki organizacyjne m.st. Warszawy (szkoły),
- MECOG-CE,
- NEEST,
- Analiza możliwości rozwoju zintegrowanego transportu w Warszawie w oparciu o metro i multimodalne węzły przesiadkowe,
- Poprawa efektywności energetycznej wybranych budynków szkolnych na terenie m.st. Warszawy - zakres 1,
- Termomodernizacja 6 wybranych budynków oświatowych na terenie m.st. Warszawy - zakres 2,

2. ze środków EFRR w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego:

- Zakup ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego wraz z wyposażeniem dla OSP Stara Miłosna w Warszawie,
- Zwiększenie poziomu cyberbezpieczeństwa systemów Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie,
- Zakup specjalistycznego sprzętu do kontroli jakości powietrza na terenie m.st. Warszawy.

3.3.1.2. Dochody majątkowe

W **dochodach ze sprzedaży mienia**, począwszy od 2023 r. wpływy ze sprzedaży nieruchomości, zgodnie z zasadą przyjętą przez miasto są ujmowane w planie dochodów dopiero po zawarciu transakcji sprzedaży nieruchomości, mając na uwadze niepewność, która historycznie charakteryzuje dochody z tego źródła, jak też uwzględniając okoliczność, że tylko do 2025 r. dochody te stanowią czynnik algorytmu z art. 243 ustawy o finansach publicznych doraźnie zwiększając możliwe do spłaty zadłużenie przy wyliczaniu indywidualnego wskaźnika zadłużenia.

Wieloletni Program Gospodarowania Zasobem Mieszkaniowym na lata 2022-2025 zakłada ochronę miejskiej substancji mieszkaniowej poprzez jej zachowanie w polepszonym stanie technicznym, rozwój miejskiego zasobu komunalnego, jak też poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania tym zasobem. Notowane niewielkie wpływy z tej kategorii dochodów w ostatnich latach dotyczą sprzedaży lokali użytkowych i garaży wyłącznie w drodze przetargu nieograniczonego.

Zakłada się, że **wpływy z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości** po znaczącym wzroście w latach ubiegłych w efekcie wprowadzonych zmian systemowych ustawą z 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów, ulegną istotnemu obniżeniu w następnych latach w związku z zakończeniem procesu przekształceniowego.

3.3.2. Założenia dotyczące wydatków

3.3.2.1. Realizacja programu rozwoju

Pomimo istotnie ograniczonych możliwości budżetowych Miasta w ostatnich latach na skutek kryzysu pandemicznego, kryzysu uchodźczego, a przede wszystkim na skutek zmian systemowych w dochodach JST w związku ze zmianami podatkowymi, głównie PIT, w latach 2019-2022, a szczególnie zmian wprowadzonych w ramach Polskiego Ładu, w 2025 roku działania Miasta będą koncentrować się na kontynuowaniu dużych infrastrukturalnych inwestycji w obszarze transportu i komunikacji, przy realizacji pierwszoplanowej inwestycji jaką jest dalsza rozbudowa sieci metra poprzez dokończenie **budowy II linii metra** i w dalekosiężnych planach, przedstawionych w Nowym Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Warszawy w perspektywie 2050 r., budowa kolejnych linii metra.

Rozbudowa II linii metra

Końcowy odcinek rozbudowy II linii metra obejmuje budowę 3 stacji na Bemowie, tj. Lazurowa, Karolin, Chrzanów o długości blisko 4 km oraz długiej na blisko 2 km Stacji Techniczno-Postojowej (STP) Karolin na zachodnim odcinku. Stacja jest potrzebna do obsługi II linii, ponieważ obecnie całą sieć warszawskiego metra obsługuje stacja STP Kabaty. Obecnie na całym bemowskim odcinku II linii metra trwają zaawansowane prace budowlane, także stale postępują prace przy budowie STP. Zakończenie prac na II linii M 2 przewidywane jest w 2026 r. Po zakończeniu budowy bemowskiego odcinka II linii metra mieszkańcy Bemowa w 20 minut będą mogli dojechać do centrum Warszawy. Przy uwzględnieniu 3 nowych stacji sieć metra będzie liczyła w sumie 46 km z 42 stacjami. W budżecie i w WPF Miasta edycji 2024 są zarezerwowane środki na dokończenie II linii metra w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 2 mld 120 mln zł, z tego na 2025 r. przypada kwota 715 mln zł.

Miasto ubiega się o dofinansowanie tej inwestycji z budżetu unijnego w ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 z programu operacyjnego FENIKS. Aktualnie przygotowywana jest dokumentacja aplikacyjna w ramach trwającego naboru wniosków z tego programu dla projektów w obszarze transportu i komunikacji z przewidywanym terminem zakończenia etapu wnioskowania do końca czerwca br. Złożenie wniosku o dofinansowanie przez Miasto planowane jest na koniec czerwca br. będzie dotyczyć projektu pod nazwą „Budowa II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą – etap IV”. W związku z aplikowaniem o dofinansowanie z budżetu UE tej inwestycji konieczne jest wydłużenie WPF-u Warszawy do 2055 r. jako warunek formalny podlegający weryfikacji w ramach naboru, jaki jest stawiany wnioskodawcy w zakresie realizacji i utrzymania projektu w całym okresie inwestycji podlegającym analizie finansowo-ekonomicznej.

Nowe Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania dla Warszawy, które jest podstawowym dokumentem planistycznym Miasta i jego komponent komunikacyjny w perspektywie do 2050 r. wyznacza kierunki rozwoju miejskiej komunikacji do 2050 r. w najważniejszych obszarach, jak też obejmuje długoterminowe plany rozwoju transportu szynowego w Warszawie, w tym dalszej rozbudowy metra warszawskiego. Nowy masterplan komunikacyjny dla Warszawy zakłada zwiększenie linii metra z aktualnych 2 do 5 linii przy wydłużeniu linii metra z aktualnych 42 km do 113 km. Dzięki rozbudowie metra ponad połowa mieszkańców Warszawy zgodnie z ideą miasta 15-minutowego będzie mieszkać w zasięgu dojazdu pieszo do stacji metra. Równolegle rozwijany będzie szybki, bezpieczny i ekologiczny transport szynowy, tj. SKM i Tramwaje Warszawskie.

Metro III linia

Etap I – Praga wraz ze Stacją Techniczno-Postojową

Pierwszy odcinek M3 na Pragę będzie miał 8,1 km długości i siedem stacji, w tym jedną już istniejącą, tj. Stadion Narodowy oraz sześć nowych: Dworzec Wschodni, Mińska, Rondo Wiatraczna, Ostrobramska, Jana Nowaka-Jeziorańskiego, Gocław. Powstanie odgałęzienie prowadzące do Stacji Techniczno-Postojowej na Koziej Górze. M3 ma być linią obwodową, tj. dowozić pasażerów do pierwszej, drugiej oraz do powstałej później – czwartej linii metra.

W budżecie i w WPF-ie Miasta edycji 2024 na prace projektowe dotyczące M3 zostały zarezerwowane środki w latach 2024 - 2027 łącznie w kwocie 90,2 mln zł, przy czym na 2025 r. – 3,8 mln zł. Natomiast na prace budowlane dot. M3 etap I i II zabezpieczono środki z tytułu wkładu własnego Miasta w latach 2028-2031 w wysokości 1 mld 720 mln zł.

Metro IV linia

Planuje się, że M4 będzie mieć długość 26 km, połączy Tarchomin z Wilanowem, a na jej trasie znajdą się 23 stacje. Przewidziano też budowę Stacji Techniczno-Postojowej. Przetarg na prace przedprojektowe został ogłoszony w marcu br. Zakończenie tego etapu budowy IV linii metra przewidywane jest do końca 2027 r. Czwarta linia będzie ważnym elementem systemu komunikacyjnego Miasta, ponieważ połączy 9 dzielnic, pokona bariery komunikacyjne przecinające Miasto, w tym, m.in. linie kolejowe i arterie drogowe, stworzy dogodne węzły przesiadkowe do innych środków transportu miejskiego.

Uchwałą Rady m.st. Warszawy z 14 marca br. w sprawie zmian w budżecie i w WPF-ie 2024-2050 zabezpieczone zostały środki na prace przedprojektowe dotyczące IV linii metra łącznie w latach 2025-2028 – 56 mln zł, przy czym na 2025 r. przypada 12,4 mln zł.

Obok rozbudowy sieci metra samorząd Warszawy podjął nowe projekty rozwojowe, które odzwierciedlają plany przekształcenia Warszawy w perspektywie wieloletniej w idealne miejsce nie tylko do pracy, ale też w idealne miejsce do życia: nowoczesne, zielone, z czystym powietrzem, sprawną komunikacją i z siecią ścieżek rowerowych, przyjazne dla mieszkańców w ramach konsekwentnie realizowanych programów „Warszawa dla wszystkich”, „Stolica wygody”.

W plany te wpisuje się **wieloelementowy i wieloetapowy projekt Budowa Nowego Centrum Warszawy**, którego celem jest przekształcenie Śródmieścia Warszawy w wygodną, dostępną i zieloną przestrzeń publiczną z uwzględnieniem potrzeb pieszych, rowerzystów i kierowców. Projekt **wyznacza priorytety rozwojowe Warszawy na najbliższe lata zgodne z celami strategii rozwoju Warszawy #Warszawa 2030**.

Realizowane aktualnie lub planowane do realizacji **projekty w ramach projektu Budowy Nowego Centrum Warszawy** stanowią, w szczególności:

Przebudowa ul. Marszałkowskiej

Tramwaje Warszawskie będą realizować przebudowę Marszałkowskiej między Ogrodem Saskim a Rotundą w zakresie obejmującym tory tramwajowe i jezdnie na odcinku 1 km. Będzie więcej zieleni i więcej drzew. Między Królewską a Świętokrzyską ma znaleźć się zielone torowisko, natomiast od Świętokrzyskiej tory tramwajowe będą używane jako awaryjny pas dla karetek pogotowia i innych uprzywilejowanych pojazdów. Dla wygody pasażerów zostaną przedłużone przystanki tramwajowe przy Świętokrzyskiej. Zostanie zaprojektowana przestrzeń pod nasadzenie szpalierów drzew wzdłuż torów tramwajowych. Prace związane z przebudową torowiska mają zakończyć się latem 2025 roku.

Przebudowa przestrzeni publicznej w centrum Miasta: ul. Kruczej, Marszałkowskiej, Al. Jerozolimskich, kwartału ograniczonego ulicami: Al. Jerozolimskie, Marszałkowska, Świętokrzyska, Nowy Świat.

Koncepcja przebudowy tego fragmentu centrum Miasta obejmuje:

- **przebudowę ul. Kruczej** w kierunku nadania ulicy śródmiejskiego charakteru, tak by stała się przestrzenią przyjazną i miejscem sprzyjającym rozwojowi usług i gastronomii, ruch samochodów zostanie ograniczony, powstanie na niej szeroki na kilkanaście metrów pieszy pasaż wśród zieleni, a ruch kołowy zostanie skierowany na jednopasmowe jezdnie po bokach pasażu,

- **przebudowę Al. Jerozolimskich** na odcinku od ronda Czterdziestolatka do ronda de Gaulle'a i dalej do wjazdu na wiadukt Mostu Poniatowskiego w ścisłej koordynacji z PKP, które planują przebudowę tunelu średnicowego metodą odkrywkową oraz budowę nowej stacji w rejonie ulicy Nowy Świat (termin i zakres realizacji uzależniony od robót PKP PLK),
- **przebudowa ul. Chmielnej oraz fragment ul. Brackiej** (koniec prac latem 2024 – koszt odpowiednio 21,5 mln oraz 4,5 mln zł),
- **kompleksowa przebudowa ulic Złotej i Zgoda wraz przyległymi obszarami** - największy przygotowywany obecnie projekt w ramach programu Nowe Centrum Warszawy i kluczowy jego element. Przebudowa ma objąć ulicę Złotą, Zgoda, Sienkiewicza i Jasną oraz przestrzeń pomiędzy nimi. Celem inwestycji jest stworzenie żywej i atrakcyjnej wielofunkcyjnej przestrzeni, która będzie spełniała oczekiwania zarówno mieszkańców, jak i przedsiębiorców i ich klientów oraz osób odwiedzających ten teren po pracy lub też turystycznie. Przybędzie zieleni, pojawi się wysokiej jakości mała architektura, nowe miejskie place, będzie więcej przestrzeni dla pieszych, a parkowanie zostanie w dużej mierze przeniesione pod ziemię – do będącego na ukończeniu parkingu pod placem Powstańców Warszawy.

Na realizację „Programu Nowe Centrum Warszawy” zabezpieczono środki w Wieloletniej Prognozie Finansowej w kwocie blisko 150 mln zł.

Budowa Placu Centralnego

Koncepcja przebudowy pl. Defilad zakłada, że przed Pałacem Kultury i Nauki powstanie miejsce na codzienne spotkania mieszkańców i organizację wydarzeń kulturalnych. Przebudowa zakłada redukcję betonu oraz asfaltu, na placu znajdą się trawniki o łącznej powierzchni kilku tysięcy metrów kwadratowych. Projekt zakłada też posadzenie ponad 40 gatunków roślin cebulowych i bylin, 11 gatunków krzewów i ponad 100 drzew. Nieregularny układ chodników i zieleni odwzoruje sieć dawnych ulic i zarys budynków. Trawniki mają przypominać miejsca, w których stały kamienice. Przewidziany termin zakończenia prac budowlanych to przełom 2024/2025 r.

W budżecie i w WPF-ie Miasta edycji 2024 r. przewidziane są łączne środki na tą inwestycję w latach 2024-2025 w kwocie 67,5 mln zł, przy czym na 2025 r. przypada kwota 35,9 mln zł.

Budowa Muzeum Sztuki Nowoczesnej

Budynek muzeum powstaje po północnej stronie placu Defilad, od strony ulicy Marszałkowskiej i jest częścią całkowicie nowego Placu Centralnego. Projekt radykalnie odmieni pustą przestrzeń przed Pałacem Kultury i Nauki. Całkowita powierzchnia muzeum wyniesie niemal 20 tys. m kw, na których znajdzie się m.in. przestrzeń wystawowa (galeria), centrum edukacyjne, centrum badawcze, audytorium, kino oraz kawiarnia i sklep. W Muzeum Sztuki Nowoczesnej prezentowana będzie polska sztuka XX i XXI wieku. Zwiedzającym udostępniona zostanie kolekcja przedstawiająca znaczące najnowsze zjawiska z dziedziny malarstwa, sztuk wizualnych, filmu, teatru i muzyki. Muzeum stanie się nową, kulturalną wizytówką Warszawy. Umowa na budowę muzeum została podpisana 28 lutego 2019 roku. Inwestycja o wartości ponad 400 mln zł jest w całości finansowana ze środków m.st. Warszawy. Otwarcie planowane na jesień 2024 r.

W budżecie i w WPF-ie Miasta edycji 2024 r. na realizację tej inwestycji zarezerwowane zostały środki na lata 2024-2025 w kwocie 233,3 mln zł, z tego na 2025 r. przypada 51 mln zł.

Budowa Teatru Rozmaitości

Siedziba Teatru Rozmaitości powstanie na Placu Defilad, w ścisłym centrum Warszawy, tuż obok budującego się Muzeum Sztuki Nowoczesnej. Teatr Rozmaitości w Warszawie ma być jednym z najnowocześniejszych gmachów pełniących takie funkcje w Europie. Jego całkowita powierzchnia wyniesie ponad 15 000 m.kw. W środku znajdą się m.in. dwie sale teatralne (BIG BOX i BLACK BOX) o łącznej powierzchni 2 500 m.kw. (w tym sali BIG BOX z największą w Polsce sceną obrotową i modułową widownią na maksymalnie 700 miejsc), a także sale edukacyjne, ośrodek poszukiwań artystycznych, programów rezydencyjnych, studio audio, studio wideo, sale prób, w tym sala prób czytanych, przestronne foyer, restauracja i dwa bary. Inwestycja Muzeum Sztuki Nowoczesnej i Teatru Rozmaitości jest jednym z flagowych elementów projektu Nowego Centrum Warszawy.

Przewiduje się, że otwarcie budynku nastąpi na przełomie 2029/2030.

Część projektów została już zakończona:

- w 2020 r. w ramach tego programu przebudowano gł. odcinek między rondem ONZ i rondem Czterdziestolatka.
- w 2022 r. **zakończyła się przebudowa Ronda Dmowskiego**, gdzie w efekcie powstały cztery nowe naziemne przejścia dla pieszych infrastruktura rowerowa, trzy przejazdy rowerowe, w tym rejonie zasadzono ponad setkę drzew oraz tysiące krzewów.
- w 2022 r. **zakończono przebudowę Placu Pięciu Rogów** na skrzyżowaniu ulic Chmielnej, Zgoda, Brackiej i Szpitalnej, które w jej wyniku zmieniło się w otwarty zadrzewiony plac z fontanną.

- w 2021 r. pierwsze **zmiany przeszła też ul. Marszałkowska** w ramach dużego projektu budowy tzw. Zielonej Marszałkowskiej. Sfinalizowany został projekt nowej drogi dla rowerów wzdłuż ulicy Marszałkowskiej na wysokości Pałacu Kultury. Ponadto po jej zachodniej stronie wzdłuż pl. Defilad powstała droga dla rowerów, wyremontowano chodnik, a na szerokiej jezdni wyznaczone zostały miejsca postojowe, przybito zieleni. Przetarg na modernizację Marszałkowskiej na odcinku między ul. Królewską a pl. Bankowym został rozstrzygnięty w marcu br. Wybrany wykonawca zmienił układ jezdni, wyremontował chodnik, uporządkował parkowanie, wybudował drogę dla rowerów i posadził 63 drzewa: 29 platanów klonolistnych, 16 miłorzębów japońskich i 18 wiśni ptasich oraz kilkadziesiąt tysięcy krzewów, bylin i pnączy. Wykonano również prace na odcinku Plac Bankowy – al. Solidarności (droga dla rowerów, drzewa).
- 28.03.2024 r. zakończono prace związane z budową **mostu pieszo-rowerowy nad Wisłą** liczący ok. 452 m długości i 6 m szerokości użytkowej w najwęższym miejscu, a nad nurtem rzeki rozszerzony do 16,3 m łączący Bulwary Wiślane z Pragą stał się jedną z najdłuższych tego typu przepraw na świecie. Ponadto przebudowano chodniki i drogi rowerowe po obu stronach rzeki w rejonie inwestycji.
- **przebudowa Placu Trzech Krzyży** - przebudowa placu zakończyła się jesienią 2023 roku. To ponad 2700 m kw. terenów zielonych – zachowane zostały wszystkie istniejące oraz utworzone nowe. Zieleni pojawiła się w miejscu betonu. Skute zostały „wyspy ciepła” przed kościołem św. Aleksandra, na trójkątnym skwerze u zbiegu ulic Żurawiej i Brackiej oraz w rejonie ulicy Książęcej. Zielenią zastąpione są też zbędne asfaltowe powierzchnie wyłączane z ruchu.

Oprócz ww. projektów w obszarze komunikacji i transportu wydatki budżetowe Miasta będą koncentrować się na programach i projektach – inwestycyjnych i tzw. „miękkich” - istotnych dla rozwoju społecznego stanowiącego preferencję w działaniach Miasta zarówno w zakończonej, jak i rozpoczętej w br. nowej kadencji samorządu warszawskiego 2024-2029.

Společne priorytety rozwojowe stanowią w szczególności następujące programy i projekty:

Program opieki nad dziećmi do lat 3 „Warszawa dla najmłodszych”

Warszawa jako pierwsze miasto w Polsce wprowadziła program zapewnienia bezpłatnej opieki żłobkowej dzieciom w wieku do lat 3, przy czym rodzice płacą tylko za wyżywienie. Z budżetu miasta w 100% finansowane są zarówno miejsca w placówkach publicznych, jak i w drodze innowacyjnej koncepcji współpracy Miasto wykupuje miejsca żłobkowe w placówkach prywatnych. Z tej formy wsparcia mogą skorzystać rodzice dzieci, które wraz z rodzicami lub rodzicem zamieszkują na terenie m.st. Warszawy oraz poddane zostały obowiązkowym szczepieniom ochronnym lub ze względów zdrowotnych stwierdzonych przez lekarza nie mogą zostać zaszczepione. Program aktualnie obejmuje, m.in. bieżące utrzymanie 75 żłobków publicznych, 12 mini żłobków i 27 punktów dziennej opieki zapewniających łącznie niemal 10,5 tys. miejsc – przewidywane środki na ten cel w 2025 roku przekroczą 268 mln zł, a w latach 2024- 2025 wydatki przekroczą 558 mln zł.

Ponadto Miasto finansuje ponad 6,5 tys. miejsc w placówkach niepublicznych; miesięczny koszt wykupu jednego miejsca w placówce niepublicznej w 2024 roku wynosi między 1 400 a 1 600 zł.

W ciągu ostatnich pięciu lat system opieki żłobkowej w Warszawie został całkowicie przebudowany tak, by docelowo zapewnić wszystkim chętnym rodzicom bezpłatne miejsce w żłobku. W tym czasie liczba miejsc bezpłatnej opieki żłobkowej wzrosła ponad dwukrotnie. Na początku roku 2018 r. było to niecałe 7,4 tys. miejsc, aktualnie dysponujemy ponad 17 tys. miejsc. Zwiększanie liczby miejsc opieki nad najmłodszymi warszawiakami jest równoznaczne z podnoszeniem jakości usług oferowanych przez Miasto.

Program rozwoju sieci żłobków

Program zakłada budowę nowych i modernizację aktualnie działających żłobków; w okresie minionej kadencji samorządowej otwarto: w 2019 r. 4 nowe żłobki w dzielnicach Ursynów, Mokotów, Wesoła, Wola; w 2020 r. otwarto 1 nowy i 1 zmodernizowany żłobek w dzielnicy Ursynów; w 2021 roku uruchomiono 3 nowe żłobki na terenie Dzielnic Wilanów, Włochy i Ursus oraz zakończono modernizację dwóch żłobków; w 2022 r. nowy żłobek otwarto w dzielnicy Ursus, natomiast w dzielnicy Bielany uruchomiono 2 żłobki, jeden nowy oraz jeden po modernizacji; W 2023 r. po modernizacji oddano do użytku żłobek w dzielnicy Praga Południe, w 2024 r. uruchomiono 2 placówki – nowy żłobek w dzielnicy Bemowo oraz rozbudowany i zmodernizowany żłobek w dzielnicy Targówek. Kolejnych 6 inwestycji zaplanowano do ukończenia w 2024 roku.

Wydatki na rozwój sieci żłobków ujęte w budżecie i w WPF-ie edycji 2024 w latach 2024-2025 przekroczą 58 mln zł, z tego na 2025 r. przypada przeszło 35 mln zł.

Program w zakresie ochrony zdrowia

W ramach programu realizowane są w szczególności następujące projekty przy założonej ich kontynuacji w 2025 r.:

- **Program w zakresie wspierania osób dotkniętych niepełnościami z wykorzystaniem metod zapłodnienia pozaustrojowego**, kontynuacja programu rozpoczętego w 2017 r. i trwającego do chwili obecnej; obejmuje trzy elementy: dofinansowanie procedur zapłodnienia in vitro, finansowanie procedur ochrony płodności dla kobiet przed leczeniem onkologicznym, wykłady dla uczniów szkół średnich dotyczące problemu niepełności. Dzięki świadczeniom dofinansowywanym w ramach programu,

- od początku jego trwania do końca 2023 r. urodziło się 2 338 dzieci. W kwietniu 2024 r. Rada m.st. Warszawy przyjęła uchwałę o uruchomieniu nowej edycji programu na kolejne 3 lata, zwiększony został też budżet programu – z 33 do ponad 40 mln zł.
- **Program w zakresie profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego pn. "HPV 12"** rozpoczęty w 2019 r. i trwa do dziś, skierowany do dziewczynek i chłopców w wieku 12 lat przewiduje szczepienia składające się z dwóch dawek szczepionki i w ramach programu finansowane są obie. Od początku realizacji programu do końca 2023 r. młodym pacjentom podano 31 682 dawek szczepionki.
 - **Program polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania zaburzeń słuchu wśród uczniów klas I oraz VIII szkół podstawowych na terenie m.st. Warszawy.** W okresie od 2019 r. do końca 2023 r. przebadano 69 970 uczniów szkół miejskich.
 - **Program promocji zdrowia pn. "Aktywny Senior".** Program ma na celu zachowanie i poprawę ogólnej sprawności oraz jakości życia seniorów. Program skierowany jest do osób powyżej 60 roku życia, zamieszkałych na terenie m.st. Warszawy, które zgłoszą się do programu, podpiszą zgodę na uczestnictwo w programie oraz oświadczenie o braku przeciwwskazań do wykonywania ćwiczeń. Każdego roku z programu korzysta ok. 2 300 osób.
 - **Program promocji zdrowia „Zdrowy Uczeń”.** Program kierowany jest do dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół publicznych, dla których m.st. Warszawa jest organem prowadzącym, tj. szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych. Każdego roku z programu korzysta ok. 200 tys. uczniów. W okresie od 2019 r. do końca 2023 r. z programu skorzystało 980 569 uczniów miejskich szkół.
 - **Program promocji zdrowia pn. „Edukacja zdrowotna młodzieży szkolnej w wieku pomiędzy 18 a 19 rokiem życia w zakresie nadciśnienia tętniczego”.** Program ma na celu zwiększenie świadomości w zakresie ryzyka chorób układu krążenia, w tym nadciśnienia tętniczego oraz prawidłowych zachowań zdrowotnych. W okresie od 2019 r. do końca 2023 r. z programu skorzystało 56 557 uczniów szkół miejskich.

Rozwój infrastruktury w obszarze zdrowia

Realizowany poprzez przebudowę, rozbudowę, modernizację działających podmiotów leczniczych, w tym miejskich szpitali i przychodni, jak też poprzez budowę nowych przychodni i szpitali; w 2025 r. planuje się kontynuację zadań rozpoczętych w 2024 r., tj. rozwój Chirurgii Onkologicznej w Szpitalu Czerniakowskim, uruchomienie w Warszawskim Instytucie Zdrowia Kobiąt przy ul. Inflanckiej 6 miejskiego Centrum Leczenia Niepłodności. Instalacja paneli fotowoltaicznych w miejskich podmiotach leczniczych.

Program „Walka ze smogiem”

W 2025 r. będzie kontynuowana realizacja Programu „Walka ze smogiem”, który wpisuje się w realizację celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku przyrodniczym; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem. Program wpisuje się w założenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla m.st. Warszawy, jak też w działania antysmogowe dla Mazowsza. Głównym elementem programu jest udzielanie dotacji na realizację inwestycji dot. modernizacji sposobu ogrzewania budynków poprzez wymianę starych pieców i kotłów tzw. „kopciuchów” zasilanych paliwem stałym na nowe, ekologiczne. Ważnym elementem programu jest dofinansowanie montażu odnawialnych źródeł energii, w celu zmniejszenia zużycia energii oraz wzrostu udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii.

Program zieleni miejskiej

Zawarty w ramach tego programu nowy program „Zielone ulice Warszawy” przewiduje przyspieszenie nasadzeń roślin wzdłuż głównych ulic. Miasto przekaże też nowe tereny – ok. 50 ha - pod zalesienia, na których zostanie nasadzonych pół miliona drzew – tym sposobem mają powstać zielone płuca Warszawy, które oczyszczą powietrze w Warszawie; program przewiduje również modernizację i zakładanie nowych parków.

Program rozwoju edukacji

Warszawa od kilku lat realizuje rekordowe inwestycje w obszarze edukacji. Stały wzrost liczby mieszkańców stolicy generuje potrzebę ciągłego rozwoju infrastruktury oświatowej. Wybudowano już wiele nowych obiektów oświatowych i nadal powstają nowe szkoły i przedszkola. Wydatki inwestycyjne na oświatę w ostatnich 5 latach wyniosły 1,7 mld zł. Wydatki na remonty istniejących szkół i przedszkoli w tym okresie wyniosły prawie 550 mln zł. Na 2024 r. planuje się przeznaczyć na inwestycje w sektorze oświaty ponad 550 mln zł. W minionej kadencji zrealizowano rekordowy program inwestycji w edukacji. Oddano do użytku 26 przedszkoli, wybudowano 16 szkół. Obecnie trwa budowa 5 przedszkoli i 4 szkół, a budowa kolejnych 9 obiektów jest planowanych (4 przedszkola i 5 szkół). Istotnym zadaniem zaplanowanym na najbliższe lata są inwestycje w odnawialne źródła energii w budynkach oświatowych. Instalacja innowacyjnych, ekologicznych technologii, w tym paneli fotowoltaicznych, pomp ciepła czy kolektorów pozwoli na ograniczenie kosztów działania placówek, ale też ograniczy ich ślad węglowy dla środowiska. W ostatnich latach, w ramach rozbudowy Centrum Nauki Kopernik, zakończona została również budowa Budynku Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego. W budynku utworzone zostały cztery przestrzenie badawcze: laboratoria i pracownie wyposażone w specjalistyczny sprzęt, służące do wytwarzania produktów i rozwiązań edukacyjnych. Obiekt mieści jednorazowo 600 osób. Ma trzy kondygnacje naziemne i jedną podziemną o łącznej powierzchni ok. 6000 m². Łączny koszt budowy Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego to ponad 82 mln zł.

Program rozwoju budownictwa społecznego, modernizacja budynków komunalnych w obszarze rewitalizacji

Miasto Stołeczne Warszawa realizuje ten program poprzez zaangażowanie Towarzystw Budownictwa Społecznego do realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz przygotowanie przez dzielnice nowych zadań z zakresu budownictwa komunalnego i modernizacji

budynków mieszkalnych mających służyć poprawie warunków mieszkaniowych. W ramach tego programu realizowane są cele Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem m.st. Warszawy na lata 2021-2025. Celem projektu jest zapewnienie szerszej oferty mieszkań na wynajem poprzez budowę lub odtworzenie zasobu mieszkań.

W latach 2025-2026 planowane jest zakończenie kolejnych 489 mieszkań, które są obecnie w trakcie budowy (przy ul. Derkaczy, Rudnickiego, Grójeckiej, Agrestowej).

W 2025 r. będą kontynuowane zadania budownictwa komunalnego wpisane do WPF-u Miasta na lata 2024-2027 i zadania budownictwa TBS, dla których Miasto podpisało umowy ze spółkami i wniosło wkład finansowy w te inwestycje oraz zawierane będą kolejne umowy.

Po uzyskaniu prawomocnych pozwoleń na budowę dla tych inwestycji będzie można złożyć wnioski o wsparcie z Funduszu Dopłat BGK do 80% kosztów budowy mieszkań.

Inwestycje ze wsparciem z Funduszu Dopłat BGK i Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa.

Na inwestycje budownictwa społecznego (komunalnego i TBS) pozyskiwane jest dofinansowanie:

- z Funduszu Dopłat BGK do wysokości 80% kosztów budowy mieszkań komunalnych i TBS (w przypadku „podnajmu”) oraz do wysokości 35% kosztów budowy mieszkań TBS (wskazanie osób do najmu przez Miasto),
- z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa (RFRM) w wysokości 10% wartości kosztów budowy lokali mieszkalnych wypłacane jest gminom na objęcie udziałów w istniejącym TBS/SIM.

W kolejnych latach planuje się składanie wniosków w celu pozyskiwania środków z Funduszu Dopłat BGK również na realizację modernizacji istniejącego zasobu.

Obecnie prowadzone są prace związane z przygotowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do roku 2030 (dalej GPR) w oparciu o zapisy ustawy o rewitalizacji (tj. Dz.U. 2024 poz. 278). Przedstawienie projektu GPR do akceptacji przez Radę m.st. Warszawy planowane jest we wrześniu br. W toku prac nad projektem GPR zebrane zostały propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które zostaną ujęte w GPR jako podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne lub pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Działania rewitalizacyjne obejmą swym zasięgiem wybrane obszary trzech prawobrzeżnych dzielnic Warszawy: Pragi-Południe, Pragi-Północ i Targówka.

W związku z powyższym zasadne jest ponowne utworzenie w WPF-ie na lata 2025 – 2030 programu pod nazwą „Rewitalizacja obszaru Pragi”.

Pozostałe programy rozwojowe Miasta o charakterze strategicznym stanowią, w szczególności:

- program „Dzielnica Wisła” i zagospodarowanie nadbrzeży Wisły,
- program „Warszawskie Centra Lokalne”,
- zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

3.3.2.2. Nowe instrumenty w ramach wydatków bieżących

W 2025 r. pomimo ograniczeń budżetowych Miasto będzie kontynuowało działania ukierunkowane na wsparcie rodzin przy wykorzystaniu wprowadzonych w poprzednich latach nowych instrumentów finansowych w celu tworzenia warunków dla poprawy życia warszawskich rodzin.

Bezpłatne zajęcia edukacyjne dla dzieci w przedszkolach

Istotnym działaniem samorządu warszawskiego na rzecz rodzin są wprowadzone od 1 września 2017 roku **bezpłatne zajęcia edukacyjne dla dzieci w przedszkolach**, co oznacza, że opłaty za pobyt w przedszkolu dotyczą tylko posiłków. Ta forma wsparcia rodzin będzie kontynuowana w 2024 roku.

Ocenia się, że z bezpłatnych przedszkoli w 2023 r. skorzystało ponad 50 tys. dzieci. Zakłada się, że dzięki wprowadzeniu tego instrumentu polityki prorodzinnej zmniejszeniu uległy również bariery ekonomiczne w dostępie do edukacji przedszkolnej dla rodzin o niskich dochodach.

Jest to też dodatkowa forma wspierania przez Miasto przedszkoli. O skali i zakresie tego wsparcia świadczą dane dotyczące rozbudowy infrastruktury społecznej w tym obszarze w ostatnich latach, z których wynika, że w minionej kadencji samorządowej (2018-2024) do użytku zostały oddanych 26 nowych, bądź całkowicie odnowionych przedszkoli, kolejnych 5 przedszkoli jest obecnie w budowie.

Bezpłatne przejazdy komunikacją miejską na podstawie Kart Ucznia

Jako instrument wsparcia dla rodzin należy traktować uprawnienie dla uczniów warszawskich szkół podstawowych, publicznych i niepublicznych oraz dla uczniów mieszkających w Warszawie i uczących się w szkołach poza Warszawą do korzystania z bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską na podstawie Kart Ucznia. Uprawnienie, o którym mowa, obowiązuje na obszarze I i II strefy. Od momentu wdrożenia tego rozwiązania wydano ich ponad 406 tys.

Prospołeczne i prorozwojowe zmiany taryfy przewozowej

Miasto wykorzystuje aktywnie instrumenty lokalnej polityki taryfowej, które pozwalają na kształtowanie i promowanie określonych postaw i zachowań mieszkańców i jednocześnie sprzyjają zrównoważonemu rozwojowi społecznemu i gospodarczemu Miasta. Przykładem takiego działania są kontynuowane zmiany taryfy przewozowej środkami komunikacji miejskiej polegające na obniżeniu cen za bilety długookresowe obowiązujące w I i w II strefie i na poszerzeniu oferty o nowe propozycje taryfowe, w tym m.in. bilety 72- godzinne, grupowe, konferencyjne, co ma służyć zwiększeniu zainteresowania mieszkańców środkami komunikacji miejskiej. Każdy, kto mieszka i rozlicza podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) w Warszawie może otrzymać Kartę Warszawianki/Kartę Warszawiaka, a dzieci osób rozliczających się w stołecznym urzędzie skarbowym – Kartę Młodej Warszawianki/Kartę Młodego Warszawiaka. W celu zwiększenia atrakcyjności oferty z dniem 1 czerwca 2022 r. zaczęły obowiązywać zmienione zasady nabywania uprawnień do Karty Warszawianki/Warszawiaka, tj. uprawnienie można uzyskać na podstawie zameldowania na pobyt stały, przy czym aktualnie nie ma obowiązku rozliczania podatku PIT w Warszawie. Jednocześnie wydłuża się okres ważności uprawnień do 31 grudnia kolejnego roku. Aktualnie Kartę Warszawianki/Kartę Warszawiaka lub Kartę Młodej Warszawianki/Kartę Młodego Warszawiaka posiada już ponad 446 tys. osób. W celu ułatwienia dostępu do biletów długookresowych od 6.07.2022 r. została uruchomiana miejska aplikacja mobilna mobiWAWA. Z aplikacji korzystają już 165 302 osoby.

W celu zwiększenie udziału publicznego transportu zbiorowego w ogólnej liczbie podróży mieszkańców powiatu warszawskiego, obniżenia natężenia ruchu pojazdów indywidualnych oraz poprawy dostępności i ułatwienia korzystania z innych usług miejskich planowane jest w zależności od poprawy możliwości budżetowych Miasta wprowadzenie nowego, atrakcyjnego rozwiązania pn. System biletowy w zakresie transportu publicznego w ramach Zintegrowanej Warszawskiej Karty Miejskiej. Pasażerowie, oprócz wielu nowych produktów związanych z transportem uzyskają możliwość realizowania podróży na podstawie jednolitego, zintegrowanego nośnika usługi transportowej w dowolnych relacjach i przy wykorzystaniu środków transportu różnych przewoźników, którym dodatkowo będą w stanie dokonać identyfikacji i rozliczenia za inne usługi miejskie.

Kierunki zmian metropolitalnej oferty taryfowej

W celu promowania postaw proekologicznych i budowania wspólnego systemu transportu zbiorowego w aglomeracji warszawskiej w 2025 r. Miasto będzie w miarę możliwości finansowych wykorzystywało zachęty dla samorządów gmin podwarszawskich w celu zwiększenia zainteresowania mieszkańców tych gmin transportem zbiorowym organizowanym przez Zarząd Transportu Miejskiego. Wprowadzone do tej pory rozwiązania we współpracy z gminami sąsiednimi ułatwiające bezpieczny, ekologiczny i sprawny transport na terenie obszaru metropolitalnego wpisujące się w strategię zrównoważonego transportu publicznego w obrębie obszaru metropolitalnego obejmują, w szczególności:

Bilety Metropolitalne

Oferta „Warszawa+” funkcjonuje w rozszerzonej formule od września 2018 r. i obejmuje „Bilet Warszawa+1”, „Bilet Warszawa+2” oraz „Bilet Warszawa+3”, w zależności od opcji wybranej przez samorządy umożliwiającej mieszkańcom podwarszawskich miejscowości kupowanie biletów na Warszawski Transport Publiczny w niższej cenie; wg danych za 2023 r. sprzedanych zostało 331 195 sztuk biletów o łącznej wartości ponad 65,9 mln zł (w tym 18,9 mln zł wyniosły dopłaty z gmin). W porównaniu z rokiem 2020 odnotowany został znaczny wzrost, wobec sprzedanych 173 581 sztuk biletów Metropolitalnych o łącznej wartości 36,8 mln zł (w tym dopłata gmin wyniosła 10,7 mln zł). Tańsze bilety mogą kupować mieszkańcy 26 gmin (z tego 20 gmin dofinansowuje bilety dla swoich mieszkańców w 3 najwyższym progu). W celu zwiększenia dostępności oferty, a co za tym idzie również do zachęcenia skorzystania z komunikacji nowych użytkowników w II kwartale 2022 r. oferta wprowadzona została do wszystkich automatów sprzedających bilety (stacjonarne ponad 800 szt., pojazdowe prawie 2 500 szt.). Dodatkowo, w II kwartale 2024 r. planowane jest wprowadzenie sprzedaży Biletów Metropolitalnych do aplikacji mobiWAWA.

Wspólny Bilet ZTM-KM-WKD

Specjalna oferta taryfowa, w ramach której posiadacze biletów 30 i 90-dniowych (oraz Biletów Metropolitalnych) mogą podróżować pociągami podmiejskimi Kolei Mazowieckich i Warszawskiej Kolei Dojazdowej na terenie Warszawy i gmin ościennych. Udział pasażerów z biletami ZTM w pociągach Kolei Mazowieckich na podstawie przeprowadzonych badań w 2023 r. wyniósł ponad 58,5%. W 2023 roku pociągami Kolei Mazowieckich na podstawie biletów ZTM przewieziono ponad 36 mln pasażerów, natomiast pociągami WKD ponad 3,5 mln pasażerów.

Pierwsza strefa w gminach

Obecnie 5 gmin: Łomianki, Izabelin, Marki, Żąbki, Konstancin-Jeziorna (linie autobusowe w I strefie, linia kolejowa w II strefie), zaliczonych jest do pierwszej strefy biletowej – dostępne są tam autobusy linii miejskich i obowiązują bilety na pierwszą strefę. Jest to możliwe dzięki porozumieniu lokalnych samorządów z ZTM-em przy częściowym dofinansowaniu kosztów funkcjonowania linii ZTM przez samorządy.

Sieć metropolitalnych parkingów „Parkuj i Jedź”

Sieć jest stale rozbudowywana w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych współfinansowanych ze środków UE. Dotychczas podpisano umowy na realizację 65 parkingów o docelowej pojemności niemal 6 211 miejsc parkingowych, co niemal podwoi liczbę parkingów P&R w metropolii. Całość jest skoordynowana z transportem miejskim. Z bezpłatnego parkowania korzystają podróżujący posiadający bilet komunikacji miejskiej lub bilet lokalnego przewoźnika,

Linii podmiejskich - 700 i 800 - aktualnie jest ich 40. Podwarszawskie samorządy pokrywają mniej niż połowę kosztów funkcjonowania powyższych linii.

W dni powszednie uruchamianych jest 7 linii SKM (w tym 3 linie skrócone), które wykonują ponad 270 połączeń dziennie. Łączna długość tras obsługiwanych przez SKM wynosi 118,2 km. SKM przewiozła w 2023 roku ponad 15,1 mln pasażerów (w 2019 r. 22 mln pasażerów). Szybka Kolej Miejska jest 6 przewoźnikiem kolejowym w Polsce.

Bilet Warszawski z Polregio, Bilet Warszawski PKP Intercity, Bilet lotniskowy Kolei Mazowieckich, Bilet Łódź – Warszawa w ramach oferty „ŁKA łączy z Warszawą” na podstawie tego rodzaju biletów można korzystać ze wszystkich środków Warszawskiego Transportu Publicznego (autobusy, tramwaje, metro i SKM), oferta Kolei Mazowieckich „Mazobilet” na podstawie tego rodzaju biletów można korzystać ze wszystkich środków Warszawskiego Transportu Publicznego (autobusy, tramwaje, metro i SKM). „Mazobilet” to nowa specjalna pozataryfowa oferta biletowa, która została uruchomiona na podstawie porozumienia Prezydenta m.st. Warszawy i Marszałka Województwa Mazowieckiego.

Realizacja zadań w ramach budżetu obywatelskiego

W 2025 roku planuje się wykorzystywanie dotychczasowych rozwiązań w obszarze aktywności obywatelskiej mieszkańców Warszawy mając na celu włączenie społeczności lokalnych w proces współdecydowania o sprawach Miasta. Od 2014 r. odbyło się 10 edycji budżetu obywatelskiego, na który Warszawa przeznaczyła ponad 700 mln zł. W ciągu 10 lat warszawianki i warszawiacy zgłosili blisko 23 tys. projektów, a ponad 5 tys. z nich wybrali do realizacji. Aktualnie trwa 11 edycja budżetu obywatelskiego, w której mieszkańcy zgłosili 1 833 propozycje zadań. Planuje się wdrożenie w 2025 r. kolejnej edycji tzw. budżetu obywatelskiego w dzielnicach. Sprzyja to wzmocnieniu potencjału rozwojowego Warszawy poprzez budowanie kapitału społecznego i wspólnot lokalnych i wpisują się w cele i zadania wynikające z Programu Wzmocnienia Wspólnoty Lokalnej jako programu operacyjnego w ramach Społecznej Strategii Warszawy – Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2030, jak też Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy zorientowanego na zwiększenie aktywności mieszkańców w różnych obszarach funkcjonowania Miasta. W formule budżetu obywatelskiego był realizowany w 2021 r. pierwszy etap dużego projektu „Zielona Marszałkowska” w ramach programu „Nowe Centrum Warszawy”, w ramach którego powstała droga dla rowerów, wymieniony został chodnik, wykonano nasadzenia zieleni. Planuje się kontynuowanie tego projektu i dalszą przebudowę ul. Marszałkowskiej. Działania Miasta będą ukierunkowane również na wspieranie inicjatywy lokalnej jako narzędzia współdziałania mieszkańców i Miasta przy realizacji zadań publicznych, jak też na rozwój sieci miejsc aktywności lokalnej, na rozwój partnerstw lokalnych.

3.3.2.3. Wpłata do budżetu państwa na część równoważącą subwencji ogólnej (Janosikowe)

Łączna wpłata do budżetu państwa z tytułu „Janosikowego” obejmująca lata 2004-2024 wyniesie 19,8 mld zł, natomiast na 2025 r. przewiduje się wpłatę w kwocie 2 mld 210 mln zł. Rosnące wydatki na zwiększenie części równoważącej subwencji skutkują obniżaniem wyniku budżetu operacyjnego Warszawy i jednocześnie ograniczają potencjał wydatkowy Miasta. Warszawa jest głównym płatnikiem „Janosikowego” w części gminnej i powiatowej. Udział Warszawy w ramach planowanej globalnej kwoty wpłat wszystkich gmin i wszystkich powiatów przekracza 50%.

Trybunał Konstytucyjny w wydanym 26 marca 2013 roku Postanowieniu sygnalizacyjnym wskazał na liczne wady konstrukcyjne „Janosika”, które mają dysfunkcyjny wpływ na jego optymalne działanie. Prace w Ministerstwie Finansów nad zmianą tego mechanizmu trwają już od 2015 r.

Na kwestie braku koniecznych działań ustawodawczych zwrócił uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie skierowanym do Ministra Finansów 12 stycznia 2023 r. W piśmie tym RPO stwierdza, że: „konstrukcja mechanizmu wyrównawczo-korygującego nie realizuje w sposób należyty jego zasadniczego celu, prowadząc do zakłócenia stabilności finansowej wielu płatników i wywołuje

poczucie niesprawiedliwości wśród wspólnot lokalnych” oraz, że: „przepisy nie zabezpieczają w sposób wystarczający jednostek samorządu terytorialnego przed istotnym zakłóceniem ich stabilności finansowej na skutek dokonania wpłaty wyrównawczej.” Rzecznik Praw Obywatelskich, mając na względzie stan niewykonania orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, zwrócił się do Ministra Finansów z prośbą o podjęcie stosownej inicjatywy legislacyjnej.

W maju br. na posiedzeniu zespołu finansów Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego Ministerstwo Finansów przedstawiło propozycję reformy dochodów samorządowych, która przewiduje gruntowne zmiany w zasadach funkcjonowania subwencji. Propozycja przewiduje, że tzw. Janosikowe zostanie zastąpione korektą zamożnościową, która będzie obniżać dochody własne JST w przypadku, gdy dochody podatkowe na 1 mieszkańca przeliczeniowego będą wyższe ponad 120% tego wskaźnika w danej kategorii JST. JST nie będzie beneficjentem transferów z budżetu państwa, gdy zwiększenie dochodów z PIT i CIT będzie zapewniać potrzeby finansowe będące sumą potrzeby oświatowych, wyrównawczych, rozwojowych i ekologicznych.

Na podstawie informacji przekazywanych przez Ministerstwo Finansów przewiduje się, że nowe przepisy zaczną obowiązywać od 1 stycznia 2025 r.

3.3.2.4. Realizacja zadań w oparciu o dofinansowanie unijne

Dofinansowanie z UE uzyskał projekt „Analiza możliwości rozwoju zintegrowanego transportu w Warszawie w oparciu o metro i multimodalne węzły przesiadkowe” w ramach instrumentu finansowego „Łącząc Europę” – Connecting Europe Facility . Projekt w zasadniczej części został już zrealizowany (do uzyskania pozostał 1 element - dokumentacja projektowa wraz z pozwoleniami na budowę dla Stacji A12 i A16 na pierwszej linii metra).

Efektom realizacji projektu było wytworzenie dokumentów:

- studium rozwoju systemu metra w Warszawie – analiza wariantów przebiegu i określenie docelowego układu sieci metra; (realizacja – Biuro Architektury i Planowania Przestrzennego) - prace zakończyły się w czerwcu 2023 r.,
- analiza możliwych wariantów połączenia stacji Centrum na linii metra M1 ze stacjami Warszawa Śródmieście/Warszawa Centralna; - prace zakończono w 2022 roku (realizacja Metro Warszawskie Sp. z o.o.),
- studium techniczne budowy multimodalnego węzła przesiadkowego Warszawa-Wschód - prace zakończyły się w 2023 r. (realizacja Zarząd Transportu Miejskiego),
- studium techniczne linii metra M3 ze Stacją Techniczno-Postojową „Kozia Góra” w Warszawie – Etap 1 – PRAGA - prace zakończono w 2021 roku (realizacja Metro Warszawskie Sp. z o.o.).

Z Funduszu Spójności z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko dofinansowanie uzyskały też m.in. projekty:

- „Rozwój i uporządkowanie terenów zieleni wraz z elementami rekreacyjnymi na terenie Parku Pole Mokotowskie, Parku Żeromskiego oraz Parku Ogrody Kosmosu w Warszawie”.
- Ochrona zagrożonych gatunków związanych z siedliskami wodnymi na terenie Warszawy”.
- „Utworzenie terenów zieleni o symbolice historycznej na obszarach historycznych”.

Projekty realizowane przy wykorzystaniu innych źródeł pomocowych:

- **Poprawa efektywności energetycznej wybranych budynków szkolnych na terenie m.st. Warszawy – zakres 1.**

Umowa o dofinansowanie została zawarta 28 marca 2023 r. Partnerem Miasta w tym projekcie jest Terram Pacis (Norwegia). Wartość całkowita projektu wynosi blisko 24,6 mln zł, wartość dofinansowania z Ministerstwa Finansów EOG 2014-2021 (85%) i budżetu państwa (15%) – przeszło 13,7 mln zł.

- **Termomodernizacja 7 wybranych budynków oświatowych na terenie m.st. Warszawy – zakres 2.**

Umowa o dofinansowanie została zawarta 28 marca 2023 r. Partnerem Miasta w tym projekcie jest Terram Pacis (Norwegia). Wartość całkowita zakresu 2 projektu wynosi blisko 34,7 mln zł, wartość dofinansowania z Ministerstwa Finansów EOG 2014-2021 (85%) i budżetu państwa (15%) – 18,8 mln zł. Wielkości te zostaną podwyższone na skutek planowanego zawarcia aneksu w związku z objęciem dofinansowaniem dwóch nowych szkół.

Wsparcie z budżetu unijnego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 uzyskały m.in. projekty:

- **„Utworzenie zintegrowanej platformy wymiany danych w Straży Miejskiej m.st. Warszawy”**
Projekt o całkowitej wartości 18,4 mln zł i dofinansowaniu z UE 8,9 mln zł. Podstawowym założeniem projektu było wdrożenie e- usług o 3 i 4 poziomie dojrzałości, umożliwiających dwustronną interakcję, za pomocą których obywatele, przedsiębiorcy i inne podmioty będą mogli realizować w sposób elektroniczny wybrane usługi świadczone przez Straż Miejską m.st. Warszawy.
- **„E-administracja – utworzenie portalu e- usług m.st. Warszawy”.**
Wartość projektu wynosi ok. 22 mln zł przy dofinansowaniu z UE 8 mln zł na podstawie umowy o dofinansowanie podpisanej w 2016 r. Przedmiotem projektu była budowa, w oparciu o technologię chmury obliczeniowej, zintegrowanej platformy e-usług m.st. Warszawy, za pośrednictwem której planuje się udostępnienie 15 wybranych e-usług związanych z działalnością Urzędu. Dotyczyć one mają głównie często załatwianych spraw związanych z obsługą podatków, przyjmowaniem płatności na stronie portalu, obsługą e-faktur, obsługi procesów z obszaru architektury i planowania przestrzennego, obsługą wniosków różnego typu oraz udostępniania danych, w tym informacji publicznej.

Dofinansowanie ze środków unijnych uzyskały zadania inwestycyjne realizowane wspólnie z innymi samorządami powiązanymi funkcjonalnie z Miastem tj. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Miasto i 39 samorządów warszawskiego obszaru metropolitalnego tworzących Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF) realizowały wspólne przedsięwzięcia łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt "Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)" był realizowany w ramach ZIT. Miasto Stołeczne Warszawa było liderem projektu, a partnerami projektu było 25 gmin przy wartości całkowitej projektu przeszło 26 mln zł i dofinansowaniu blisko 19 mln zł.

Głównym celem projektu było podniesienie jakości życia mieszkańców i osób przyjezdnych, w tym turystów poprzez dostarczenie pakietu e-usług ułatwiających wielopłaszczyznową interakcję z gminami i korzystanie z usług publicznych przy wykorzystaniu technologii mobilnych. Szczegółowe cele tematyczne stanowią: zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i usług publicznych na terenie WOF, uatrakcyjnienie i zwiększenie dostępności oferty kulturalnej i turystycznej WOF, podniesienie jakości usług transportu publicznego na terenie WOF, usprawnienie systemu parkowania przyulicznego na miejskich parkingach na obszarze WOF, zwiększenie świadomości instytucji i osób fizycznych na temat stanu parametrów środowiskowych na terenie WOF. Zakres projektu obejmował 5 obszarów tematycznych: e-dostępność, e-turystyka, e-transport, e-parkowanie, e-środowisko.

W ramach ZIT, był również realizowany projekt „Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych” opartego na narzędziach TIK na terenie „Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (e-opieka)”. Projekt był realizowany we współpracy z 10 podwarszawskimi gminami oraz ze Stołecznym Centrum Opiekuńczo-Leczniczym (SCOL), jak też we współpracy z 14 warszawskimi domami pomocy społecznej oraz Centrum Usług Społecznych „Społeczna Warszawa”. Całkowita wartość projektu wyniosła blisko 24 mln zł przy dofinansowaniu z UE blisko 19 mln zł. Efektem projektu było uzyskanie wsparcia dla osób starszych i potrzebujących w zakresie teleopieki.

Dofinansowanie z UE uzyskał projekt **„Rozwój sieci tras rowerowych Warszawy w ramach ZIT WOW – II etap**. Projekt był realizowany w ramach Strategii ZIT WOF 2014-2020+ na terenie m.st. Warszawy

i zakładał budowę/przebudowę odcinków ścieżek rowerowych o charakterze komunikacyjnym o długości 16,1 km i pełniących funkcję korytarzy transportowych w sieci tras rowerowych Warszawy. Projekt zakładał wybudowanie/zmodernizowanie 20 ścieżek. Całkowita wartość projektu wyniosła blisko 25 mln zł przy dofinansowaniu z UE 13,6 mln zł. Realizacja projektu została zakończona. W ramach końcowych rozliczeń na podstawie wniosku końcowego o płatność w 2024 r. wpłynęły środki unijne w wysokości 6 mln zł (z czego 3,6 mln zł to środki majątkowe).

3.3.2.5. Wykorzystanie środków z nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027

Z uwagi na zakończone w 2020 r. programowanie z UE przy możliwości kontynuowania wydatkowania środków objętych refundacją z UE do końca 2023 r. zgodnie z zasadą n+3 (do 31.12.2023 r. zakończyła się kwalifikowalność wydatków podlegających refundacji) i możliwości rozliczenia dofinansowania w 2024 r. **projekty realizowane przy współfinansowaniu z budżetu unijnego zostały zakończone i większość z nich rozliczona, ewentualnie znajduje się na etapie rozliczania końcowego uzyskanego dofinansowania.**

Miasto będzie ubiegać się o uzyskanie dofinansowania z budżetu unijnego na dokończenie budowy II linii metra w zakresie budowy 3 stacji (Lazurowa, Chrzanów i Karolin), jak też na budowę Stacji Techniczno-Postojowej Karolin (dawne Mory) w ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 w ramach programu FEnIKS (Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko) finansowanego z Funduszu Spójności. Wniosek o dofinansowanie tego zadania ze środków unijnych będzie złożony zgodnie z harmonogramem składania takich wniosków - do końca czerwca br. W WPF- ie edycji 2024 zadanie to ma zabezpieczone finansowanie z własnych środków budżetowych z zaplanowanym okresem realizacji w latach 2024-2026 w kwocie 2 mld 120 mln zł.

Przygotowania do wydatkowania dostępnych środków z funduszy Unii Europejskiej w ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 wiążą się z opracowywaniem dokumentów strategicznych, które potwierdzą spójność kierunków planowanego rozwoju gminy, wspartego środkami unijnymi, z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Strategii Rozwoju Województwa, założeniami Umowy Partnerstwa oraz poszczególnych programów operacyjnych i polityk unijnych.

Miasto Stołeczne Warszawa przygotowuje się do efektywnego wykorzystania dostępnych środków z budżetu unijnego. Przygotowywane są dokumenty strategiczne będące podstawą do pozyskiwania środków unijnych na rozwój. Dla przykładu możliwość aplikowania o wsparcie projektów rewitalizacyjnych jest uwarunkowana posiadaniem Gminnego Programu Rewitalizacji i taki program z perspektywą do 2030 Warszawa aktualnie opracowuje.

Dla m.st. Warszawy kluczowym źródłem dofinansowania ze środków zewnętrznych są fundusze polityki spójności Unii Europejskiej: Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny Plus. W ramach uruchomionej już perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 są one wydatkowane w ramach szeregu tzw. programów operacyjnych, obejmujących różne dziedziny rozwojowe. Kluczowe dla Warszawy programy to Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS) oraz Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021- 2027 (FEM). Dodatkowym źródłem finansowania projektów m.st. Warszawy mogą być środki europejskie w ramach Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności na podstawie Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO).

W ramach programu FEnIKS przewidywane jest ubieganie się o dofinansowanie m.in. na dokończenie budowy II linii metra odcinek zachodni stacja Mory oraz dokończenie budowy trasy tramwajowej na

Wilanów. Przewidywany termin złożenia wniosków dot. tych projektów to I półrocze br. W ramach programu FEM przewidywana jest m.in. realizacja projektów w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W ramach tej formuły zaplanowano w 2024 roku 7 naborów wniosków o łącznej alokacji funduszy UE w wysokości ok. 475 mln zł. Warszawa może być jednym z beneficjentów projektów w formule ZIT, skierowanej do tzw. Regionu Warszawskiego Stołecznego.

Projekty, które uzyskały dofinansowanie z UE w ramach nowej perspektywy 2021-2027 na podstawie zawartych umów o dofinansowanie:

Projekt pn. „**Zwiększenie poziomu cyberbezpieczeństwa systemów Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie**” będzie realizowany przez Zarząd Transportu Miejskiego w Warszawie, w ramach programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027.

Środki zostaną przeznaczone za zakup sprzętu teleinformatycznego, szkolenia z zakresu cyberbezpieczeństwa dla pracowników oraz przeprowadzenie audytu wdrożonego systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji. Realizacja projektu została przewidziana na okres 24 miesięcy (od momentu podpisania umowy, która obecnie jest procedowana). Planowane dochody na 2024 rok to 787 tys. zł.

Ponadto zostały zawarte dwie umowy o dofinansowanie projektów w ramach programu FEM (poza formułą ZIT):

- „**Zakup ciężkiego samochodu ratowniczo – gaśniczego wraz z wyposażeniem dla OSP Stara Miłosna w Warszawie**” (Działanie 2.4 Dostosowanie do zmian klimatu).Wartość projektu 2,8 mln zł, przy dofinansowaniu 1,3 mln zł planowanym do uzyskania w 2025 r.
- „**Zakup specjalistycznego sprzętu do kontroli jakości powietrza na terenie m.st. Warszawy**” (Działanie 2.1 Efektywność energetyczna). Wartość projektu wynosi 843 tys. zł przy dofinansowaniu 419 tys. zł planowanym do uzyskania w 2025 r.

Dodatkowo **w ocenie znajduje się projekt pn. „EKO P+R Połczyńska”** w ramach programu FEnIKS (Działanie: FENX.01.02 Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu). Wartość projektu: 41 mln zł, wydatki kwalifikowalne 30,5 mln zł, dofinansowanie z UE w kwocie 23,6 mln zł.

Jednocześnie **w realizacji znajduje się już osiem projektów w partnerstwie międzynarodowym** z udziałem m.st. Warszawy oraz dofinansowaniem ze źródeł Unii Europejskiej z okresu programowania 2021-2027.

3.3.2.6. Koordynacja działań m.st. Warszawy w zakresie metropolii warszawskiej

1 stycznia 2018 r. weszło w życie Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/2066 z 21 listopada 2016 r. zmieniające załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), na mocy którego województwo mazowieckie zostało podzielone na dwie jednostki statystyczne poziomu NUTS2. Wydzielono m. in. tzw. Region Warszawski Stołeczny (RWS), składający się z 70 gmin położonych w 9 okołowarszawskich powiatach (legionowski, wołomiński, miński, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, grodziski, warszawski zachodni, nowodworski). Ww. podział statystyczny będzie miał wpływ na sposób dystrybucji funduszy europejskich w perspektywie finansowej

2020+. W związku z ww. rozporządzeniem i jego implikacjami została podjęta decyzja o tym, iż Region Warszawski Stołeczny stanie się docelowym obszarem polityki metropolitalnej m.st. Warszawy. Z powyższej decyzji wynika potrzeba zaangażowania w działania metropolitalne dwukrotnie większej liczby podmiotów (70 gmin i 9 powiatów) niż ma to miejsce obecnie przy wdrażaniu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (40 gmin), co ma wprost przełożenie na koszt procesu operacyjnego „Współpraca z JST metropolii warszawskiej”. Będzie to także skutkowało powiększeniem obszaru obejmowanego wszelkimi analizami przygotowanymi na potrzeby prowadzenia polityki metropolitalnej przez m.st. Warszawa, a co za tym idzie wzrost kosztów procesu operacyjnego „Przygotowanie analiz, opinii i stanowisk dotyczących zagadnień i dokumentów związanych z problematyką metropolii warszawskiej”.

Należy zaznaczyć, że za reprezentowanie stanowiska i interesów metropolii warszawskiej oraz koordynację działań w jej ramach odpowiada Stowarzyszenie „Metropolia Warszawa” (SMW). Stowarzyszenie zrzesza jednostki samorządu terytorialnego (gminy, miasta, powiaty) z regionu warszawskiego stołecznego (70 gmin i 9 powiatów), integruje metropolitalną wspólnotę samorządową. M. st. Warszawa jest członkiem Stowarzyszenia, które jest jedną z największych organizacji metropolitalnych w Polsce, a metropolia warszawska to jeden z najszybciej rozwijających się regionów Europy o powierzchni 6 tys. km², zamieszkały przez ponad 3 mln mieszkańców. Obecnie rola Stowarzyszenia została dodatkowo wzmocniona, gdyż zgodnie z zapisami ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (tzw. ustawa wdrożeniowa) SMW jest odpowiedzialne za realizację instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w latach 2021-2027. SMW pozostaje w ścisłej współpracy z m.st. Warszawą. Na podstawie Uchwały nr 3/2022 Walnego Zgromadzenia Członków SMW z dnia 15 lutego 2022 r. m.st. Warszawa zostało upoważnione do reprezentowania Stowarzyszenia w pracach dotyczących Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla metropolii warszawskiej 2021-2027+.

3.3.2.7. Opracowanie Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (SRMW)

Zgodnie z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, warunkami realizacji ZIT jest m.in. opracowanie i uchwalenie przez podmioty, o których mowa w ust. 5, strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego, zwanej dalej „strategią ZIT”. Przygotowanie SRMW warunkuje dostęp do środków unijnych w nowej perspektywie finansowej. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym SRMW jest dokumentem, który jest wspólnie opracowany i powinien być uchwalony przez Stowarzyszenie „Metropolia Warszawa”. Według zapisów tzw. ustawy wdrożeniowej oraz programu „Fundusze europejskie dla Mazowsza” uchwalenie SRMW do końca 2025 roku jest jednym z warunków dla realizacji instrumentu ZIT w perspektywie finansowej 2021- 2027.

3.4. Ryzyko dotyczące realizacji zadań w 2025 r. i w latach następnych

3.4.1. Ryzyko dotyczące generowania wyniku budżetowego na odpowiednim poziomie

Generowanie nadwyżek operacyjnych na odpowiednim poziomie, zwłaszcza w ujęciu netto, tj. po uwzględnieniu wydatków na spłatę wcześniej zaciągniętego długu, determinuje potencjał rozwojowy Miasta i jest ważne z punktu widzenia utrzymania zdolności do zaciągania i spłaty zobowiązań, jak też przesądza o możliwości absorpcji środków europejskich i innych bezzwrotnych środków pomocowych ze względu na konieczność zabezpieczenia środków na wkład własny. **Wyzwaniem dla polityki budżetowej m.st. Warszawy w najbliższych latach będzie budowanie i utrzymanie wyniku operacyjnego na optymalnym poziomie, tym bardziej w warunkach rosnących kosztów bieżącego funkcjonowania, zwłaszcza w obszarach, do których kierowane są największe strumienie wydatków, tj. oświaty i zbiorowej komunikacji miejskiej.**

3.4.2. Dopłaty do realizacji zadań w oświacie

Dopłata do zadań w sektorze oświaty to różnica między wydatkami bieżącymi na oświatę, a dochodami z subwencji oświatowej i dotacji przedszkolnej pochodzącymi z budżetu państwa².

Deficyt w finansowaniu obszaru oświaty ze środków pochodzących z budżetu państwa i idąca za tym konieczność zwiększonego finansowania tego zadania z dochodów własnych m.st. Warszawy są spowodowane wzrostem wydatków w sektorze i nie zawsze nadążającą za tym dynamiką przekazywanej subwencji oświatowej z budżetu państwa.

Obserwowany w ostatnich latach wzrost wynagrodzeń w gospodarce, rosnące ceny energii oraz zakupu materiałów i usług, wywoływały presję na wzrost wydatków bieżących w obszarze oświaty. Kolejnymi czynnikami generującym wydatki było włączenie do systemu oświatowego Warszawy uczniów pochodzących z Ukrainy na skutek działań wojennych prowadzonych na terenie tego kraju.

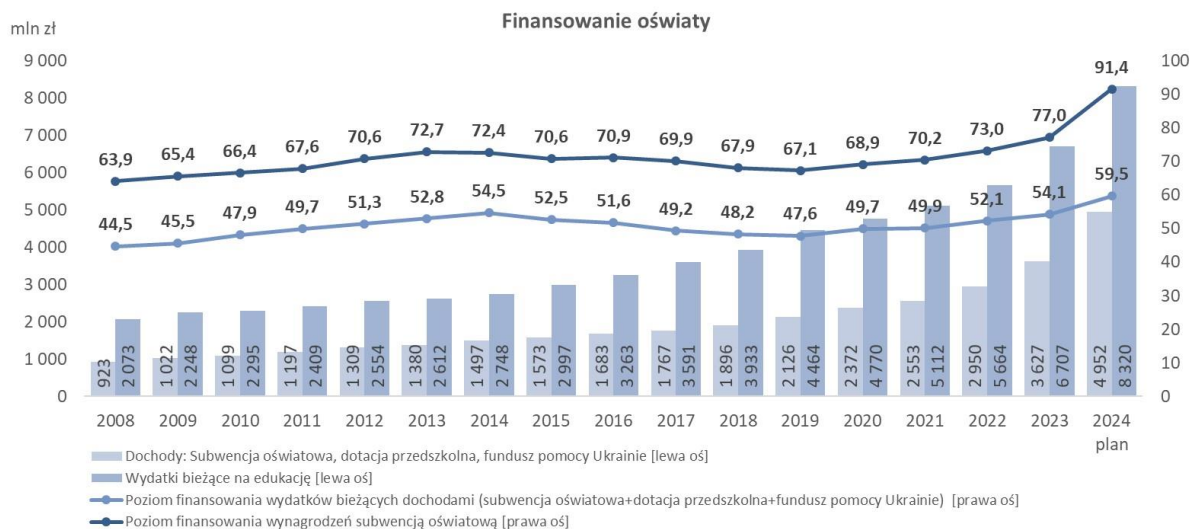
W budżecie Miasta na 2024 r. zapewniono sfinansowanie podwyżek wynagrodzeń nauczycieli o 30% ze środków pochodzących ze zwiększonych w tym celu subwencji oświatowej i dotacji przedszkolnej.

Dodatkowo, Miasto ze środków własnych zapewniło sfinansowanie podwyżek wynagrodzeń pracowników obsługi szkół.

Zwiększenie poziomu finansowania wydatków oświatowych środkami otrzymywanymi z budżetu państwa w 2024 r. (wzrost subwencji o 40% r/r głównie na skutek ustawowych podwyżek nauczycieli) poprawiło strukturę finansowania wydatków oświatowych, jednakże w ujęciu bezwzględnym rok 2024 jest kolejnym, w którym nastąpił wzrost dopłaty do finansowania oświaty ze środków własnych Miasta.

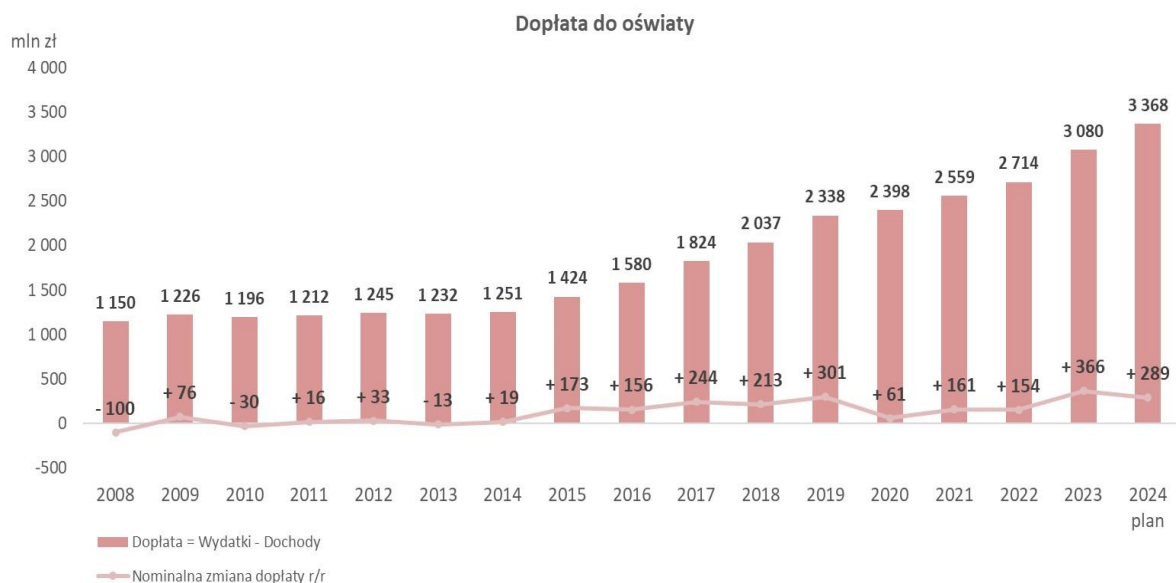
² W latach 2022-2024 w dochodach w sektorze oświaty oprócz subwencji oświatowej i dotacji przedszkolnej zostały również uwzględnione środki z funduszu pomocy Ukrainie, otrzymane na sfinansowanie wydatków związanych z kształceniem ukraińskich uczniów w miejskich placówkach edukacyjnych.

Wykres 3. Finansowanie oświaty w m.st. Warszawa w latach 2008-2024

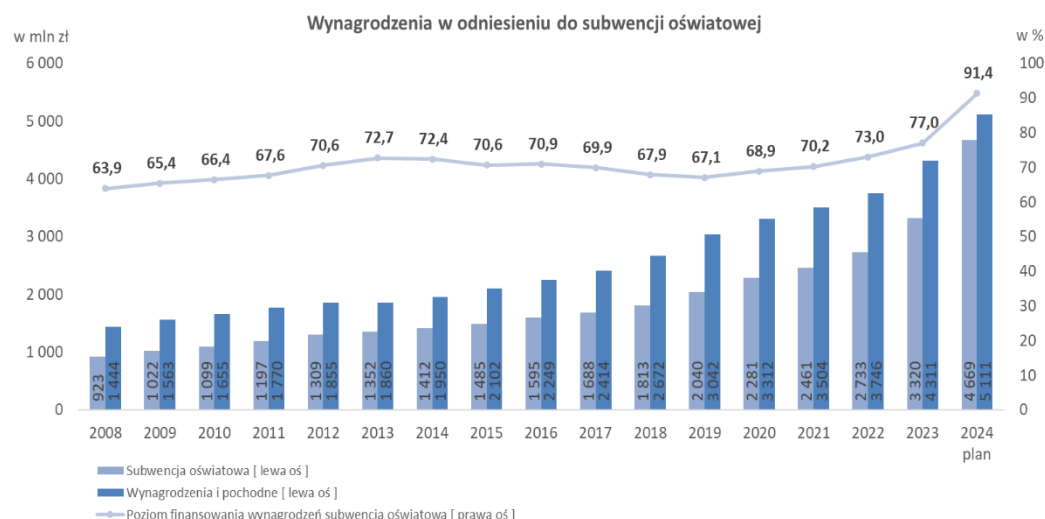

W latach 2015-2023 Warszawa dopłacała do zadań w oświacie średnio 2,254 mld zł rocznie w porównaniu do 1,216 mld zł w latach 2008-2014. Tak dynamiczny wzrost deficytu od 2015 r. był spowodowany nienadążającym za wzrostem wydatków przyrostem subwencji oświatowej przekazywanej z budżetu państwa z przeznaczeniem na realizację zadań oświatowych.

Wykres 4. Dopłata do oświaty ponad środki otrzymywane z budżetu państwa w m.st. Warszawa w latach 2008-2024

Wykres 5. Subwencja oświatowa w odniesieniu do wynagrodzeń w obszarze oświaty w m.st. Warszawa w latach 2008-2023

Subwencja oświatowa przekazywana JST jest niewystarczająca do pełnego pokrycia wydatków bieżących w oświacie. Jej udział w finansowaniu zadań oświatowych sektora JST systematycznie spadał: z 69,9% w 2008 r. do 57,4% w 2023 r. Udział subwencji oświatowej w finansowaniu wydatków bieżących w Warszawie również spadał na przestrzeni lat, podobnie jak dla całego sektora JST, ale jednocześnie był niższy niż wskaźnik dla JST ogółem: 44,6% w 2008 r. i 50,4% w 2023 r.

W obliczu znacznych trwałych strat dochodów podatkowych JST na skutek rozwiązań prawnych minionych lat, przy charakterystycznej dla systemu oświaty inercji, konieczne jest wdrażanie systemowych rozwiązań podwyższających poziom finansowania oświaty ze środków z budżetu państwa by ograniczyć ryzyko dalszego wzrostu dopłat do finansowania realizacji zadań oświatowych.

3.4.3. Dopłaty do realizacji zadań w komunikacji miejskiej

Wskaźnik pokrycia wydatków dochodami w komunikacji miejskiej (wskaźnika samofinansowania) to relacja dochodów związanych z komunikacją miejską (wpływy ze sprzedaży biletów i dotacje na komunikację otrzymywane od innych JST na podstawie umów) do wydatków bieżących na komunikację (zakup usług przewozowych, utrzymanie Zarządu Transportu Miejskiego i inne wydatki związane z utrzymaniem przystanków i systemu biletowego).

Do 2019 r. wskaźnik samofinansowania się komunikacji miejskiej wynosił średnio 35%, to oznacza, że pasażer komunikacji miejskiej pokrywał ok. 1/3 kosztu przejazdu. W latach 2020-2021 wspomniany wskaźnik obniżył się do poziomu 24% z powodu spadku liczby osób korzystających z komunikacji miejskiej będących skutkiem obostrzeń związanych z pandemią Covid-19. Kolejne lockdowny i idące za tym wykonywanie zarówno aktywności zawodowej i nauka w szkołach w formie zdalnej spowodowały spadek liczby pasażerów o 40% w 2020 r. i o 32% w 2021 r. w odniesieniu do 2019 r. (ostatniego roku przed pandemią). W porównaniu z 2019 r. dochody ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej uległy obniżeniu o 327 mln zł w 2020 r. i o 291 mln zł w 2021 r. (z poziomu 906 mln zł w 2019 r. do 579 mln zł w 2020 r. i 615 mln zł w 2021 r.). Pomimo spadku pasażerów, przy braku wsparcia dla komunikacji publicznej z budżetu państwa, realizacja zadań przewozowych odbywała się na poziomie sprzed pandemii, ze względu na obostrzenia sanitarne.

Od 2022 r. po zniesieniu obostrzeń covidowych dochody ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej zaczęły stopniowo rosnąć. W 2022 r. wyniosły 824 mln zł, tj. osiągnęły poziom 91% dochodów wykonanych w 2019 r. (luka w budżecie w obszarze komunikacji wyniosła 2,156 mld zł, poziom

samofinansowania wyniósł 29,9%). Jednocześnie budżet Miasta musiał zmierzyć się z bardziej dynamicznym wzrostem wydatków związanych z komunikacją miejską m.in. z uwagi na podwyższone ceny paliw i rosnące ceny energii elektrycznej.

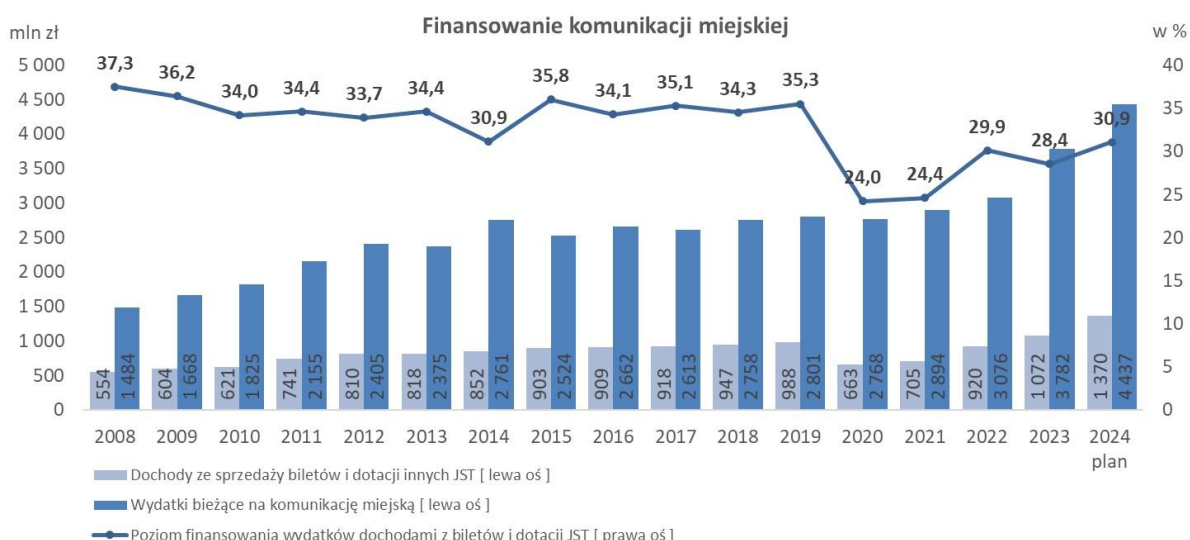
Powyższe czynniki, a także utrzymujące się ogólne tendencje inflacyjne w gospodarce spowodowały, że w latach 2023-2024 utrzymuje się rosnący trend wydatków na komunikację miejską.

Koszty funkcjonowania komunikacji miejskiej w porównaniu do 2022 r. wzrosły w 2023 r. o 23% tj. o 706 mln zł oraz o 44%, czyli o 1,361 mld zł w 2024 r.

W warunkach stopniowo odbudowujących się dochodów ze sprzedaży biletów, których dynamika jest jednak znacząco niższa od inflacji (+8,5% 2023/2019 wobec skumulowanej inflacji za lata 2019- 2023 na poziomie 41,7%), dynamiczny wzrost wydatków skutkuje skokowym wzrostem dopłaty do funkcjonowania komunikacji miejskiej ponad dochody ze sprzedaży biletów.

Dopłata m.st. Warszawy do komunikacji miejskiej wzrosła do 2,710 mld zł w 2023 r. i 3,067 mld zł w 2024 r., czyli odpowiednio o 553 mln i 910 mln zł więcej niż w 2022 r.

Wykres 6. Finansowanie komunikacji miejskiej w m.st. Warszawa w latach 2008-2024

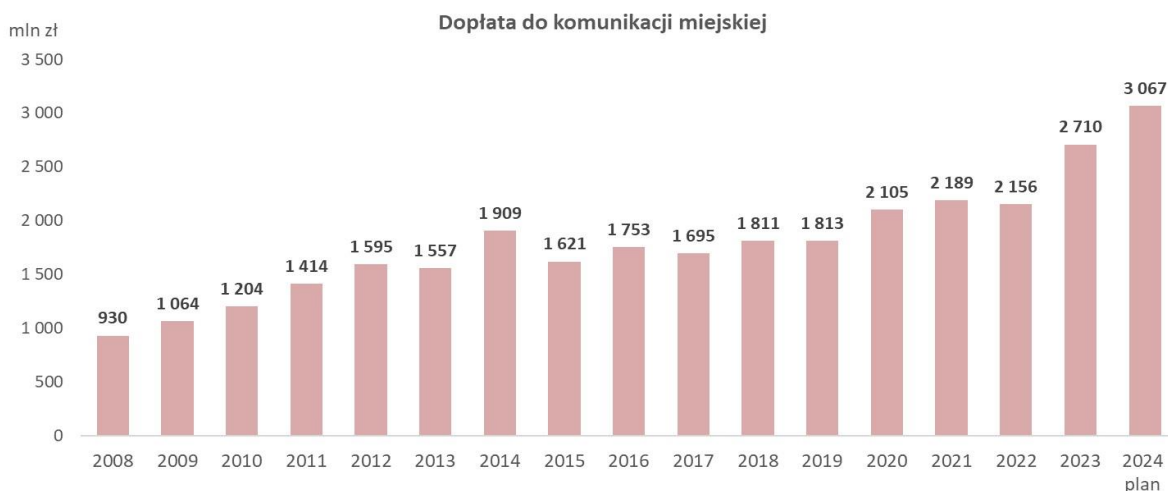
M.st. Warszawa zapewnia mieszkańcom wysoki poziom usług przewozowych co również przekłada się na wzrost wydatków na komunikację miejską. W 2023 r. zostały wydłużone trasy m.in. linii metra na Bródno i Bemowo, w kolejnych latach planowane jest oddanie do użytkowania nowych tras tramwajowych oraz kolejne inwestycje w rozwój sieci transportu miejskiego (trasy tramwajowe, trzecia linia metra). W konsekwencji spodziewany poziom samofinansowania się komunikacji miejskiej spada do 28,4% w 2023 r. i 30,9% w 2024 r. tj. poniżej średniej wynoszącej 35% w latach przed pandemią.

W ujęciu kwotowym plan na 2024 r. przewiduje rekordową dopłatę ze środków własnych Miasta do funkcjonowania zbiorowej komunikacji miejskiej sięgającą 3,067 mld zł wobec średniej 2,2 mld zł w latach 2020-2023.

Utrzymanie standardu usług w obszarze komunikacji miejskiej będzie istotnym wyzwaniem budżetowym z uwagi na trwały ubytek dochodów m.st. Warszawy z PIT bez adekwatnych rekompensat w konsekwencji obowiązujących rozwiązań prawnych uchwalonych w ramach rządowego programu

Polski Ład. Oczekiwane są pozytywne skutki finansowe nowego systemu finansowania JST nad którym trwają prace w Ministerstwie Finansów.

Wykres 7. Dopłata do komunikacji miejskiej ponad dochody ze sprzedaży biletów i dotacji z innych JST w m.st. Warszawa w latach 2008-2024

3.4.4. Dopłaty do realizacji zadań w gospodarce odpadami

Ustawa z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1469, 1852) określa m.in. zadania gminy dotyczące utrzymania czystości i porządku na jej terenie. Zgodnie z ustawą gmina jest obowiązana zorganizować odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy. Jednocześnie gmina ma prawo do wyboru metody, wedle której pobierane są opłaty za gospodarowanie odpadami, tj.: od liczby mieszkańców zamieszkujących nieruchomość; od ilości zużytej wody z danej nieruchomości/lokalu mieszkalnego; od powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego lub od gospodarstwa domowego.

Począwszy od stycznia 2022 r. w Warszawie na mocy uchwały nr LVI/1749/2021 Rady m.st. Warszawy z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz ustalenia stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności (z późn. zm.) obowiązują stawki za odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy ustalone według metody „od gospodarstwa domowego”.

Dokonując w 2021 r. kalkulacji wysokości stawek opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wzięto pod uwagę historyczne oraz prognozowane koszty systemu gospodarowania odpadami. Na podstawie przyjętych założeń w zakresie 2021 r. ustalono, że dochody z opłat za gospodarowanie odpadami w ustalonej wysokości w latach 2022-2024 nie pokryją w całości kosztów funkcjonowania systemu. Od II półrocza 2021 r. znacznie zmniejszyło się w stosunku do zakładanego wykonanie wydatków związanych z zagospodarowaniem odpadów komunalnych m.in. z powodu np. przekazywanie odpadów do zagospodarowania również do instalacji, w których koszty zagospodarowania były niższe w stosunku do lokalnych instalacji.

Również ilość odpadów ma wpływ na wysokość kosztów odbioru i zagospodarowania odpadów. Zgodnie z trendami krajowymi i na podstawie historycznych danych zakładano, że ilość odpadów wytwarzanych wzrośnie. Zgodnie z roczną analizą stanu gospodarki odpadami na terenie

m.st. Warszawy³ w 2022 r. odpadów komunalnych było mniej o 2,5% niż w 2021 r. i o 2,5% więcej niż w 2020 r. Z kolei w 2023 r. ponownie odnotowano wzrost ilości odpadów o ok. 2% w stosunku do 2022 r. Według GUS za 2022 r. statystyczny mieszkaniec wytworzył w 2022 r. o 5 kg mniej odpadów niż w 2021 r.

Powyższe czynniki przyczyniły się do osiągnięcia nadwyżki dochodów nad wydatkami w systemie gospodarowania odpadami. Zgodnie z obowiązującymi przepisami środki z opłaty mogą być przeznaczone wyłącznie na cele, o których mowa w art. 6r ust. 2-2c ustawy 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 888) i nie mogą być wykorzystane na cele niezwiązane z pokrywaniem kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi (art. 6r ust1aa ww. ustawy).

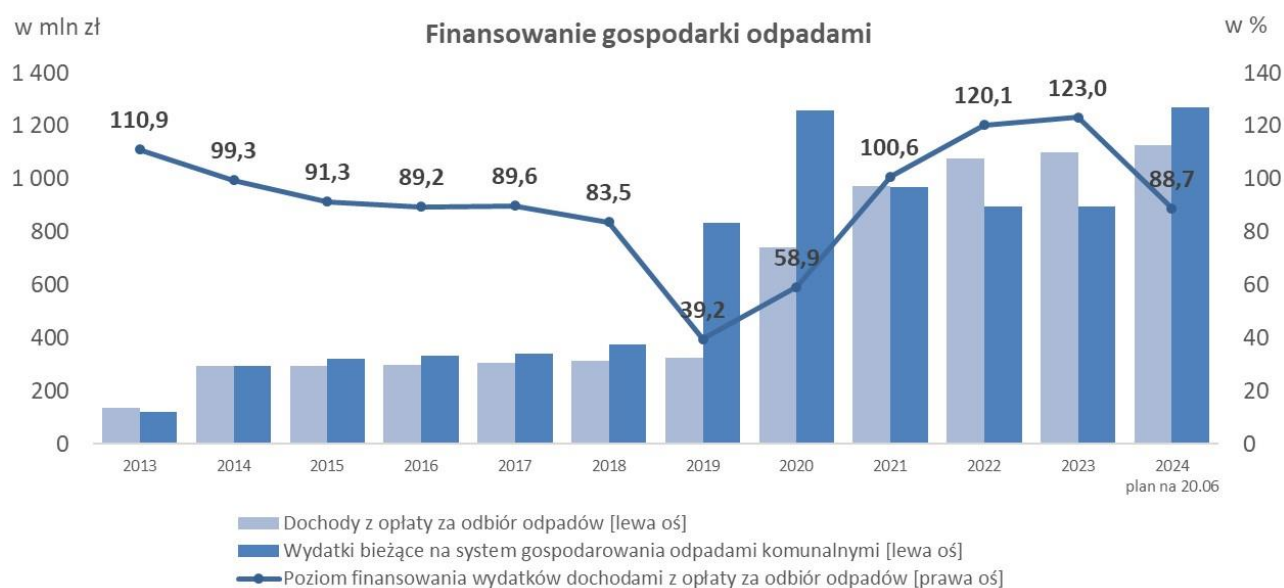
W rezultacie w dniu 6 czerwca Rada Miasta Uchwałą nr V/101/2024 obniżyła stawki za odbiór odpadów i tak: **w okresie od 1 października 2024 r. do 30 września 2025 r.:**

- stawka opłaty od gospodarstwa domowego w nieruchomości zabudowanej budynkiem wielolokalowym będzie wynosić **60,00 zł**;
- stawka opłaty od gospodarstwa domowego w nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym jednorodzinnym będzie wynosić **91,00 zł**.

Natomiast w przypadku, gdy właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów w sposób selektywny stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, będą wynosić dwukrotność stawek opłat wymienionych powyżej tj. odpowiednio 120,00 zł i 182,00 zł.

Wskutek przyjęcia uchwały w okresie od 1 października 2024 r. do 30 września 2025 r. zmniejszeniu ulegną planowane wpływy do budżetu Miasta z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Wykres 8. Finansowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi w m.st. Warszawa w latach 2013-2024

³ https://bip.warszawa.pl/Menu_podmiotowe/biura_urzedu/GO/ogloszenia/Analiza+stanu+gospodarki+odpadami+komunalnymi.htm

System selektywnej zbiórki odpadów obowiązujący w m.st. Warszawa od stycznia 2019 r. wynikający z przepisów przyjętych przez rząd i parlament spowodował wzrost kosztów obsługi systemu, szczególnie kosztowny okazał się obowiązek prowadzenia od 2020 r. segregacji odpadów na frakcje. Dodatkowo na wzrost kosztów miał wpływ takich czynników jak: wzrost cen paliwa, energii elektrycznej, płacy minimalnej, kosztów przetworzenia surowców i recyklingu, wzrostu opłaty środowiskowej, czy spadek mocy instalacji przetwarzających odpady w regionie.

W latach 2019-2020 wzrost wydatków Warszawy z tytułu obsługi systemu gospodarki odpadami doprowadził do wzrostu luki⁴ w finansowaniu gospodarki odpadami. W latach 2013-2020 Miasto dopłaciło do systemu gospodarowania odpadami komunalnymi łącznie 1,173 mld zł, z czego najwyższe dopłaty dotyczyły lat 2019-2020, ponad 500 mln zł rocznie. W 2021 r. doprowadzono do samofinansowania się systemu gospodarowania odpadami. Natomiast w latach 2022-2023, m.in. w związku z niższymi wydatkami związanymi z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, wygenerowana została nadwyżka dochodów nad wydatkami w łącznej kwocie

386 mln zł. Nadwyżka ta zgodnie z uchwałami Rady Miasta⁵ została przeznaczona na finansowanie planowanego deficytu w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi w latach 2024-2027. łącznie w latach 2013-2023 system finansowania systemu gospodarowania odpadami zamknął się deficytem finansowym na poziomie 782 mln zł.

Dane dotyczące kosztów za odbiór i zagospodarowanie odpadów w latach 2017-2023 wykazują się dużą zmiennością i są uzależnione od szeregu czynników (wyniki przetargów, ilość wytworzonych odpadów, zmiany przepisów).

Od 1 stycznia 2025 r. w Polsce wprowadzony zostanie system kaucyjny, który obejmie odpady opakowaniowe znajdujące się w odpadach komunalnych odbieranych od właścicieli nieruchomości. System kaucyjny negatywnie wpłynie na gminne systemy gospodarki odpadami, głównie przez wyeliminowanie ze strumienia odpadów wartościowych surowców, co bezpośrednio przełoży się na koszty jednostkowe zagospodarowania odpadów. Obecnie nie ma możliwości oszacowania wpływu wprowadzenia systemu kaucyjnego na koszty gminnych systemów. Szacunki branży wskazują, że strumień odpadów komunalnych odbieranych od właścicieli nieruchomości może zmniejszyć się nawet o 20%, ale to zależy od regionu kraju oraz zamożności i nawyków mieszkańców. Z tego powodu trudne do przewidzenia są także koszty zagospodarowania odpadów pozbawionych wartościowych odpadów.

Samorządy oczekują na przepisy dotyczące rozszerzonej odpowiedzialności producenta (dalej ROP) oraz realizację zasady „zanieczyszczający płaci”, które znacząco wpłyną w kolejnych latach na wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi dla mieszkańców. Wdrożenie ROP spowoduje również zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów ponieważ obejmuje także ekomodulację opakowań. Polska jest jedynym krajem w UE w którym to mieszkańcy ponoszą pełne koszty odbioru i zagospodarowania odpadów opakowaniowych. Prace legislacyjne w zakresie wdrożenia ROP trwają.

⁴ Różnica między dochodami z opłat za odbiór odpadów i wydatkami bieżącymi związanymi z systemem gospodarki odpadami.

⁵ Uchwała nr LXXIX/2553/2023 Rady m.st. Warszawy z 9 marca 2023 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2023-2050 oraz uchwała nr XCVI/3192/2024 Rady m.st. Warszawy z 14 marca 2024 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2024-2050

3.5. Planowane działania w zakresie kosztów i wydatków

Miasto Stołeczne Warszawa podejmuje działania oszczędnościowe i racjonalizujące wydatki bieżące z wykorzystaniem efektu skali poprzez zbiorowe zakupy towarów i usług na potrzeby Urzędu Miasta i jego jednostek organizacyjnych. Kontynuowane będą wdrożone w poprzednich latach rozwiązania takie jak: wspólne zakupy materiałów biurowych, wspólne ubezpieczenie mienia Warszawy, działanie Warszawskiej Grupy Zakupowej w celu grupowego zakupu energii elektrycznej na potrzeby jednostek organizacyjnych Miasta oraz podmiotów, dla których Miasto pełni funkcję właściciela oraz organizatora, tj. szkół, przedszkoli, bibliotek, ośrodków pomocy społecznej i innych jednostek. Powyższe działania nabierają szczególnego znaczenia w obliczu znaczącego osłabienia potencjału dochodowego Miasta na skutek obowiązywania przepisów Polskiego Ładu.

Planuje się kontynuowanie podjętych w poprzednich latach działań racjonalizujących funkcjonowanie spółek miejskich ze 100% udziałem Miasta poprzez m.in. uzależnienie od oceny sytuacji finansowej pozostawienie dywidendy w spółkach i rekompensatę ubytku dochodów budżetu Miasta z tego tytułu w drodze zmniejszenia wydatków budżetowych tytułem zakupu przez Miasto usług komunalnych w tych spółkach.

W 2025 r. i w latach następnych ważne będzie rozważenie zaangażowania dodatkowych źródeł kapitału dla rozwoju Warszawy przy wykorzystaniu alternatywnych mechanizmów realizacji zadań publicznych, jak dalsze rozwijanie partnerstwa publiczno–prywatnego czy koncesje z ograniczonym udziałem środków budżetowych i tworzenie tzw. hybrydowych modeli partnerstwa publicznoprywatnego polegających na jednoczesnym wykorzystaniu: środków z funduszy pozyskanych przez jednostkę samorządową i kapitału prywatnego oraz ewentualnie krajowych środków publicznych poprzez udział środków własnych samorządu.

Powyższe działania będą istotne wobec możliwości skorzystania z dofinansowania ze środków europejskich, jakie stworzą nowe wieloletnie ramy finansowe na lata 2021-2027, ale też ze środków z Funduszu Odbudowy, którego wydatkowanie ujęte jest w projekcie Krajowego Planu Odbudowy i Budowania Odporności (KPO).

W 2025 r. będą kontynuowane działania w kierunku optymalizacji miejskich struktur organizacyjnych i systemu zarządzania w celu standaryzacji usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców w ważnych obszarach aktywności Miasta oraz w celu uzyskania efektu synergii.

Przykładem takiego działania było połączenie miejskich jednostek budżetowych Stołecznego Zarządu Rozbudowy Miasta oraz Zarządu Miejskich Inwestycji Drogowych, co pozwoliło na utworzenie wysoko wyspecjalizowanej jednostki prowadzącej inwestycje miejskie, zgromadzenie w jednej organizacji know-how w zakresie inwestycji oraz uzyskanie korzyści zarządczych w związku z efektem skali. Dodatkowym argumentem na rzecz połączenia tych jednostek było utrzymanie jednej silnej jednostki w pogorszonych warunkach budżetowych Miasta. Podobne argumenty zdecydowały o połączeniu Miejskiej Pracowni Planowania Przestrzennego ze strukturami Urzędu m.st. Warszawy w ramach optymalizacji systemu zarządzania Miastem.

Utworzona w ramach procesu optymalizowania miejskich struktur organizacyjnych samorządowa jednostka organizacyjna pn. Centrum Usług Społecznych „Społeczna Warszawa”. Celem działania jednostki to m.in. organizowanie i koordynowanie świadczenia przez Miasto usług opiekuńczych i standaryzacji tych usług. W ostatnich latach powołane zostały również Zespoły do Obsługi Placówek

Opiekuńczo-Wychowawczych w celu zapewnienia wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej, organizacyjnej i prawnej jednostkom organizacyjnym m.st. Warszawy działającym w sektorze opieki społecznej (placówki rodzinne, pogotowie opiekuńcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze). Obecnie posiadają one już kilkuletnie doświadczenia w funkcjonowaniu.

W 2025 r. podejmowane będą dalsze działania w kierunku podniesienia jakości i optymalizowania kosztów funkcjonowania Urzędu m.st. Warszawy. Temu celowi służy realizowany w br. pierwszy etap wdrażania zarządzania procesami w Urzędzie m.st. Warszawy. W 2025 r. planowany jest dalszy rozwój systemu zarządzania jakością w Urzędzie m.st. Warszawy, w tym przeprowadzenie audytu nadzoru nad systemem zarządzania jakością w celu odnowienia certyfikatu ISO w zakresie obsługi klienta.

W 2025 r. rozwijane będą inicjatywy sprzyjające efektywności zarządzania i wydatkowania środków publicznych oraz przejrzystości finansów Miasta poprzez wykorzystywanie nowoczesnych narzędzi zarządzania, tj. budżetowania zadaniowego, wzmocnienia kontroli zarządczej i audytu wewnętrznego. Zakłada się rozwój budżetowania zadaniowego, w tym w szczególności aktualizację mierników oceny efektów działalności stanowiących zobiektywizowane narzędzia pomiaru stopnia realizacji celów zadań w celu lepszego porównania uzyskanych wyników w czasie, jak też dokonania porównań między jednostkami organizacyjnymi Miasta. Ważnym instrumentem w aspekcie kreowania i realizacji polityki rozwoju Miasta pozostanie Wieloletnia Prognoza Finansowa jako podstawa formalno-prawna i ekonomiczno-finansowa do zaciągania zobowiązań długoterminowych.

4. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE KIERUNKÓW WYDATKÓW BUDŻETOWYCH M.ST. WARSZAWY NA 2025 ROK

4.1. Bieżąca działalność Miasta

4.1.1. Drogownictwo i komunikacja

Priorytetowym zadaniem w 2025 roku - podobnie jak w latach ubiegłych - będzie zapewnienie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania komunikacji zbiorowej przy utrzymaniu dotychczasowej, jakości komunikacji miejskiej, a także w perspektywie 2025 r. i kolejnych lat dążenie do polepszenia oferty przewozowej, co w rezultacie przyniesie zwiększenie zadowolenia mieszkańców oraz osób podróżujących po Warszawie.

Transport zbiorowy jest realizowany przede wszystkim poprzez zakup usług komunikacyjnych, jak również utrzymanie infrastruktury przystankowej i parkingów P+R, obsługa systemu biletowego, a także nadzór i kontrola ruchu. Ważnym zadaniem będzie poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach publicznych m.st. Warszawy. W tym celu planuje się przeznaczyć środki na następujące zadania:

- zakup usług komunikacyjnych

W 2025 r. usługi przewozowe świadczone będą w dotychczasowym zakresie z wykorzystaniem wszystkich środków transportu: autobusy, tramwaje, metro oraz kolej. Za priorytet należy uznać także kontynuowanie oferty „wspólnego biletu ZTM-KM-WKD”.

W 2025 r. priorytetowym zadaniem będzie zapewnienie ciągłości obsługi komunikacyjnej m.st. Warszawy na niezmiennym poziomie.

- utrzymanie i obsługa systemu biletowego.

W 2025 r. priorytetem w tym obszarze będzie utrzymanie i obsługa obecnego systemu biletowego wraz z zintensyfikowaniem prac nad nowym, dostosowanym do obecnych realiów technologicznych.

Wydatki w tym zakresie będą przeznaczone również na:

- obsługę automatów biletowych ZTM wraz ze sprzedażą biletów lokalnego transportu zbiorowego,
- opłaty sądowe i komornicze związane z windykacją opłat za jazdę bez ważnego biletu,
- obsługę rozliczeń płatności za bilety zakupione w aplikacji mobiWawa,
- obsługę sieci Punktów Obsługi Pasażerów, w tym m.in. na konwoje i ochronę fizyczną, koszty utrzymania (energia, czynsze, utrzymanie czystości),
- zakup biletów z paskiem magnetycznym oraz kart zbliżeniowych stanowiących na obecną chwilę nośnik biletów długookresowych oraz uprawnień do bezpłatnych przejazdów środkami komunikacji miejskiej,
- prowadzenie akcji informacyjnych dotyczących zmian w komunikacji.

Sprawne funkcjonowanie systemu biletowego w przyszłym roku realizowane będzie poprzez zapewnienie ciągłości sprzedaży biletów, ich dostępności oraz rozbudowę sieci sprzedaży biletów. Trwające prace nad wymianą obecnego systemu biletowego na bardziej nowoczesny technologicznie, wiążą się z zapewnieniem środków na jego sfinansowanie wraz z obsługą w kolejnych latach.

- organizacja komunikacji, marketing oraz nadzór i kontrola ruchu.

W roku 2025 priorytetami w tym obszarze będą:

- prace remontowe obejmujące infrastrukturę I linii metra, konieczne w celu zapewnienia bezpieczeństwa jego użytkowników oraz prawidłowego działania systemu komunikacyjnego Miasta,
- ochrona w komunikacji miejskiej,
- usługi transportowe w ramach promocji lokalnego transportu zbiorowego (rozwój oferty Warszawskich Linii Turystycznych),
- wydatki związane z organizacją i nadzorem ruchu (utrzymanie samochodów nadzoru ruchu, radiotelefonów, koordynacja rozkładów jazdy itp.),
- aktualizacją informacji pasażerskiej w pierwszej linii metra poprzez dostosowanie jej do standardów obowiązujących w drugiej linii metra,
- rozwój systemów informacji pasażerskiej oraz działania promujące komunikację miejską.

- utrzymanie infrastruktury przystankowej.

Priorytetem na 2025 r. w tym zakresie będzie zapewnienie prawidłowego stanu infrastruktury przystankowej i aktualizacja informacji pasażerskiej.

Wydatki będą przeznaczone w szczególności na:

- zapewnienie prawidłowego stanu infrastruktury przystankowej poprzez zakup i montaż materiałów i wyposażenia przystanków tj. tablic, słupków, ławek, elementów wiat oraz pozostałych materiałów przystankowych,
- umieszczanie i wymianę informacji przystankowej, w tym rozkładów jazdy, ogłoszeń, map, naklejek informacyjnych itp.,
- zapewnienie właściwego stanu infrastruktury przystankowej w ramach prowadzonych remontów i napraw urządzeń przystankowych oraz pętli autobusowych,
- aktualizację informacji pasażerskiej w pierwszej linii metra poprzez dostosowanie jej do standardów obowiązujących w drugiej linii metra.

Celem zapewnienia najwyższej jakości świadczonych usług, prowadzone będą prace związane z remontem peronów, zatok autobusowych, pasów przejazdowo – postojowych, przystanków i pętli autobusowych. W 2025 roku planowany jest remont 20 przystanków autobusowych oraz dwóch pętli autobusowych.

- gospodarowanie parkingami i węzłami komunikacyjnymi.

W roku 2025 w ramach realizacji zadań związanych z eksploatacją parkingów P+R, węzłów komunikacyjnych, pętli autobusowych, ekspedycji, przejść podziemnych, innych elementów infrastruktury przystankowej oraz pozostałych budynków i budowli administrowanych przez ZTM.

Wydatki będą przeznaczone w szczególności na:

- utrzymanie czystości na administrowanych obiektach oraz ochrony obiektów,

- zapewnienie wymiany, konserwację, naprawy i remonty budynków, budowli i urządzeń znajdujących się na zarządzanych obiektach,
- zapewnienie prawidłowego stanu informacji pasażerskiej zlokalizowanej na obiektach,
- **utrzymanie systemu rowerowego, w tym także systemu Warszawskiego Roweru Publicznego Veturilo,**
- **zniwelowanie barier w transporcie publicznym, remont przystanków**
W 2025 r. kontynuowany będzie program likwidacji barier architektonicznych z warszawskich ulic, który powstał we współpracy z twórcami Warszawskiej Mapy Barier i realizowany jest przy współdziałaniu zarządców dróg na poziomie dzielnic i Zarządu Dróg Miejskich. Nad realizacją tych prac czuwa Pełnomocnik Prezydenta ds. dostępności, a ich standard wyznaczają miejskie dokumenty – „Standardy dostępności” i „Standardy projektowania i wykonywania dróg dla pieszych”. W ramach programu m.in. przebudowywane są przejścia dla pieszych.
- **promocja i rozwój transportu m.in. poprzez:**
 - **lekcje wychowania komunikacyjnego pn. "Po Warszawie - pieszo i na kółkach"**
Program podejmuje tematykę mobilności i zrównoważonego transportu w Warszawie i jest dedykowany dla uczniów zerówek i klas 1-3 szkół podstawowych oraz nauczycieli chętnych do nowych doświadczeń i poszukiwań, dla których ważne są podejmowane w programie zagadnienia. Rodzice włączają się w praktyczne działania dzieci realizowane w szkole, ale mające kontynuację w domach rodzinnych. Uczestnicząc w programie dzieci dowiadują się o różnych możliwościach poruszania się po Warszawie w sposób przyjazny dla środowiska, z naciskiem na komunikację miejską, stanowiących alternatywę do przemieszczania się samochodem osobowym.
 - **organizację konferencji z cyklu "Miasto i transport"**
Planowane jest wznowienie cyklicznych konferencji podejmujących tematykę funkcjonowania i rozwoju systemu transportowego miast i metropolii w Polsce i na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem publicznego transportu zbiorowego. Konferencja organizowana jest wspólnie z Instytutem Dróg i Mostów, Zespołem Inżynierii Komunikacyjnej, Politechniką Warszawską.
 - **organizację konferencji na Europejski Tydzień Mobilności**
Konferencja będzie obejmowała tematykę energetyki w transporcie publicznym.
 - **realizację analiz transportowych związanych z wdrażaniem Planu zrównoważonej mobilności miejskiej dla metropolii warszawskiej 2030+ (SUMP) w zakresie rozwoju i funkcjonowaniu publicznego transportu zbiorowego**
W dniu 16.11.2023 r. Rada m.st. Warszawy podjęła Uchwałę Nr XC/2931/2023 w sprawie przyjęcia „Planu zrównoważonej mobilności miejskiej dla metropolii warszawskiej 2030+” i tym samym zobowiązała się do podjęcia szeregu działań z niego wynikających. Miasto zobowiązane zostało m.in. do wykonania Analizy zasadności wprowadzenia wydzielonych pasów ruchu dla pojazdów publicznego transportu zbiorowego, czy opracowania zasad lokalizowania parkingów K+R przy węzłach przesiadkowych, przy czym analizy te powinny być wykonane dla obszaru całej metropolii warszawskiej.

- **zadania wynikające z prowadzenia polityki mobilności m.st. Warszawy** i przygotowania założeń oraz wytycznych dla rozwoju systemu transportowego m.st. Warszawy obejmujące m.in.:
 - opracowanie Warszawskiego Badania Ruchu oraz budowy nowego Modelu Transportowego Aglomeracji Warszawskiej,
 - analizy komunikacyjne na potrzeby polityki mobilności,
 - analizy komunikacyjne dla inwestycji niedrogowych i opracowań planistycznych,
- **badanie zachowań komunikacyjnych mieszkańców Warszawy w związku z zakończeniem budowy zachodniego odcinka II linii metra**
 Badanie ma na celu uzyskanie danych o zachowaniach komunikacyjnych osób mieszkających w sąsiedztwie budowanych stacji metra, przed oddaniem ich do użytku oraz po ich uruchomieniu.
- **kampanię Europejski Tydzień Mobilności**
 Kampania realizowana będzie we współpracy z Zarządem Dróg Miejskich i innymi podmiotami w powiązaniu z Europejskim Tygodniem Mobilności. Polega na szeregu działań edukacyjnych i szerokiej kampanii medialnej. Promowanie ekologicznej mobilności w Warszawie poprzez organizację eventów, aktywności i mikromobilności z pozostawionym transportem publicznym na fragmencie dużej arterii miejskiej w ramach "Dnia bez samochodu" oraz wydarzeń towarzyszących jak "Zielona droga rowerowa" łącząca dwa duże tereny zieleni.
- **zbudowanie serwisu, który byłby odpowiednikiem obecnego serwisu eInwestycje**, czyli ogólnomiejskiej bazy danych o inwestycjach (drogowo-komunikacyjnych i infrastrukturalnych) realizowanych oraz planowanych w pasie drogowym na terenie m.st. Warszawy. Jego głównym celem oprócz gromadzenia ww. informacji będzie zapewnienie wsparcia dla prowadzonych działań koordynacyjnych, które w swoim założeniu przyczyniają się do skrócenia czasu robót i utrudnień komunikacyjnych oraz minimalizacji kosztów społecznych.
 Nowy serwis (podobnie jak obecny) zintegrowany będzie z Centralną Bazą Danych Przestrzennych m.st. Warszawy. Zbudowanie nowego serwisu, wynika z konieczności dostosowania obecnego serwisu e-Inwestycje do nowych standardów użytkowych oraz informatycznych. Ponadto zakładane jest usprawnienie jego działania, poprzez dostosowanie m.in do urządzeń mobilnych.

Zakłada się, że w 2025 r. następować będzie dalszy wzrost liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej zarówno w efekcie optymalizacji oferty przewozowej, jak również w rezultacie rezygnacji z samochodów prywatnych (wysokie koszty eksploatacji) na rzecz transportu zbiorowego.

Stopniowe zwiększanie liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej przyniesie w efekcie wzrost wpływów ze sprzedaży biletów i w konsekwencji poprawę stopnia pokrycia wydatków budżetowych przeznaczonych na utrzymanie komunikacji miejskiej dochodami ze sprzedaży biletów pozyskiwanymi przy wykorzystaniu obecnej sieci sprzedaży biletów oraz optymalizację kontroli i windykacji biletów i z tytułu dotacji od gmin ościennych na komunikację.

Realizacja głównych zadań miejskich związanych z rozwojem i modernizacją sieci transportu publicznego, unowocześnianiem taboru komunikacji publicznej, poprawą warunków ruchu pieszego i rowerowego, porządkowaniem systemu parkingowego, a także wzrostem bezpieczeństwa ruchu

drogowego i transportu publicznego planowana jest w oparciu o „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Systemu Transportowego Warszawy do 2015 roku i na lata kolejne”, w tym „Zrównoważonego Planu Rozwoju Transportu Publicznego”.

W 2025 roku, podobnie jak w latach poprzednich **zadaniem priorytetowym będzie poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach publicznych m.st. Warszawy**, m.in. poprzez:

- aktualizację inwentaryzacji oznakowania na drogach gminnych w zakresie najdawniej inwentaryzowanych dzielnic – realizacja zadań organu zarządzającego ruchem,
- prace nad wdrażaniem automatycznej kontroli oznakowania – realizacja obowiązku organu zarządzającego ruchem,
- porządkowanie i rozwój ewidencji i archiwum projektów organizacji ruchu,
- prowadzenie analiz i badań dot. ruchu drogowego.

4.1.2. Gospodarka mieszkaniowa

W 2025 roku będzie kontynuowana realizacja celów określonych w podjętym Uchwałą Nr XLVII/1459/2021 Rady m.st. Warszawy z 15 kwietnia 2021 roku Wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem m.st. Warszawy na lata 2021-2025, w tym Programu Mieszkaniowego m.st. Warszawy, skierowanych na:

- zachowanie budynków Miasta we właściwym stanie technicznym,
- poprawę warunków mieszkaniowych,
- zwiększenie liczby mieszkań dostępnych na wynajem,
- poprawę wykorzystania i racjonalizacji gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy, realizację przyjętej polityki czynszowej skierowanej na ochronę najemców o niskich dochodach z uwzględnieniem zmian nałożonych przez ustawę o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego, przy realizacji programu restrukturyzacji zadłużenia najemców mieszkań komunalnych,
- poprawę stanu technicznego budynków i lokali w ramach przyjętego planu remontów i modernizacji zasobu, w tym m.in. podniesienie standardu budynków i lokali oraz ograniczanie niskiej emisji spalin poprzez całkowitą likwidację lub wymianę kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym.

W 2025 roku realizowane będą projekty oraz działania w ramach realizowanych procesów w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową m.st. Warszawy na lata 2025-2050.

W 2025 roku powinny być kontynuowane zadania, polegające głównie na remontach pustych lokali mieszkalnych w ramach bieżących środków.

Wysokość wydatków na remonty (łącznie z zaliczką remontowa do wspólnot mieszkaniowych) i modernizację całego zasobu lokalowego Miasta w ostatnich latach kształtowała się na poziomie:

- w 2020 roku - 296 mln zł,
- w 2021 roku - 270 mln zł,
- w 2022 roku - 292 mln zł,
- w 2023 roku - 330 mln zł,
- w 2024 roku – 364 mln zł.

Od 2020 roku Miasto pozyskuje również środki z Funduszu Dopłat BGK na zadania z zakresu mieszkalnictwa (w tym na remonty pustostanów). Uzyskana kwota w latach 2020-2024 wynosi łącznie 240 mln zł.

4.1.3. Oświata i edukacja

Lata 2019 – 2023 były niezwykle trudne dla polskiej oświaty. Decyzje rządu o reformie systemu edukacji skutkują wieloletnimi konsekwencjami, odczuwanymi jeszcze w roku szkolnym 2023/2024 w postaci konieczności zapewnienia miejsc szkolnych i komfortowych warunków nauki dla półtora rocznika uczniów szkół ponadpodstawowych. Ministerstwo Edukacji i Nauki podjęło również wiele działań dążących do centralizacji systemu oświaty i ograniczeniu autonomii szkół. Tak gwałtowne zmiany spotkały się z protestami nauczycieli wiosną 2019 roku oraz jesienią 2022 roku. W 2020 roku wybuchła pandemia COVID, a w lutym 2022 r. zaczęła się wojna w Ukrainie.

Warszawskie szkoły samorządowe mierzyły się z tymi trudnymi wyzwaniami, dostosowując swoją pracę do nowych, nieznanych wcześniej, sytuacji. Wsparcie samorządu – finansowe i organizacyjne – było niezwykle istotne w przejściu przez te lata.

W roku 2024 w wyniku działań rządu udało się wdrożyć bardzo oczekiwane przez nauczycieli podwyżki na poziomie 30%-33%. Jednocześnie kontynuowane były, podjęte z inicjatywy Prezydenta m.st. Warszawy, działania związane ze wzrostem płac pracowników administracji i obsługi szkolnej, którzy od 1 stycznia 2024 r. otrzymali podwyżki odpowiednio 450 zł i 250 zł w zakresie płacy zasadniczej. Przypomnieć należy, że pół roku wcześniej, tj. od 1 lipca 2023 r., wdrożona została podwyżka 900 zł na etat (objęła ona ponad 13 tys. osób).

Pomimo wskazanych trudności w latach 2019-2024 oddano do użytku 16 nowych szkół i 26 nowych przedszkoli, a ponadto w tym okresie rozbudowano, zmodernizowano i wyremontowano wiele spośród istniejących warszawskich obiektów oświatowych. Należy podkreślić, że zrealizowanie tak szerokiego zakresu zadań było ogromnym wyzwaniem, zwłaszcza w sytuacji znacznego zmniejszenia dochodów budżetowych spowodowanego pandemią, wysoką inflacją, wejściem w życie przepisów Polskiego Ładu oraz w ostatnim okresie także koniecznością zabezpieczania miejsc opieki i nauki dla dzieci z Ukrainy.

W roku 2024 wydatki bieżące warszawskiej oświaty wzrosły do kwoty 8,3 mld zł, podczas gdy w 2019 r. wynosiły 4,5 mld zł, a w 2021 r. 5,1 mld zł.

W 2025 roku kontynuowane będą działania zmierzające do zapewnienia powszechnej dostępności do wysokiej jakości szkół i placówek oświatowych, poprzez stworzenie bogatej oferty edukacyjnej, nowoczesnej bazy dydaktycznej odpowiadającej określonym standardom i doskonalenie kadry pedagogicznej. Ogromnym wyzwaniem dla warszawskiego systemu oświaty pozostanie zapewnienie odpowiednich warunków kształcenia, opieki oraz wsparcia dzieci i młodzieży – uchodźców z Ukrainy, tym bardziej w sytuacji ograniczenia wsparcia od organizacji pomocowych takich jak np. UNICEF.

W 2025 r. podejmowane będą starania o pozyskanie środków zewnętrznych na finansowanie warszawskiej edukacji, w tym w szczególności środków pochodzących z Funduszu Pomocy, a także środków unijnych. Na organach publicznych ciąży obowiązek zapewnienia równego i powszechnego dostępu do szkół, oznacza to, że każde dziecko/uczeń objęty obowiązkiem szkolnym lub obowiązkiem nauki musi mieć zapewnioną możliwość nauki w szkole publicznej oraz, zgodnie z zasadą równości w dostępie do nauki, jednakową szansę podjęcia kształcenia w szkołach na różnych szczeblach edukacji.

Bardzo istotne będzie kontynuowanie działań związanych z uruchomieniem nowych szkół i przedszkoli, szczególnie na terenach, gdzie w ostatnich latach nastąpił intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego.

W 2025 r. działania placówek oświatowych oraz m.st. Warszawy ukierunkowane będą w szczególności na następujące obszary:

- wzmacnianie bezpieczeństwa uczniów i wychowanków, szkół i placówek oświatowych w sytuacjach kryzysowych,
- wspieranie rozwoju kluczowych kompetencji uczniów i wychowanków, szczególnie matematycznych i językowych,
- rozwijanie kompetencji kadry kierowniczej szkół i placówek, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji zarządczych i prawnych,
- doskonalenie doradztwa zawodowego i rozwijanie szkolnictwa zawodowego dla nowoczesnego rynku pracy,
- troska o dobrostan psychiczny uczniów i nauczycieli,
- wspieranie kadry pedagogicznej w zmianach programowych.

Konieczne będzie kontynuowanie działań związanych z dostosowaniem bazy szkół do rosnącej liczby uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym likwidacja barier architektonicznych oraz budowanie sieci oddziałów specjalnych w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych. Niezbędne jest również zapewnienie środków na zakup nowoczesnego wyposażenia zgodnie z potrzebami wynikającymi z postępu technicznego i wymogów nowoczesnej metodyki kształcenia, a także zwiększenie nakładów na remonty, co dotyczy głównie dzielnic, w których placówki oświatowe zlokalizowane są w starych obiektach, wybudowanych w technologii niezgodnej ze współczesnymi standardami.

Wzrost liczby uczniów w szkołach i kontynuacja procesu modernizacji infrastruktury szkolnoprzedшкоlniej wpłynąć będzie na koszty organizacji edukacji. Dlatego istotna będzie optymalizacja wydatków w tym obszarze, w szczególności poprzez wykorzystanie nowoczesnych, energooszczędnych technologii.

Wynagrodzenia nauczycieli kształtowane będą w sposób umożliwiający promowanie najlepszych pedagogów. Miasto st. Warszawa jak dotychczas zagwarantuje wysokie dodatki motywacyjne dla nauczycieli.

Działania w obszarze edukacji podejmowane będą w następujących obszarach:

I. Edukacja i wspieranie rozwoju małego dziecka

- Zapewnienie edukacji przedszkolnej wszystkim dzieciom w wieku 3 – 5 lat, których rodzice wyrażą wolę objęcia edukacją przedszkolną oraz dzieciom 6-letnim realizującym obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne,
- Budowa i modernizacja bazy przedszkolnej w celu zapewnienia edukacji przedszkolnej możliwe blisko miejsca zamieszkania rodziców, zgodnie z ich preferencją,
- Zapewnienie bezpłatnej opieki i zajęć w pełnym czasie działalności placówek przedszkolnych,

- Zapewnienie dzieciom, w tym uchodźcom z Ukrainy, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz różnorodnej oferty zajęć, w tym bezpłatnych zajęć dodatkowych oraz zajęć prowadzonych przez organizacje pozarządowe,
- Zapewnienie wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat objętych edukacją przedszkolną, obowiązkowych zajęć przygotowujących do posługiwania się językiem obcym nowożytnym,
- Promowanie i upowszechnianie nowatorskich rozwiązań w wychowaniu przedszkolnym,
- Objęcie najmłodszych dzieci z niepełnosprawnościami specjalistyczną pomocą w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

II. Edukacja szkolna

- Wspieranie szkół ponadpodstawowych w zakresie kształcenia półtora rocznika uczniów,
- Prowadzenie działań zmierzających do integracji dzieci i młodzieży z Ukrainy w środowisku szkolnym, a także zapewnienie odpowiednich warunków kształcenia w polskim systemie edukacyjnym,
- Zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach,
- Rozwój platformy edukacyjnej Eduwarszawa.pl i narzędzi cyfrowych usprawniających zarządzanie oświatą, a także zasobów edukacyjnych dostępnych on-line, rozwój kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli,
- Finansowanie innowacyjnych projektów edukacyjnych, wykraczających poza klasowo-lekcyjną pracę szkoły, w tym Warszawskie Inicjatywy Edukacyjne, Nagroda „Najlepsze szkolne i przedszkolne przestrzenie uczenia się”, Warszawska Nagroda Wychowawcza im. Janusza Korczaka, Warszawska Nagroda Edukacyjna im. Marka Edelmana, PEGAZ,
- Organizowanie kącików ciszy w szkołach,
- Organizowanie międzyszkolnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, ukierunkowanych na rozwijanie uzdolnień uczniów lub specjalne potrzeby edukacyjne, w tym programów „Wars i Sawa”, „Wars i Sawa grają w szachy”, „Szkoła z Pomysłem” oraz „Klasa w Warszawie, Warszawa z klasą”, a także „Kulturalny przedszkolak” (dodatkowe środki dla szkół i przedszkoli na udział w wydarzeniach kulturalnych, naukowych, sportowych, odbywających się poza terenem placówki, w tym na zakup biletów do instytucji nauki, kultury, sportu, kin, teatrów, muzeów, galerii),
- Wsparcie uczniów cudzoziemskich, współpraca z asystentami kulturowymi, nauczycielami z oddziałów przygotowawczych,
- Współdziałanie z uczelniami w rozwoju utalentowanych uczniów oraz realizacji zajęć dla młodzieży,
- Rozbudowa i remonty infrastruktury szkolnej oraz modernizacja wyposażenia szkół,
- Finansowanie działań organizacji pozarządowych realizujących projekty edukacyjne na rzecz dzieci i młodzieży,
- Rozwijanie systemowej opieki psychologiczno-pedagogicznej w szkołach,
- Zapewnienie szkołom warunków do pełnej realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a także

monitoring realizowania zaleceń w poradniach psychologiczno-pedagogicznych lub w innych przygotowanych do tego placówkach,

- Rozwijanie systemu kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi obejmującego jednostki specjalne i integracyjne, a także nauczanie włączające,
- Zapewnienie wsparcia szkołom w sytuacjach wymagających pomocy specjalistycznej interwencji,
- Rozwijanie programów edukacji proekologicznej oraz związanej z ochroną klimatu,
- Podejmowanie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- Rozwijanie współpracy międzynarodowej szkół z wykorzystaniem nowej perspektywy finansowej Programu Unii Europejskiej Erasmus+ na lata 2021-2027,
- Promowanie programów prozdrowotnych i profilaktycznych, upowszechnienie zdrowego stylu życia oraz prowadzenie edukacji prozdrowotnej w przedszkolach i szkołach w celu poprawy sprawności fizycznej uczniów, walki z otyłością, zapobieganiu powstawania chorób cywilizacyjnych np. cukrzycy,
- Upowszechnianie współczesnych metod nauczania, w tym szersze wykorzystanie możliwości samokształcenia z wykorzystaniem powszechnie dostępnych zasobów i platform edukacyjnych.

III. Edukacja dla rynku pracy

- Rozwój jakości kształcenia zawodowego, w tym poprzez dalszą modernizację bazy technodydaktycznej szkolnictwa zawodowego,
- Dostosowywanie oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb gospodarki oraz rynku pracy na podstawie prognoz popytu na pracę w skali aglomeracji warszawskiej, województwa mazowieckiego oraz w wymiarze krajowym,
- Kontynuowanie akcji informacyjnych i promocyjnych szkolnictwa zawodowego,
- Organizowanie zintegrowanych szkoleń merytoryczno-metodycznych dla nauczycieli szkół zawodowych,
- Włączenie organizacji pracodawców w proces kształcenia zawodowego w ramach podpisywanych porozumień, w tym w zakresie objęcia patronatem szkół zawodowych lub poszczególnych klas (zawodów, specjalności),
- Kontynuowanie systemowej współpracy z uczelniami i instytucjami rynku pracy,
- Rozwój Warszawskiego Systemu Doradztwa Zawodowego, w tym działalność specjalistycznego punktu realizującego to zadanie otwartego przy ul. Złotej,
- Zwiększenie wsparcia dla uczniów z niepełnosprawnościami, zagrożonych niedostosowaniem społecznym i niedostosowanych społecznie poprzez dobre przygotowanie ich do znalezienia zatrudnienia na rynku pracy.

IV. Edukacja poza szkołą

- Współpraca z Centrum Nauki Kopernik jako kluczową i innowacyjną placówką prowadzącą działania na rzecz uczniów warszawskich szkół polegające na rozbudzaniu i promowaniu zainteresowań naukowych, ro rozpoczęcie działalności Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego,

- Realizacja Warszawskiej Akcji „Lato/Zima w Mieście”,
- Rozwój oferty ogólnomiejskich placówek wychowania pozaszkolnego,
- Finansowanie projektów wychowawczych i edukacyjnych realizowanych przez organizacje pozarządowe,
- Rozwój oferty pozaszkolnych placówek specjalistycznych dla szkół i placówek warszawskich.

V. Rozwój nauczycieli i kadr oświatowych

- Wspieranie rozwoju innowacji edukacyjnych i społecznych, w tym w szczególności w Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń,
- Szkolenia dla nauczycieli pracujących z dziećmi i młodzieżą z Ukrainy,
- Rozbudowa stacjonarnej oferty szkoleniowej, przy zachowaniu części zdalnych i hybrydowych form doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- Przygotowanie nauczycieli do wyzwań związanych ze zdrowiem psychicznym uczniów, stresem i depresją, współpraca z poradniami i interwentami kryzysowymi, profilaktyka uzależnień (w tym związanych z internetem),
- Realizacja systemowych programów doskonalenia zawodowego dyrektorów szkół i placówek, w tym w zakresie zarządzania, Realizacja programów doskonalenia nauczycieli przedszkoli w zakresie uzyskania uprawnień do nauczania języków obcych w przedszkolach,
- Obsługa warszawskich szkół i placówek w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych na rozwój europejskiej i międzynarodowej współpracy edukacyjnej,
- Rozwijanie współpracy z uczelniami,
- Realizacja programów doskonalenia nauczycieli szkół i przedszkoli w zakresie stosowania nowoczesnych środków technicznych podczas procesu nauczania na zajęciach innych niż nauczanie informatyki.

4.1.4. Bezpieczeństwo

Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców Warszawy stanowi priorytetowe zadanie. Cel ten planuje się osiągnąć poprzez ścisłe współdziałanie ze służbami, inspekcjami, strażami oraz lokalną społecznością.

Dążąc do utrzymania wysokiego poziomu bezpieczeństwa w mieście wydatki przeznaczone będą na:

- realizację cyklicznych zadań własnych oraz zleconych z administracji rządowej w drodze ustawy i porozumienia, które obejmują: realizację programów prewencyjnych, zarządzanie kryzysowe, pokrycie części kosztów utrzymania ochotniczych straży pożarnych, holowanie i usuwanie pojazdów, kwalifikację wojskową, rekompensaty dla kurierów Urzędu m.st. Warszawy, obsługę numeru alarmowego „112”,
- dofinansowanie zakupu wyposażenia i sprzętu specjalistycznego do prowadzenia działań ratowniczych oraz doskonalenie zawodowe strażaków,
- utrzymanie rezerwy celowej na zadania własne z zakresu zarządzania kryzysowego,

- utrzymanie rezerwy celowej na zwiększenie wydatków przeznaczonych na zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców m.st. Warszawy,
- przeprowadzenie działań informacyjno-promocyjnych oraz organizację wydarzeń społecznych związanych z systemem Warszawa 19115,
- zapewnienie wysokiego poziomu realizacji ustawowych i statutowych zadań jednostek nadzorowanych: Straży Miejskiej m.st. Warszawy i Zakładu Obsługi Systemu Monitoringu, w tym modernizację i rozbudowę miejskiego systemu monitoringu wizyjnego.

Przewidywane do realizacji w 2025 r. zadania będą się koncentrować na:

- realizacji programów prewencyjnych mających na celu poprawę bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy poprzez:
 - kontynuowanie projektu „Bezpieczna dzielnica”, którego głównym celem jest poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na terenie dzielnic miasta stołecznego Warszawa. Projekt ma na celu m.in. podniesienie aktywności lokalnego społeczeństwa w podejmowaniu bezpośrednich działań w celu wspólnej ochrony mienia, zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w okolicy własnego miejsca zamieszkania,
 - organizowanie i realizowanie przedsięwzięć służących poprawie bezpieczeństwa, w tym przewóz grup kibiców piłki nożnej uczestniczących w meczach odbywających się na stadionach piłkarskich w m.st. Warszawie.

W ramach wcześniej prowadzonych kampanii informacyjno–edukacyjnych pn. „Babciu to nie Twój wnuczek... Bądź ostrożna”, „Nie daj się oszukać, babciu, dziadku”, „Policjant? Wnuczek? A może Oszust?!” adresowanych do seniorów, drukowane będą plakaty, ulotki i poradniki, które rozmieszczane będą w widocznych i uczęszczanych przez seniorów miejscach oraz rozdawane podczas spotkań Grup Osiedlowych w ramach projektu „Bezpieczna dzielnica”.

W 2025 roku prowadzone będą również akcje edukacyjno-profilaktyczne oraz konkursy dla dzieci i młodzieży, podczas których przekazywane będą elementy odblaskowe poprawiające bezpieczeństwo oraz przyznawane nagrody konkursowe.

Działania wpisują się w realizację celów operacyjnych *Strategii #Warszawa2030*.

- realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, obejmujących w szczególności:
 - zakupy i usługi związane z funkcjonowaniem Zespołu Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy, Centrum Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy, ćwiczeniami oraz zabezpieczenie realizacji zamówień i umów w zakresie zarządzania kryzysowego,
 - zabezpieczenie realizacji umów związanych z utrzymaniem i zapewnieniem funkcjonowania sieci łączności radiotelefonicznej zarządzania kryzysowego m.st. Warszawy oraz systemu alarmowania i ostrzegania mieszkańców będącego własnością m.st. Warszawy,
 - zakupy rzeczy i usług przeznaczonych na wsparcie służb ratowniczych i porządkowych w usuwaniu skutków zdarzeń stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub środowiska oraz mających znamiona sytuacji kryzysowej.

- zabezpieczeniu gotowości bojowej Ochotniczych Straży Pożarnych na podstawie ustawy z 17 grudnia 2021 roku o ochotniczych strażach pożarnych, poprzez pokrycie kosztów utrzymania ochotniczych straży pożarnych, szczególnie związanych z działaniami ratowniczymi, akcjami ratowniczymi, szkoleniami i ćwiczeniami, dofinansowaniu działań realizowanych przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej na podstawie ustawy z 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, m.in. poprzez pokrycie kosztów:
 - zakupu sprzętu, wyposażenia i materiałów, przeprowadzenie m.in. konserwacji, przeglądów, pomiarów, wymian, legalizacji, kalibracji, remontów i napraw samochodów oraz sprzętu,
 - rekompensaty pieniężne za przedłużony czas służby strażaków.
- realizacji zadań z zakresu kwalifikacji wojskowej (zadanie zlecone) – proces ukierunkowany na określenie zdolności do pełnienia służby wojskowej przez obywateli RP – przedsięwzięcie wspólne wojewody, jednostek samorządu terytorialnego oraz terenowych organów administracji wojskowej. Obowiązkowi kwalifikacji podlegają mężczyźni, którzy w roku kalendarzowym kończą 19 lat, a także wybrane kobiety posiadające kwalifikacje przydatne do służby wojskowej, ochotnicy oraz osoby do 60 roku życia, które nie stawiały się do kwalifikacji w latach poprzednich. Zadanie finansowane jest z dotacji celowej Wojewody Mazowieckiego przekazanej w drodze ustawy i porozumienia. Dotacja przeznaczona jest na kwalifikację wojskową osób z terenu m.st. Warszawy. Wydatki na to zadanie związane są z:
 - wypłatą wynagrodzenia dla lekarzy, psychologów i średniego personelu ds. zdrowia powołanych do sześciu powiatowych komisji lekarskich na terenie Warszawy,
 - wypłatą wynagrodzenia dla osób zatrudnionych do prac związanych z wprowadzaniem danych do ewidencji wojskowej i wydawaniem zaświadczeń o stawieniu się do kwalifikacji wojskowej, uregulowanym stosunku do służby wojskowej oraz o orzeczonej zdolności do służby wojskowej, a także dla osób utrzymujących porządek w lokalach powiatowych komisji lekarskich,
 - opłatą najmu lokali dla sześciu komisji,
 - zakupem materiałów biurowych, sprzętu informatycznego, materiałów medycznych i środków czystości, ich transport oraz pozostałymi wydatkami,
 - wypłatą ryczałtowanej rekompensaty za utracone zarobki osobom wezwanym do stawienia się przed powiatową komisją lekarską,
 - zwrotem kosztów przejazdów osobom wezwanym do stawienia się przed powiatową komisją lekarską.
- **holowanie i usuwanie pojazdów** – realizacja czynności dotyczących pojazdów usuniętych z dróg, a w szczególności:
 - dozór w okresie od upływu ustawowego 6-miesięcznego terminu przechowywania pojazdów na parkingach prowadzonych przez uprawnione podmioty do dnia ich przewozu na parking miejski,

- przemieszczanie pojazdów z policyjnego parkingu depozytowego na parking miejski lub na parkingi miejskie, na którym przechowywane są pojazdy podlegające przepadkowi na rzecz m.st. Warszawy w trybie ustawy – Prawo o ruchu drogowym,
 - odbiór, przewóz i demontaż pojazdów, które przepadły na rzecz m.st. Warszawy w trybie ustawy - *Prawo o ruchu drogowym*,
 - ponoszenie opłat z tytułu trwałego zarządu oraz podatku od nieruchomości w związku z umową użyczenia,
 - płatności na rzecz Komendy Stołecznej Policji z tytułu przechowywania pojazdów na policyjnym parkingu depozytowym za okres od dnia uprawomocnienia się postanowienia o przepadku pojazdów na rzecz m.st. Warszawy do dnia ich przewozu na parking,
 - opłaty sądowe w związku z prowadzonymi sprawami pojazdów usuniętych z dróg w trybie art.50a i 130a ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*,
 - opłaty sądowe od pozwów o zapłatę kwot tytułem roszczenia regresywnego związanego z przyznanymi i wypłaconymi kwotami za dozór pojazdów do 3 września 2010 r. na podstawie art. 102 § 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w związku z art. 13 ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym i niektórych innych ustaw,
 - płatności z tytułu uiszczenia zaliczek na poczet wydatków oraz innych kosztów sądowego postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komorników sądowych,
 - płatności za sporządzenie wypisu, odpisu lub wyciągu z akt notarialnych lub innego dokumentu,
 - płatności z tytułu opłat należnych urzędom skarbowym jako organom egzekucyjnym, które podjęły czynności mające na celu wyegzekwowanie należności m.st. Warszawy od dłużników, w ramach skarbowego postępowania egzekucyjnego.
- utrzymaniu i eksploatacji miejskiego systemu monitoringu wizyjnego, który jest skutecznym narzędziem spadku przestępczości i poprawy bezpieczeństwa w Warszawie,
 - reklama w mediach, zakup materiałów promocyjnych oraz zarządzanie marką miasta Warszawa poprzez przygotowanie materiałów promocyjnych na potrzeby promocji Miejskiego Centrum Kontaktu Warszawa 19115, które dystrybuowane będą do Wydziałów Obsługi Mieszkańców w dzielnicach oraz bezpośrednio do mieszkańców w trakcie spotkań i imprez organizowanych przez m.st. Warszawa,
 - dialogu społecznym, badania opinii mieszkańców, komunikacja społeczna poprzez przeprowadzenie działań informacyjno-promocyjnych, m.in. kampania informacyjna na nośnikach umieszczonych w przestrzeni miasta oraz badania związane z rozwojem systemu Warszawa 19115. Działania są kontynuacją dotychczasowej polityki informacyjnej Miejskiego Centrum Kontaktu Warszawa 19115 i wpisują się w realizację celów operacyjnych Strategii#Warszawa2030.

4.1.5. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Do zadań priorytetowych w zakresie funkcjonowania i finansowania działalności kulturalnej w m.st. Warszawa należą:

- realizacja uprawnień i obowiązków organizatora instytucji kultury m.st. Warszawy, m.in. poprzez zapewnienie środków niezbędnych do prowadzenia działalności statutowej;

- współpraca z organizacjami pozarządowymi – przeprowadzanie konkursów dotacyjnych i zlecanie zadań publicznych w obszarze kultury;
- przyznawanie stypendiów artystycznych, nagród w dziedzinie kultury, wsparcie indywidualne dla ludzi kultury oraz współpraca z sektorem kreatywnym;
działania związane ze wspieraniem i ochroną materialnego i niematerialnego dziedzictwa Warszawy oraz działania na rzecz rozwoju warszawskiej kultury we współpracy z podmiotami zewnętrznymi;
- realizacja programów wykonawczych Strategii #Warszawa2030, działania z obszaru edukacji kulturalnej, monitorowanie nowych trendów i zjawisk w kulturze.

Wszystkie powyższe priorytety muszą być odpowiednio wspierane i komunikowane, aby wzmacniać Markę Warszawa i ukazywać Miasto jako stolicę kultury na miarę XXI w.

Głównymi zadaniami Miasta Stołecznego Warszawa w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, realizowanymi w 2025 roku, będą:

1. Instytucje kultury

- obsadzanie stanowisk dyrektorów instytucji kultury (powołania, konkursy);
- monitorowanie działalności merytorycznej i finansowej instytucji kultury;
- przyznawanie dotacji celowych na projekty artystyczne, edukacyjne i społeczno-kulturalne realizowane przez instytucje kultury;
- inicjowanie i promowanie zrównoważonej ekologicznie produkcji wydarzeń kulturalnych; podnoszenie kompetencji dyrektorów miejskich instytucji kultury w zakresie zarządczym;
- działania projektowe związane z uruchomieniem warszawskiej sceny tańca;
- realizacja porozumienia w sprawie pełnienia przez Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego funkcji powiatowej biblioteki publicznej dla powiatu warszawskiego.

2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

- organizowanie otwartych konkursów dotacyjnych (rocznych i wieloletnich) dla organizacji pozarządowych w obszarze kultury;
- zlecanie realizacji zadań publicznych w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego i ich monitoring.

3. Wsparcie twórczyn i twórców oraz sektora kreatywnego

- nagrody w dziedzinie kultury:
 - 18. edycja Nagrody Literackiej m.st. Warszawy;
 - 16. edycja Nagrody im. Ryszarda Kapuścińskiego;
 - Nagroda Historyczna im. Kazimierza Moczarskiego;
 - Grand Prix Warszawskiego Festiwalu Filmowego;
 - 16. edycja Warszawskiej Nagrody Edukacji Kulturalnej;
 - Ulubiona Księgarnia Warszawy.

- stypendia artystyczne m.st. Warszawy, stypendia doktoranckie w dziedzinie kultury, stypendia im. Jana Pawła II,
- wsparcie ludzi kultury niezatrudnionych w instytucjach kultury oraz niezrzeszonych w organizacjach pozarządowych poprzez rezydencje artystyczne i literackie,
- wsparcie sektora kreatywnego – konferencje, targi i programy wspierające różne branże sektora, w tym m.in. Targi Książki w Warszawie, Festiwal i targi książki dla dzieci i młodzieży, program akcelacyjny Warsaw Creative Slam, Tydzień Kin Studyjnych, Open Call dla Księgarni,
- Mazowiecki i Warszawski Fundusz Filmowy – wkład finansowy Warszawy do funduszu mającego na celu wspieranie artystycznych projektów filmowych realizowanych w Warszawie.

4. Dziedzictwo kulturowe oraz współpraca z podmiotami zewnętrznymi

- obchody ważnych rocznic i jubileuszy - przyznawanie miejskim instytucjom kultury dotacji celowych na zadania realizowane w ramach obchodów wydarzeń historycznych, wspominanie osobistości i miejsc ważnych dla dziedzictwa i tożsamości m.st. Warszawy i Polski, zgodnie z wytycznymi zespołu zadaniowego ds. rocznic w Warszawie powołanego przez Prezydenta m.st. Warszawy,
- dziedzictwo kulturowe Warszawy – działania Zespołu ds. niematerialnego dziedzictwa kulturowego Warszawy w tym popularyzacja oraz współpraca z depozytariuszami pamięci;
- realizacja zadań związanych z nazewnictwem miejskim;
- realizacja projektów kulturalnych wpisujących się we współpracę zagraniczną Warszawy oraz wsparcie istotnych wizerunkowo międzynarodowych przedsięwzięć kulturalnych w Warszawie, w tym konferencji warsztatów i seminariów, współpraca z siecią EUNIC;
- udział Warszawy w sieciach międzynarodowych – World Cities Culture Forum, Eurocities, ICORN;
- wspieranie projektów państwowych uczelni wyższych, państwowych instytucji kultury oraz samorządowych instytucji kultury województwa mazowieckiego działających na terenie Warszawy, realizujących zadania wpisujące się w regionalną politykę rozwoju kultury;
- realizacja ogólnomiejskich projektów w dziedzinie kultury w ramach Budżetu Obywatelskiego.

5. Strategia #Warszawa2030

- realizacja programów wykonawczych Strategii #Warszawa2030 „Kultura blisko domu” oraz „Twórczy potencjał mieszkanki i mieszkańców Warszawy”, koordynowanych przez Biuro Kultury;
- udział we wdrażaniu programów wykonawczych do Strategii #Warszawa2030 prowadzonych przez inne biura Urzędu m.st. Warszawy (1.1 Dbamy o siebie nawzajem, 4.2 Generujemy innowacje, 4.3 Przyciągamy talenty i liderów, 4.4 Inspirujemy świat, 3.1 Poprawa jakości ważnych przestrzeni publicznych);
- Program Rozwoju Bibliotek – wsparcie bibliotek w zakresie metodologicznym i infrastrukturalnym;
- realizacja projektów dot. rozwoju i badania warszawskiej kultury we współpracy z podmiotami zewnętrznymi;

- Edukacja kulturalna w Warszawie – wspieranie instytucji kultury realizujących projekty w ramach edukacji kulturalnej, w tym prowadzenie Funduszu Edukacji Kulturalnej, organizacja szkoleń dla kadr kultury, dzielnicowi koordynatorzy edukacji kulturalnej;
- Fundusz Instytucji Kultury – przyznawanie miejskim instytucjom kultury dotacji celowych na realizację projektów w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- rewitalizacja – przyznawanie instytucjom kultury dotacji celowych na działania skierowane do mieszkańców i mieszkańek z obszaru objętego programem rewitalizacji;
- zapewnienie instytucjom kultury środków na wkłady własne na pokrycie części kosztów kwalifikowalnych w projekcie, który uzyska dofinansowanie zewnętrzne (granty z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, środki unijne i inne);
- obserwowanie trendów i zmian współczesnej kultury, programowanie i monitorowanie warszawskiej kultury (analizy, warsztaty, wsparcie eksperckie, ewaluacja programów realizowanych przez Biuro Kultury oraz zadań konkursowych realizowanych przez organizacje pozarządowe).

6. Komunikacja działań

- stałe, systematyczne budowanie wizerunku Warszawy jako miasta przyjaznego i wspierającego kulturę, jej twórców i odbiorców oraz jako liczącego się mecenasa i organizatora najciekawszych warszawskich projektów kulturalnych;
- administrowanie i redagowanie Klastra Kultura, kulturalnej odsłony Portalu Informacyjnego UM m.st. Warszawy oraz kulturalnych miejskich profili społecznościowych;
- systemowa komunikacja outdoorowa działań kulturalnych instytucji kultury m.st. Warszawy oraz organizacji pozarządowych, działających na rzecz kultury na terenie Warszawy oraz wsparcie sektora kreatywnego;
- wspieranie istotnych wizerunkowo międzynarodowych przedsięwzięć kulturalnych w Warszawie.

Aktywność Miasta w sferze kultury obejmuje również szeroko rozumianą opiekę nad zabytkami, w tym w szczególności:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków i jej udostępnianie mieszkańcom,
- opracowywanie dokumentacji i badań,
- prowadzenie nadzoru inwestorskiego przy realizacji miejskich inwestycji dotyczących obiektów zabytkowych,
- przygotowywanie dokumentów programowych, strategicznych i planistycznych, w tym m.in.: sztuki sepulkralnej w ramach projektu realizowanego na terenie zabytkowych cmentarzy m.st. Warszawy, w tym inwentaryzacja sztuki sepulkralnej na terenie cmentarza prawosławnego na Woli, obiektów architektury i zabytków ruchomych oraz założeń zieleni, wytyczne konserwatorskie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i studium, opracowania i programy dla parków kulturowych,
- udział w opracowaniu planów i programów opieki i ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych,

- zapewnienie warunków popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytkach stanowiących własność m.st. Warszawy, ich znaczeniu dla historii i kultury,
- monitorowanie stanu zachowania zabytków,
- prowadzenie całości spraw związanych z realizacją uchwały Rady m.st. Warszawy dotyczących udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie dziedzictwa kulturowego m.st. Warszawa,
- współpraca ze społecznymi opiekunami zabytków oraz szkołami,
- współpraca z organami administracji państwowej, organizacjami społecznymi oraz instytucjami ochrony dziedzictwa, w tym działającymi w obszarze ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego,
- prowadzenie spraw związanych z funkcjonowaniem Społecznej Rady Ochrony Dziedzictwa Kulturowego przy Prezydencie m.st. Warszawy,
- prowadzenie spraw i projektów związanych z lokalizacją pomników,
- ustalanie zakresu prac konserwatorskich, w tym przygotowanie dokumentacji i nadzorowanie prac przy wybranych zabytkach będących własnością Warszawy,
- prowadzenie listy dóbr kultury,
- przygotowywanie i przeprowadzenie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych dla organizacji pozarządowych w zakresie opieki nad zabytkami,
- prace konserwatorskie i restauratorskie przy zabytkach będących własnością Miasta (ekspertyzy dotyczące wartości zabytkowej budynków ujętych w GEZ, obiekty z kolekcji Karola Tchorka, zabytkowe latarnie i metalowe elementy architektoniczne, elementy drewniane i drewniane obiekty, zabytkowa rzeźba, cegła, detal architektoniczny oraz polichromie),
- propagowanie wiedzy o dziedzictwie kulturowym Miasta oraz opracowanie metod i zasad opieki nad zabytkami, m.in.: program edukacyjny Canaletto – publikacja edukacyjna, szkolenia dla nauczycieli, Piknik Konserwatorski, Warszawska Konferencja Konserwatorska, Noc Muzeów, działania edukacyjne związane z rocznicą odbudowy Starego Miasta, działania edukacyjne i popularyzacyjne Warszawskich Pracowni Artystycznych, przedsięwzięcia współorganizowane z OWHCV, poradniki dobrych praktyk architektonicznych.

4.1.6. Kultura fizyczna i sport

Do zadań priorytetowych w 2025 roku należeć będzie w szczególności:

- realizacja Programu sportowo blisko domu do 2025 roku w ramach Strategii#Warszawa2030,
- inicjowanie i koordynowanie projektów i zadań ogólnomiejskich w obszarze sportu i rekreacji, w tym w szczególności zlecanie i kontrola realizacji zadań w zakresie:
 - szkolenia i współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży w różnych kategoriach wiekowych,
 - podnoszenia sprawności fizycznej mieszkańców m.st. Warszawy,
 - sportu i rekreacji osób z niepełnosprawnościami, w tym organizacji imprez rekreacyjno – sportowych oraz szkolenia i współzawodnictwa sportowego,

- wspierania przygotowania i udziału warszawskich drużyn w ogólnopolskich rozgrywkach ligowych w grach zespołowych,
- organizacji imprez sportowych i rekreacyjnych,
- utrzymania obiektów sportowo – rekreacyjnych, obejmujących realizację programu „Centra sportowo – szkoleniowe”.
- wspieranie jednostek w zakresie zarządzania i udostępniania miejskiej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,
- realizacja projektów ze środków zewnętrznych w zakresie sportu i rekreacji,
- sportowy system stypendialny i nagrodowy,
- promocja Miasta Stołecznego Warszawy poprzez sport,
- budżet obywatelski – obsługa projektów sportowych.

Do zadań priorytetowych **Parku Kultury w Powsinie (PKwP)** w 2025 r. należeć będzie w szczególności:

- propagowanie różnych form aktywności fizycznej,
- organizacja zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych oraz kulturalnych,
- tworzenie warunków sprzyjających uprawianiu sportu i rekreacji oraz wypoczynkowi,
- zarządzanie i gospodarowanie powierzonymi obiektami, terenami i urządzeniami sportowo rekreacyjnymi oraz wypoczynkowymi,
- utrzymanie obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych oraz wypoczynkowych w należytym stanie technicznym i estetycznym,
- udostępnianie, w tym odpłatnie, obiektów, terenów i urządzeń,
- współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi w sferze kultury fizycznej,
- budowa, przebudowa oraz remont obiektów sportowo - rekreacyjnych i wypoczynkowych.

W 2025 roku planowana jest modernizacja pawilonu rekreacyjno-sportowego w PKwP , co spowoduje częściowe wyłączenie z użytkowania niektórych usług sportowych, np. kręgielnia, sauna, siłownia.

Do zadań priorytetowych **Stołecznego Centrum Sportu AKTYWNA WARSZAWA (SCSAW)** w 2025 r. należeć będzie w szczególności:

- propagowanie różnych form aktywności fizycznej,
- organizacja zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych (m.in. Warszawska Triada Biegowa) oraz realizacja akcji Lato i Zima w mieście, Senior starszy, sprawniejszy,
- tworzenie warunków sprzyjających uprawianiu sportu i rekreacji, w tym zapewnienie kadry instruktorskiej do prowadzenia zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych,
- zarządzanie i gospodarowanie powierzonymi obiektami, terenami i urządzeniami sportowo rekreacyjnymi oraz wypoczynkowymi,
- utrzymanie powierzonych obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych w należytym stanie technicznym i estetycznym,

- współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi w sferze kultury fizycznej, udostępnianie powierzonych obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych, budowa, przebudowa oraz remont obiektów sportowo – rekreacyjnych.

4.1.7. Opieka społeczna

W ramach zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przy pomocy ośrodków pomocy społecznej w dzielnicach, Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie, placówek opiekuńczo – wychowawczych, domów pomocy społecznej, a także Zespołu Żłobków i innych jednostek oraz we współpracy z organizacjami pozarządowymi, priorytetowa będzie realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny, pieczy zastępczej, profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej. Punktem odniesienia podejmowanych działań będą cele określone w obszarach wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2023 m.st. Warszawy oraz jej programach operacyjnych.

W 2025 r. przyjęto następujące kierunki działań w niżej wymienionych obszarach:

- **Program „Warszawa dla Najmłodszych”** ukierunkowany m.in. na:
 - tworzenie przyjaznych warunków dla życia i rozwoju rodziny zgodnie z potrzebami rodziny poprzez m.in. takie działania jak:
 - zapewnienie adekwatnej do potrzeb mieszkańców liczby miejsc w żłobkach poprzez budowę i modernizację żłobków oraz wykup miejsc w żłobkach niepublicznych,
 - wzmocnienie kompetencji opiekunek i opiekunów w placówkach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez działania umożliwiające zdobycie wiedzy, umiejętności i doświadczeń,
 - rozwijanie zróżnicowanych form wsparcia rodziców małych dzieci w tym realizacja świadczenia rzeczowego „Wyprawka dla warszawskiego Malucha,
 - rozwijanie Warszawskich Klubów dla Rodzin, w tym na obszarach rewitalizowanych, organizowanie zajęć dla rodzin z dziećmi w wieku do lat 3 na terenach przy żłobkowych placach zabaw,
 - podejmowanie działań mających na celu zwiększenie szans rozwojowych dzieci w wieku 0– 6 lat i ich rodziców/opiekunów poprzez wzmocnienie kompetencji społecznych, opiekuńczo-wychowawczych, wsparcie edukacyjne i psychologiczne rodziców oraz zwiększenie efektywności instytucji publicznych i niepublicznych.
 - organizowanie kompleksowego systemu rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej poprzez m.in. takie działania jak:
 - systematyczne pozyskiwanie nowych lokali na rodzinne formy pieczy zastępczej oraz zabezpieczenie środków finansowych na ich dostosowanie, wyposażenie i utrzymanie, zgodnie ze standardem,
 - zapewnienie profesjonalnej i specjalistycznej opieki dla dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w tym utworzenie nowych placówek opiekuńczo-wychowawczych, zapewnienie środków na ich wyposażenie i utrzymanie oraz pozyskanie profesjonalnej kadry wychowawczej,

- działania informacyjne, promocyjne i edukacyjne służące rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej,
- zapewnienie funkcjonującym rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka stałego, profesjonalnego wsparcia w realizowaniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych,
- zapewnianie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na wymaganym poziomie,
- organizacja szkoleń podnoszących kompetencje pracowników rodzinnych domów dziecka, rodzin zastępczych, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- **Wsparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez m.in.:**
 - Diagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
 - Poprawę jakości życia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin m.in. poprzez
 - wspieranie w osiągnięciu samodzielności i niezależnego funkcjonowania udzielane w różnych formach warsztatów, doradztwa oraz asysty, treningów, szkoleń i dostępie do nowych technologii,
 - tworzenie i poprawa warunków właściwej obsługi osób z niepełnosprawnościami w zakresie orzecznictwa.
 - Zapewnienie wsparcia osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej poprzez m. in.:
 - rozwój usług asystenckich oraz opiekuńczych, w tym specjalistycznych, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii,
 - rozwój dziennych i całodobowych form wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami,
 - wdrażanie nowoczesnych innowacyjnych technologii wzmacniających osoby z niepełnosprawnościami w samodzielności i niezależności,
 - Zapewnienie wsparcia opiekunom osób z niepełnosprawnością poprzez rozwój opieki wytchnieniowej.
- **Koordinacja poprawy dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami w infrastrukturze i usługach Miasta, m.in. poprzez:**
 - Wdrażanie standardów dostępności architektonicznej poprzez audyty, uzgadnianie dokumentacji projektowej, szkolenia, warsztaty oraz kampanie informacyjno-edukacyjne na rzecz dostosowania infrastruktury Miasta,
 - Wdrażanie standardu dostępności cyfrowej poprzez szkolenia, warsztaty oraz kampanie informacyjno-edukacyjne na rzecz dostosowania cyfrowych produktów i systemów miejskich,
 - Wdrażanie standardu dostępności wydarzeń poprzez szkolenia, warsztaty oraz kampanie informacyjno-edukacyjne,
 - Określanie i wdrażanie wytycznych dostępności informacyjno-komunikacyjnej, w tym rozwijanie usług komunikacyjnych oraz zapewnianie dostępności informacji,
 - Wzmacnianie kompetencji koordynatorów ds. dostępności w jednostkach organizacyjnych i osobach prawnych m.st. Warszawy poprzez działania umożliwiające zdobycie wiedzy, umiejętności i doświadczeń,

- Diagnozowanie potrzeb mieszkańców pod kątem wdrażania niezbędnych rozwiązań i usług poprawiających dostępność Miasta dla osób ze szczególnymi potrzebami.

- **Polityka senioralna**

- Zwiększenie aktywności społecznej, w tym:
 - identyfikacja i wsparcie lokalnych liderów wśród seniorów,
 - wsparcie Warszawskiej Rady Seniorów oraz 18 rad seniorów dzielnic m.st. Warszawy,
 - poprawa dostępności do informacji dla seniorów,
 - rozwój oferty integracyjnej, edukacyjnej i kulturalnej skierowanej do seniorów,
 - poprawa społecznego wizerunku starości i przeciwdziałanie dyskryminacji społecznej seniorów,
 - wsparcie Powstańców Warszawskich i kombatanów,
- Utrzymanie samodzielności seniorów, w tym:
 - poprawa efektywności systemu wsparcia seniorów w miejscu zamieszkania,
 - poprawa efektywności instytucjonalnych form wsparcia seniorów,
 - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu seniorów.

- **Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii**

Działania mające na celu przeciwdziałanie uzależnieniom i innym zachowaniom ryzykownym realizowane, m.in. poprzez:

- kompleksowe i zintegrowane działania skierowane do rodzin z dziećmi w wieku: 0-6, 6-18 oraz młodych dorosłych 16-26, mieszkających na obszarach rewitalizowanych, gdzie występuje kumulacja problemów społecznych,
- organizowanie i prowadzenie programów z zakresu profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej, skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży,
- stabilizację i specjalizację funkcjonowania placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz prowadzenie różnych działań budujących czynniki chroniące przed podejmowaniem zachowań ryzykownych z uwzględnieniem zagospodarowania czasu wolnego,
- zapewnienie pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom zagrożonym lub doświadczającym problemów alkoholowych, w szczególności dzieciom i młodzieży doświadczających skutków wychowywania się w rodzinie z problemem alkoholowym,
- rozwój programów psychoterapii ponadpodstawowej z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i środków psychoaktywnych oraz zapewnienie osobom uzależnionym, które ukończyły terapię dostępu do programów readaptacyjnych,
- prowadzenie edukacji publicznej z zakresu profilaktyki uzależnień, w tym z zakresu uzależnień behawioralnych skierowanych do różnych odbiorców,
- promowanie działalności m.st. Warszawy w obszarze profilaktyki uzależnień,
- prowadzenie zróżnicowanych działań informacyjnych, edukacyjnych, szkoleniowych z zakresu profilaktyki uzależnień, w tym z zakresu uzależnień behawioralnych,
- ograniczanie ryzyka szkód zdrowotnych osób eksperymentujących i używających substancji psychoaktywnych oraz udzielanie wsparcia ich rodzinom,

- ujednolicenie działań z zakresu profilaktyki FAS/FASD oraz budowanie systemu wsparcia dla dzieci i rodzin doświadczających skutków FAS/FASD,
- prowadzenie działań wspomagających podmioty odpowiedzialne za ograniczanie dostępności alkoholu na terenie Warszawy oraz przeciwdziałanie sprzedaży alkoholu niezgodnie z prawem, w szczególności osobom nieletnim i nietrzeźwym,
- prowadzenie badań, diagnoz, ewaluacji, aktualizacji standardów realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień.
- **Wspieranie rodzin doświadczających trudności opiekuńczo – wychowawczych, m.in. poprzez:**
 - Rozwój specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, budowanie sieci specjalistycznych poradni rodzinnych prowadzonych przez jednostki organizacyjne m.st. Warszawy oraz na zlecenie m.st. Warszawy,
 - Rozwijanie programów wspierających rodziny, w szczególności dzieci i młodzież w kryzysach zdrowia psychicznego.
- **Przeciwdziałanie zakażeniom HIV i działania na rzecz osób seropozytywnych**
 - Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii skierowanych do populacji ogólnej i do osób podejmujących ryzykowne zachowania,
 - Prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla młodzieży i studentów z zakresu HIV/AIDS.
 - Prowadzenie anonimowego i bezpłatnego testowania w kierunku HIV,
 - Zapewnienie wsparcia psychologicznego dla osób żyjących z HIV/AIDS, osób zdiagnozowanych,
 - Wdrożenie założeń Fast Track Cities na rzecz ograniczenia epidemii AIDS we współpracy z podmiotami zagranicznymi.
- **Przeciwdziałanie przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej**
 - Ograniczanie występowania zjawiska przemocy domowej oraz tworzenie spójnego, kompleksowego i profesjonalnego systemu skutecznej pomocy osobom, które doznają różnych form przemocy domowej m. in. poprzez:
 - prowadzenie edukacji publicznej i działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
 - zapewnienie specjalistycznej pomocy osobom/rodzinom doświadczającym przemocy domowej,
 - realizację programów promowania i wdrażania właściwych zachowań i postaw w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
 - zapewnienie kompleksowej i interdyscyplinarnej pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom dotkniętym przemocą domową oraz efektywności systemu wsparcia dla tych osób i ich rodzin,
 - zapewnienie oferty pomocy dla osób stosujących przemoc w rodzinie, podejrzanych o stosowanie przemocy oraz przejawiających skłonności do zachowań agresywnych,

- działania edukacyjne, szkoleniowe, doradcze w celu podnoszenia kompetencji oraz zapewnienie doradztwa i superwizji dla członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych, realizujących procedurę „Niebieskie Karty”,
- badania dotyczące efektywności systemu przeciwdziałania przemocy domowej.
- Wspieranie rodzin w trudnej sytuacji życiowej poprzez:
 - organizowanie i prowadzenie poradnictwa specjalistycznego skierowanego do rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wsparcie doradczo-edukacyjne osób/rodzin w procesie rozwiązywania problemów życiowych,
 - wsparcie rodzin w celu zapewnienia dzieciom rozwoju fizycznego, intelektualnego i społecznego oraz wyrównywania ich szans edukacyjnych.
- **Wsparcie społeczne**
 - Zapewnienie wsparcia środowiskowego, przede wszystkim asysty rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, poprzez:
 - rozwój asysty rodzinnej,
 - organizację szkoleń dla asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych w zakresie prowadzenia pracy z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze,
 - dalszy rozwój funkcjonowania rodzin wspierających pracę asystenta rodziny oraz tworzenie programów szkoleń dla tych rodzin,
 - organizowanie innych form pracy w środowisku z rodzinami, wspierających działania asystenta tj. usługi opiekuńcze dla rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi,
 - realizacja działań zmierzających do zmniejszenia liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej w m.st. Warszawa.
 - Zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług dla osób w kryzysie bezdomności, poprzez:
 - zapewnienie schronienia, posiłku osobom w kryzysie bezdomności i innych form wsparcia w formie noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk z usługami opiekuńczymi, programów mieszkaniowych, ogrzewalni, łaźni, pralni, punktów poradnictwa, streetworkingu, miejsc interwencyjnych,
 - wspieranie programów wychodzenia z bezdomności i programów aktywizujących realizowanych w placówkach dla osób w kryzysie bezdomności we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej,
 - dalszy rozwój nowych form pomocy dla osób w kryzysie bezdomności tj. mobilny punkt poradnictwa, sieć łaźni mobilnych, programy mieszkaniowe, itp.
 - organizację szkoleń dla kadry zajmującej się obszarem udzielania pomocy osobom w kryzysie bezdomności,
 - budowę i prowadzenie miejskich placówek dla osób w kryzysie bezdomności.
 - Zwiększenie dostępności i poprawa jakości wybranych usług społecznych dla mieszkańców Warszawy znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej poprzez:
 - prowadzenie standaryzacji usług społecznych dla mieszkańców Warszawy,

- ewaluacji w m.st. Warszawa modelu rozdzielenia pracy socjalnej od postępowań administracyjnych w ośrodkach pomocy społecznej m.st. Warszawy (kontynuacja), w tym szkolenia dla pracowników ośrodków pomocy społecznej w tym zakresie,
 - opracowywanie i realizacja programów osłonowych i pomocy osłonowej dla różnych grup mieszkańców Warszawy,
 - realizacja programów na rzecz wyrównywania szans rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej.
- **Polityka repatriacyjna m.st. Warszawy**
 - Zapewnienia kandydatom na repatriantów warunków do osiedlenia się.
 - Realizacja pomocy finansowej dla repatriantów.
- **Pomoc społeczna przy współpracy jednostek dzielnicowych**
 - Zapewnienie w załącznikach dzielnicowych do budżetu środków na:
 - umowy z organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania ubóstwu i pomoc najuboższym, w tym prowadzenie magazynów żywnościowych i odzieżowych,
 - realizację świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych i innych.
- **Projekty i innowacje społeczne**
 - Zapewnienie trwałości projektów, w tym w szczególności „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (VIRTUAL WOF)” oraz „Zintegrowany system wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E- OPIEKA)”.
 - Pozyskiwanie środków zewnętrznych na projekty społeczne, zabezpieczenie środków na wkład własny do projektów.
 - Realizacja działań związanych ze współpracą międzynarodową.

4.1.8. Ochrona zdrowia

Priorytetowe zadania w zakresie ochrony zdrowia zaplanowane na rok 2025 i związane z realizacją Strategii #Warszawa2030, to programy polityki zdrowotnej realizowane przez podmioty lecznicze i w wyszczególnionym zakresie przez organizacje pozarządowe, adresowane do mieszkańców m.st. Warszawy, w tym programy skierowane do:

- dzieci i młodzieży,
- przyszłych rodziców,
- osób starszych,
- wszystkich grup wiekowych.

Programy zdrowotne, w tym:

zadania kontynuowane:

- współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadanie publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia dotyczące wspierania programów opieki nad pacjentami przewlekle chorym,

- współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadanie publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia dotyczące wspierania programów promocji zdrowia i programów rehabilitacyjnych,
- program promocji zdrowia „Zdrowy Uczeń”,
- program promocji zdrowia pn. „Edukacja młodzieży szkolnej w wieku pomiędzy 18 a 19 rokiem życia w zakresie nadciśnienia tętniczego”,
- program promocji zdrowia „Aktywny Senior”,
- program promocji zdrowia "KLASA W FORMIE FORMA W KLASIE",
- program promocji zdrowia - Profilaktyka onkologiczna - edukacja w zakresie samobadania "SPRAWDZAM!".

zadania nowe w 2025r:

- program promocji zdrowia - program profilaktyczny „Z Wolą do zdrowia psychicznego”. W ramach programu przewidziano prowadzenie treningów i warsztatów psychoedukacyjnych w dla dzieci i młodzieży oraz ich rodziców i opiekunów, podczas roku szkolnego oraz podczas wakacji szkolnych,
- program promocji zdrowia - program profilaktyczny „Prewencja, czyli wczesne zapobieganie kryzysom psychicznym dzieci i młodzieży”. W ramach programu przewidziano prowadzenie działań psychoedukacyjnych w formie warsztatów i spotkań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz ich rodziców, opiekunów i nauczycieli w zakresie kryzysów psychicznych, sposobów radzenia sobie ze stresem, zaburzeń lękowych i nastroju, rozwijania umiejętności wychowawczych oraz z obszaru ADHD i spectrum autyzmu,
- program promocji zdrowia - oddziaływania psychoedukacyjne w hostelu socjopsychiatrycznym. W ramach programu przewidziano prowadzenie warsztatów i zajęć psychoedukacyjnych dla mieszkańców hostelu socjopsychiatrycznego dla młodzieży w formie warsztatów edukacyjnych, treningów umiejętności społecznych, treningu usamodzielniania dla mieszkańców hostelu (m.in. trening czystości, trening kulinarny) oraz zajęć socjoterapeutycznych z elementami arteterapii, terapii zajęciowej, pracy z ciałem.

Programy zdrowotne (konkursy), w tym:

zadania kontynuowane:

- program polityki zdrowotnej w zakresie edukacji przedporodowej „Szkoła rodzenia”,
- program polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania zaburzeń słuchu wśród uczniów klas I oraz VIII szkół podstawowych na terenie m.st. Warszawy,
- program polityki zdrowotnej z zakresu szczepień przeciwko grypie sezonowej jako profilaktyki zachorowań w populacji osób bezdomnych przebywających w noclegowniach i schroniskach dofinansowywanych przez m.st. Warszawa,
- program polityki zdrowotnej w zakresie wspierania osób dotkniętych niepłodnością z wykorzystaniem metod zapłodnienia pozaustrojowego,
- program polityki zdrowotnej pn. Zapobieganie Inwazyjnym Chorobom Pneumokokowym i ciężkim zapaleniom płuc u chorych onkologicznych z najczęstszymi nowotworami litymi i hematologicznymi,

- program profilaktyki i wczesnego wykrywania osteoporozy dla mieszkanki Warszawy - „Niezlomne Warszawianki”,
- zadanie z zakresu zdrowia publicznego na rzecz mieszkańców zgodnie z celami Narodowego Programu Zdrowia, które obejmuje m.in. działania edukacyjne, profilaktyczne, promocję zdrowia, w zakresie najczęstszych problemów zdrowotnych (np.: cukrzyca, otyłość) oraz dotyczące wpływu środowiska na zdrowie, promocji szczepień ochronnych, kreowania postaw prozdrowotnych,

przy czym, z uwagi na wprowadzenie przez Ministerstwo Zdrowia programów, które pokrywają się z niektórymi zadaniami Miasta, nie wyklucza się rezygnacji z niektórych programów i zastąpienie ich również ważnymi z punktu widzenia ochrony zdrowia mieszkańców i mieszanek naszego Miasta.

Ponadto realizowane będą przedsięwzięcia mające na uwadze potrzeby zdrowotne mieszkańców Warszawy, a realizowane w miejskich spółkach leczniczych, tj.:

- utrzymanie gabinetów dla kobiet z niepełnosprawnościami,
- kontynuacja działań mających na celu poprawę stanu zdrowia i jakości życia osób posiadających uprawnienia kombatanckie oraz status Powstańców Warszawskich.

Na realizację niektórych programów zawarto lub zostaną zawarte umowy wieloletnie, obejmujące swoim zasięgiem czasowym 2025 rok. Pozostałe programy realizowane będą w cyklach rocznych.

Remonty podmiotów leczniczych

Miejskie podmioty lecznicze otrzymują z budżetu m.st. Warszawy dotacje celowe na realizację pilnych prac remontowych. Konieczność wykonania prac remontowych wiąże się najczęściej z zaleceniami organów kontrolnych, w tym m.in. Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Straży Pożarnej, Narodowego Funduszu Zdrowia lub dotyczy przywrócenia stanu pierwotnego po zdarzeniach losowych, jak np. awarii instalacji, pożaru, powodzi. Zgłaszana jest przez miejskie podmioty lecznicze potrzeba zwiększenia wydatków remontowych, ze względu na postępującą degradację infrastruktury technicznej, tj. budynków, urządzeń i instalacji. Dotacje remontowe przyznawane są uchwałą Rady m.st. Warszawy w I półroczu roku budżetowego, co umożliwia realizację części prac remontowych w okresie wakacyjnym, tj. w czasie zmniejszonego popytu na świadczenia opieki zdrowotnej.

Wydatki dotyczące rozliczeń związanych z podmiotami leczniczymi

Zadanie to obejmuje:

- pokrycie strat finansowych SPZOZ. Aktualnie na podstawie planów finansowych na 2023 rok, trendów kształtowania się bieżących wyników finansowych przewidywana jest konieczność pokrycia części strat netto SPZOZ za 2024 rok. Niedooszacowanie wycen świadczeń zdrowotnych, przy rosnących kosztach funkcjonowania i świadczenia usług medycznych negatywnie wpływa na sytuację ekonomiczno - finansową podmiotów leczniczych.
- kontynuację zadania polegającego na stwierdzaniu zgonów, ustalaniu ich przyczyny oraz wystawianiu kart zgonu osób zmarłych w granicach administracyjnych m.st. Warszawy - zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych (funkcjonowanie tzw. instytucji koronera),
- pokrycie kosztów kształcenia lekarzy w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży,

- koszty postępowania sądowego i prokuratorskiego dot. podmiotów leczniczych.

Pozostałe wydatki bieżące będą ukierunkowane na:

- zapewnienie obsady dyżurowej na stanowisku Koordynatora ds. Organizacji Ochrony Zdrowia,
- umowy zlecenia i umowy o dzieło (w celu przygotowania specjalistycznych opracowań, ekspertyz, merytorycznych opinii konsultantów, badań, wykładów z prezentacją obejmujących zagadnienia zdrowia publicznego, itp.),
- zabezpieczenie medyczne uroczystości i rocznic ważnych wydarzeń,
- materiały informacyjne i promocyjne (plakaty, ulotki, ogłoszenia, druk materiałów promocyjno-informacyjnych itp.) w związku z realizowanymi programami polityki zdrowotnej,
- kampanie promujące zdrowie publiczne, w tym organizacja konferencji, kongresów,
- prowadzenie spraw związanych z regulacją praw do nieruchomości będących we władaniu podmiotów leczniczych (koszty aktów notarialnych i wpisów do KW).

4.1.9. Ochrona powietrza i polityka klimatyczna

W 2025 roku Miasto będzie kontynuować aktywne działania na rzecz ochrony powietrza i klimatu, które będą koncentrować się na następujących obszarach tematycznych:

- **Utrzymanie trwałości warszawskiego systemu monitoringu jakości powietrza**, rozbudowanego w ramach projektu „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)”.

29 września 2017 r. została zawarta pomiędzy Beneficjentem – m.st. Warszawa, a Województwem Mazowieckim reprezentowanym przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, w imieniu którego działała Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych umowa nr RPMA.02.01.02-148835/17-00 o dofinansowanie projektu „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)”.

Projekt jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej II „Wzrost e-potencjału Mazowsza”, Działania 2.1 „E-usługi”, Poddziałania 2.1.2 „E-usługi dla Mazowsza w ramach ZIT” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

W ramach komponentu e-środowisko projektu Virtual WOF w 2020 r. w Warszawie zostały wybudowane dwie stacje monitoringu jakości powietrza (w standardzie stacji funkcjonujących w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska), a w 2022 r. sieć 164 niereferencyjnych czujników zlokalizowanych na terenie Warszawy i 17 Gmin Partnerskich (w tym 108 czujników na terenie wszystkich dzielnic Warszawy).

- **Analizy związane z programem czystego powietrza** – wpisującym się w realizację celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku przyrodniczym; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem.

Program wpisuje się w założenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla m.st. Warszawy, jak też w działania antysmogowe dla Mazowsza.

- **Realizacja polityki klimatycznej m.st. Warszawy** - wpisuje się w realizację celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem; 4.4 Inspirujemy świat; 4.2 Generujemy innowacje.

W ramach tego zadania w 2025 r. będzie kontynuowana realizacja polityki klimatycznej m.st. Warszawy ze szczególnym uwzględnieniem działań związanych z osiągnięciem zakładanych celów redukcyjnych dot. emisji gazów cieplarnianych, budowania odporności miasta na zmianę klimatu oraz działań bieżących, w tym realizacji części rekomendacji Warszawskiego Panelu Klimatycznego z zatwierdzonych do realizacji przez Prezydenta m.st. Warszawy 49 proklimatycznych działań, zgłoszonych przez mieszkańców i realizowanych we współpracy z różnego typu interesariuszami, kontrybuujących do osiągnięcia przez Warszawę neutralności klimatycznej. Priorytetem będą działania stanowiące kontynuację i wdrażanie już istniejących procesów takich jak realizacja założeń mapy drogowej miasta do neutralności klimatycznej – Zielonej Wizji Warszawy, realizacja miejskiej Strategii adaptacji do zmian klimatu będącej zestawem wytycznych do budowania odporności mieszkańców i miasta na skutki zmiany klimatu dla jednostek miejskich oraz podmiotów współpracujących i wszystkich zainteresowanych stron, przygotowanie dokument Miejskiego Kontraktu Klimatycznego w ramach udziału Warszawy w Misji 100 neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast do 2030 oraz przeprowadzenie aktualizacji metodyki inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych na potrzeby zmian w raportowaniu do CDP i innych wytycznych w tym zakresie, które jest wymagane w ramach członkostwa Warszawy w Porozumieniu Burmistrzów, C40, Misji 100 Miast.

W ramach realizacji polityki klimatycznej będą wykonywane analizy oraz zlecane usługi doradcze dotyczące różnych zakresów i sektorów m.in.: realizacji poszczególnych działań w ramach CCC, realizacji rekomendacji Warszawskiego Panelu Klimatycznego, działań dotyczących realizacji miejskiej Strategii adaptacji do zmian klimatu, przygotowania Miejskiego Planu Adaptacji itd. Wdrażane też będą koncepcje i rozwiązania opracowane w ramach CCC oraz projektu NEEST. Ponadto przeprowadzenie aktualizacji inwentaryzacji źródeł ciepła na potrzeby programu ochrony powietrza wraz z obsługą bazy danych i opracowaniem wyników w formie zgodnej z wymogami Urzędu Marszałkowskiego oraz raportu podsumowującego realizację zadania i porównującego lata 2023 i 2024.

Wdrożenie Warszawskiego Standardu Zielonego Budynku (WSZB), koniecznego kroku stwarzającego ramy do dekarbonizacji budynków miejskich oraz wytyczającego ścieżkę dekarbonizacji dla budynków prywatnych. Upowszechnienie informacji o WSZB wśród interesariuszy – inwestorów miejskich (m.in. Urzędy Dzielnic, jednostki organizacyjne m.st. Warszawy). W celu budowania współpracy między miastem a partnerami zewnętrznymi realizowana będzie bieżąca dyplomacja klimatyczna na poziomie krajowym i międzynarodowym, ze szczególną rolą inicjatywy „Partnerstwo dla klimatu”, podczas których nastąpi wymiana informacji i budowanie potencjału do współpracy w przyszłości. Jednym z dorocznych działań integrujących społeczność PdK będzie wspólne sadzenie drzew na terenie Miasta.

Aktywizacja pracowników biur i jednostek m.st. Warszawy do zmiany zachowań na proklimatyczne poprzez realizację kolejnej edycji Grywalizacji rowerowej – w tym zakup nagród w postaci akcesoriów sportowych i/lub innych gadżetów na potrzeby Grywalizacji rowerowej edycji 2024 dla uczestników biorących w niej udział spośród Biur, Urzędów Dzielnic, Jednostek organizacyjnych i Osób prawnych m.st. Warszawy. Grywalizacja rowerowa stanowi coroczną inicjatywę miejską zachęcającą do wykorzystywania roweru jako ekologicznego środka lokomocji w codziennych dojazdach do i z pracy, przyczyniając się w ten sposób do zmniejszenia zanieczyszczeń powietrza i walki ze zmianami klimatu.

- **Działania edukacyjne i informacyjno-promocyjne** – wpisują się realizację celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem.

W 2025 roku kontynuowane będą działania edukacyjne oraz informacyjno-promocyjne dotyczące adaptacji i mitygacji do zmiany klimatu, ochrony i jakości powietrza. Planowane są zatem następujące typy działań: kampania edukacyjna nt. zanieczyszczenia powietrza, adaptacji i mitygacji do zmiany klimatu, Fundusz Edukacji Ekologicznej, współorganizacja Wielkiego testu wiedzy o klimacie, materiały i publikacje edukacyjne oraz ulotki informacyjne. Zadania te są priorytetowe z uwagi na obowiązek zrealizowania, w ramach działań naprawczych, minimum 7 działań edukacyjnych rocznie nałożony na aglomerację warszawską przez Program Ochrony Powietrza (uchwała nr 204/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 listopada 2023 r.). Ponadto przyjęta 20 kwietnia 2023 r. uchwałą Rady Miasta Stołecznego Warszawy Zielona Wizja Warszawy zakłada zrealizowanie 10 kampanii edukacyjnych, uświadamiających społeczeństwo m.in. w zakresie praktyk i rozwiązań dotyczących oszczędzania energii, zużycia wody i ochrony bioróżnorodności, wdrażania rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, zmniejszania wytwarzania odpadów i lepszej segregacji odpadów u źródła, transportu oraz użytkowania gruntów.

- **Działania związane z działalnością systemu doradztwa energetycznego dla mieszkańców – STOP SMOG** - wpisują się realizację celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku.

W 2025 r. będą realizowane działania polegające na świadczeniu usług doradztwa technicznego oraz poszukiwaniu źródeł finansowania dla inwestycji polegających na modernizacji źródeł ciepła przy wykorzystaniu różnych instrumentów wsparcia, termomodernizacji budynków oraz zastosowania odnawialnych źródeł energii w budynkach, a także optymalizacji zużycia i kosztów energii w ramach projektu Mazowsze bez Smogu (MbS). Dodatkowym elementem doradztwa energetycznego i projektu MbS będzie realizacja audytów energetycznych u osób dotkniętych ubóstwem energetycznym oraz prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych.

Dodatkowo planuje się realizację termomodernizacji kolejnych budynków w ramach programu STOP SMOG dotyczącego likwidacji ogrzewania paliwami stałymi kompleksowej termomodernizacji budynków jednorodzinnych należących do najuboższych mieszkańców Warszawy dotkniętych ubóstwem energetycznym. W ramach termomodernizacji planowane jest wykonanie audytów energetycznych przed realizacją inwestycji w celu określenia optymalnego wariantu modernizacji budynków. Audyty obejmą zarówno budynki jedno jak i wielorodzinne oraz budynki użyteczności publicznej m.st. Warszawy.

Zaplanowana jest realizacja porozumienia nr 4/2022 z wojewódzkim funduszem ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Warszawie w sprawie programu czyste powietrze. Umowa przewiduje funkcjonowanie usługi doradztwa dla mieszkańców w zakresie wypełniania i przyjmowania wniosków do programu CP.

Zaplanowana jest realizacja projektu ELENA dla budynków komunalnych w zakresie przygotowania inwestycji termomodernizacji budynków komunalnych. W ramach realizowanych działań będzie zlecone wykonanie audytów energetycznych budynków wraz z dokumentacją projektową dla 50 budynków komunalnych.

Planowane jest również złożenie wniosku aplikacyjnego dla projektu ELENA dla budynków oświatowych.

Zakłada się zawarcie umowy doradczej dla Zespołu Termomodernizacji Budynków w zakresie odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej oraz termomodernizacji budynków.

Działania związane z udzielaniem dotacji

Wydatki będą dotyczyć obsługi procesu udzielania dotacji na realizację inwestycji polegających na likwidacji źródeł ciepła na paliwo stałe albo olej opałowy oraz montażu instalacji OZE.

Dotacje udzielane są na podstawie uchwały nr XIX/487/2019 Rady m.st. Warszawy z 26 września 2019 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji na terenie m.st. Warszawy, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, zmienionej uchwałą nr LXXII/2404/2022 Rady m.st. Warszawy z 17 listopada 2022 r. Są to inwestycje priorytetowe dla Miasta.

W 2025 r. realizowane będą przedsięwzięcia ekologiczne, m.in. w związku z koniecznością spełnienia przez Miasto i aglomerację warszawską wymagań dyrektywy ściekowej, co wiąże się z potrzebą likwidacji zbiorników bezodpływowych. W tym celu planuje się przeprowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnej dotyczącej dotacji celowej na likwidację zbiorników bezodpływowych w związku z budową przyłączy kanalizacyjnych, jak też zatrudnienie ekodoradcy w dzielnicach do prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych w celu dotarcia do jak największej liczby mieszkańców z informacją o możliwości uzyskania dotacji na likwidację zbiorników bezodpływowych. W ochronę powietrza i klimatu wpisują się działania na rzecz transformacji energetycznej Warszawy.

W 2025 r. w ramach rozwoju i monitorowania funkcjonowania systemu zaopatrzenia w ciepło, paliwa gazowe i energię elektryczną przewiduje się kontynuację programów i projektów:

- **Program Rozwoju Fotowoltaiki Miejskiej (PRFM)**

W celu przyspieszenia transformacji energetycznej m.st. Warszawy, dążąc do redukcji kosztów energii elektrycznej przez jednostki miejskie, znacznego zwiększenia inwestycji w zrównoważoną energetykę odnawialną oraz bezpieczeństwa energetycznego od 2023 roku realizowane są projekty inwestycyjne instalacji fotowoltaicznych. Na realizację programu pn. „Panele fotowoltaiczne na dachach budynków miejskich” w latach 2023 – 2025 wykorzystano środki finansowe w kwocie 25 mln zł.

- **Weryfikacja mocy zamówionych wraz z inwentaryzacją stanu instalacji w poszczególnych budynkach miejskich pod kątem wdrożenia w nich Systemu do Zarządzania Energią (SdZE)**

Obecnie zakończono analizę zapotrzebowania na moc cieplną w 211 obiektach miejskich zlokalizowanych w dzielnicach Bemowo, Bielany, Praga-Południe, Wola oraz zarządzanych przez Biuro Administracyjne. Przygotowano wnioski o zmianę mocy zamówionej do dostawcy ciepła.

Dzięki optymalizacji mocy zamówionej w tych obiektach możliwe są oszczędności w kosztach stałych ogrzewania na poziomie 2,8 mln zł / rok. W 2025 roku zakłada się przygotowanie analiz umów sprzedaży ciepła na potrzeby budynków miejskich, optymalizacji parametrów tych umów, w szczególności zamówionej mocy cieplnej, przygotowanie wniosków o zmianę mocy w budynkach kolejnych dzielnic. Usługa będzie obejmowała również inwentaryzację stanu instalacji w budynkach pod kątem wdrożenia w nich SdZE, sporządzenie listy urządzeń niezbędnych do zakupu oraz określenie zakresu prac niezbędnych do wykonania celem zapewnienia funkcjonalności SdZE

- **Utrzymanie techniczne SdZE i urządzeń obiektowych imperius (PMC transmitujących dane do SdZE)**

Usługa będzie polegać na świadczeniu usługi wsparcia technicznego dla Systemu, jego aktualizacji i utrzymaniu informatycznego środowiska oraz przeprowadzaniu przeglądów technicznych urządzeń przez autoryzowany serwis wraz z ew. naprawami urządzeń po okresie gwarancji producenta. Urządzenia PMC są koncentratorami danych i odpowiadają one za utrzymanie komunikacji z budynkowymi regulatorami, sterownikami, czujnikami, urządzeniami pomiarowymi oraz przesyłają dane do chmury - platformy imperius® dedykowanej dla m.st. Warszawy przez sieć komórkową (3G/LTE).

- **Analiza planowanych inwestycji dotyczących efektywności energetycznej i przygotowanie wniosków o wydanie świadectw efektywności energetycznej (BC) do URE**

Jest to analiza przygotowywanych do realizacji inwestycji dot. termomodernizacji budynków miejskich, wdrożenia SdZE, modernizacji oświetlenia i innych działań efektywnościowych, pod kątem możliwości uzyskania tzw. „białych certyfikatów”. System białych certyfikatów jest częścią krajowej polityki energetycznej, mającej na celu poprawę efektywności energetycznej. Realizacja projektów zmniejszających zużycie energii w określonych obszarach o wartości oszczędności energii minimum 10 ton (ton oleju ekwiwalentnego) pozwala pozyskać prawa majątkowe w postaci białych certyfikatów potwierdzających te oszczędności. Usługa będzie obejmować wykonanie audytów energetycznych i przygotowanie wniosków do Urzędu Regulacji Energetyki o wydanie świadectw efektywności energetycznej.

- **Pozyskiwanie danych dot. zużycia mediów energetycznych oraz wody od ich dostawców**

Pozyskanie od operatorów danych dot. zużycia mediów (energia elektryczna, ciepło z m.s.c., gaz i woda) dostarczanych na potrzeby jednostek miejskich w 2024 roku. Dane dot. zużyć są niezbędne do sporządzenia raportów nt. gospodarki energetycznej m.st. Warszawy oraz przeprowadzenia analiz obszarów możliwych do poprawy efektywności energetycznej i redukcji kosztów.

- **Przygotowanie we współpracy z Zarządem Transportu Miejskiego i Politechniką Warszawską "Koncepcji budowy kompleksu instalacji fotowoltaicznych z magazynami energii, punktami ładowania i infrastrukturą elektroenergetyczną na obiektach zlokalizowanych w Dzielnicy Bielany m.st. Warszawy"** pozwoli na dobranie optymalnego pod względem technicznym oraz ekonomicznym wariantu dla planowanego przez ZTM konkursu architektonicznego. Projekt usprawni wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł zlokalizowanych na obiektach ZTM oraz w zależności od wyników analiz - również na budynkach szkół znajdujących się w pobliżu. Efektywne zagospodarowanie nadwyżek produkowanej energii elektrycznej m.in. na potrzeby ładowania pojazdów elektrycznych z wykorzystaniem magazynów energii ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego, optymalizację kosztów oraz zwiększenie udziału OZE w miksie energetycznym Miasta.

- **Nagroda Festiwalu Against Gravity (GREEN WARSAW AWARD)**

W ramach festiwalu filmowego DOCS AGAINST GRAVITY FILM FESTIVAL organizowanego przez AGAINST GRAVITY Sp. z o.o. dla filmów o tematyce ekologicznej przyznawana jest corocznie nagroda GREEN WARSAW AWARD. Tematyka poruszana w filmach ubiegających się o GREEN WARSAW AWARD jest zbieżna z polityką m.st. Warszawy, która od lat angażuje się w europejskie inicjatywy związane z ograniczeniem negatywnego oddziaływania organizmu miejskiego na środowisko, w którym żyjemy. Kierunkowe dokumenty, przyjęte przez Miasto w ramach kontynuacji działań na rzecz poprawy

efektywności energetycznej, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, i poprawy jakości powietrza są wskazówką miasta, jakie inicjatywy są godne wsparcia władz każdego Miasta. Od 2016 roku Miasto poprzez przyznawanie nagrody pieniężnej dla najlepszego filmu o tematyce ekologicznej, stwarza okazję dla promocji dobrych praktyk i kształtowania postaw społecznych mających pozytywny wpływ na zachowania mieszkańców oraz przyczynia się do wzrostu zainteresowania poruszaną problematyką.

- **Założenia i wytyczne do projektu aktualizacji „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla m.st. Warszawy”**

W ramach obowiązku art. 19 ust. 8 ustawy Prawo energetyczne (UPE) Rada Miasta st. Warszawy 27 sierpnia 2020 r. podjęła uchwałę nr XLI/1264/2020 w sprawie uchwalenia „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla m.st. Warszawy”. Dokument bilansuje potrzeby energetyczne na poziomie Miasta w perspektywie do roku 2035. UPE przewiduje aktualizację posiadanych przez gminę Założeń w cyklach 3-letnich.

Kolejna aktualizacja Założeń wymagać będzie przygotowania bieżących danych i informacji, w związku z czym od 2025 roku planuje się podjęcie prac analitycznych, których celem będzie zweryfikowanie i określenie bazy potrzeb energetycznych do wykorzystania w nowelizacji Założeń. Zamówienie publiczne w tym zakresie przewidziano do realizacji w latach 2025-2026.

- **„Model energetyczny dla m.st. Warszawy w perspektywie roku 2050 w warunkach elektroprosumeryzmu” (dalej: Model) został przygotowany w 2022 roku**

Wyniki analiz, wnioski i rekomendacje dla Miasta wynikające z Modelu w kontekście przebiegającej transformacji sektora energetycznego, zmieniających się uwarunkowań prawnych w energetyce oraz wyzwań w zakresie bezpieczeństwa energetycznego wskazują na potrzebę zweryfikowania „modelowych” rozwiązań dla sektora energetycznego w mieście pod kątem aktualizacji potencjału i możliwości osiągnięcia neutralności klimatycznej przez Warszawę w perspektywie roku 2050.

Dla tak zdefiniowanego celu przewiduje się wykonanie opracowania aktualizującego Model w ramach zamówienia publicznego, do realizacji w roku 2025.

- **Kontynuacja współpracy z Młodzieżowym Domem Kultury przy ul. Łazienkowskiej w ramach programu Warszawska Energia od poznania do ekodziałania**

Rozszerzenie oferty zajęć edukacyjnych o nowopowstające grupy dzieci i młodzieży biorących udział w programie w Muzeum Sztuki Nowoczesnej.

- **Modernizacja systemu w Laboratorium OZE w CXXXVII Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Roberta Schumana w Warszawie**

- **Forum Energetyczne** - 19. edycja spotkania branżowego, którego uczestnikami są m.in. przedstawiciele sektora nauki, przedsiębiorstw energetycznych oraz firm konsultingowych branży energetycznej.

Miasto bierze udział w wielu międzynarodowych projektach z zakresu efektywności energetycznej, rozwoju odnawialnych źródeł energii, których celem jest nie tylko wspieranie rozwoju infrastruktury, ale przede wszystkim stawianie nacisku na angażowanie różnych interesariuszy w proces sprawiedliwej transformacji energetycznej. Do projektów tych można zaliczyć:

- **Sun4All**

Projekt Eurosolar for all: energy communities for a fair energy transition in Europe (Sun4All) dofinansowany jest w ramach programu UE w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020” i dotyczy tworzenia społeczności energetycznych wykorzystujących energię z odnawialnych źródeł na rzecz sprawiedliwej transformacji energetycznej. Warszawa jest partnerem, który na podstawie rozwiązań pilotażowych analizuje możliwość ich wykorzystania i dostosowania do warszawskich warunków w celu ograniczania zjawiska ubóstwa energetycznego.

- **SoftAcademy**

Projekt realizowany jest w ramach European Urban Initiative – Innovative Actions (EUI-IA) i dotyczy wypracowania modelu wsparcia przez samorząd szybkiej renowacji budynków (również spoza zasobów miejskich) z wykorzystaniem prefabrykatów. Celem jest nie tylko ograniczenie zużycia energii ale poprawa jakości otoczenia, komfortu życia, integracji i ograniczenie ubóstwa energetycznego.

- **Comanage**

Projekt realizowany w ramach Programu LIFE. Polega na opracowaniu ram, zestawu usług i mechanizmów oraz narzędzi typu open source w celu wspierania zarządzania społecznościami energetycznymi. Celem jest wzrost efektywności energetycznej i zmniejszanie ubóstwa energetycznego. Rolą Warszawy jest zapoznanie się z wypracowanymi rozwiązaniami, zwiększenie poziomu wiedzy i analiza możliwości wdrożenia rozwiązań w Stolicy.

- **Warszawska Grupa Zakupowa (WGZ) –**

jest jedną z największych grup zakupowych energii elektrycznej w Polsce. Jej celem jest uzyskanie oszczędności poprzez dokonywanie skonsolidowanego zakupu energii elektrycznej dla miejskich jednostek i podmiotów. W tym roku mija 10 lat od powołania grupy, która rozwijając się uruchomiła nową usługę grupowej sprzedaży na rynek nadwyżki wyprodukowanej energii w instalacjach OZE uczestników grupy. Przeprowadzane od 2014 roku postępowania przetargowe pokazują, że zakupy w ramach zorganizowanej grupy pozwalają uzyskać korzystniejsze warunki niż w przypadku zakupów indywidualnych. Zbiorowe zakupy energii elektrycznej przyczyniły się do milionowych oszczędności w skali miasta oraz dają maksymalną pewność realizacji zamówień. Obecnie WGZ skupia ponad 930 podmiotów, wśród których znajdują się m.in. liczne ośrodki edukacyjne i kulturalne (szkoły, przedszkola, biblioteki, domy kultury itp.), ośrodki ochrony zdrowia (miejskie szpitale i przychodnie), ale również duże jednostki miejskie o znaczeniu strategicznym dla m.st. Warszawy, takie jak: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w m.st. Warszawie S.A., Metro Warszawskie Sp. z o.o., Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie Sp. z o.o., czy Miejskie Zakłady Autobusowe Sp. z o.o. Wielkość energii zamawiana przez WGZ w roku 2023 wyniosła 472 GWh, natomiast w roku 2024 szacowana jest na poziomie około 650 GWh. Wartość umów zakupowych w roku 2024 wynosi łącznie 573,6 mln zł.

Przewidywany dochód w 2025 r. stanowiący wpływy z odkupu energii elektrycznej z instalacji Wytwórczych (fotowoltaiki) zamontowanych na budynkach miejskich jednostek należących do Warszawskiej Grupy Zakupowej planowany jest w wysokości ok 1 mln zł.

Priorytetowe zadania w zakresie funkcjonowania i rozwoju systemu wodociągowo-kanalizacyjnego

- **Wykonanie analiz i koncepcji** związanych z planowanym pełnieniem przez Biuro Infrastruktury funkcji Koordynatora po zakończeniu prac Zespołu ds. ustalenia zasad zarządzania systemem

gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi w m.st. Warszawie, powołanego Zarządzeniem Prezydenta z 23 lutego 2022 r. nr 238/2022. Celem zespołu było wypracowanie propozycji rozwiązań z zakresu systemu zarządzania i nadzoru nad realizacją zadań z zakresu gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi w m.st. Warszawie, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby jego zintegrowania, wypracowanie zasad planowania zadań z zakresu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych, przy uwzględnieniu priorytetu stosowania w m.st. Warszawie „Strategii adaptacji do zmian klimatu” oraz wypracowanie procedury umożliwiającej gromadzenie i analizę danych dotyczących gospodarowania wodami opadowymi na terenie miasta. Pełnienie funkcji Koordynatora, który zajmował się będzie wdrożeniem rozwiązań zarekomendowanych przez Zespół, wymagało będzie dodatkowych, specjalistycznych prac analitycznych i koncepcyjnych.

- **Realizacja Umowy z MPWiK w m.st. Warszawie S.A. w sprawie świadczenia usług publicznych w zakresie eksploatacji i utrzymania kanalizacji deszczowej na terenie m.st. Warszawy.**

Opracowana została koncepcja narzędzia informatycznego, opartego na oprogramowaniu GIS, które służy ewidencjonowaniu zbiorników bezodpływowych i przeliczaniu stopnia skanalizowania m.st. Warszawy. Narzędzie zostało wdrożone dla wszystkich Dzielnic, poczynając od dzielnicy o największej liczbie zbiorników bezodpływowych (Wawer, Białołęka). Wdrożenie zostało usankcjonowane Zarządzeniem Prezydenta m.st. Warszawy nr 232 z 6 lutego br.

W świetle znowelizowanej ustawy prawo wodne oraz znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ewidencja zbiorników bezodpływowych, która zawiera jednocześnie informacje o przeprowadzonych kontrolach tych zbiorników, jest niezwykle istotna w związku z nałożonymi ustawowo obowiązkami sprawozdawczymi gminy wobec PGW Wody Polskie oraz PIOŚ. Wykonanie narzędzia w oparciu o posiadane już przez Miasto oprogramowanie, pozwala zaoszczędzić kilkaset tysięcy złotych rocznie przez każdą z dzielnic, która z narzędzia skorzysta.

4.1.10. Gospodarka odpadami

Zadania realizowane w obszarze gospodarki odpadami wynikają z ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2024 r. poz. 399).

Zgodnie z art. 6r ust. 1 ww. ustawy, m.st. Warszawa pobiera od właścicieli nieruchomości, opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, zgodną ze stawkami przyjętymi uchwałami Rady m.st. Warszawy⁶.

Podstawą prognozowanych dochodów na rok 2025 jest wysokość prognozowanych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi za 2024 r.

Zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, z opłat pobranych od właścicieli nieruchomości gmina pokrywa koszty funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi z terenu m.st. Warszawy, które obejmują wydatki z tytułu:

⁶ Uchwała nr LVI/1749/2021 z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz ustalenia stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności, zmieniona uchwałą nr LVIII/1854/2021 z dnia 17 grudnia 2021 r. oraz uchwałą nr V/101/2024 z dnia 6 czerwca 2024 r.

- odbierania, transportu, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
- tworzenia i utrzymania punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- obsługi administracyjnej systemu,
- edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi.

W 2025 roku podstawowe zadania związane z gospodarką odpadami komunalnymi obejmują:

- odbiór odpadów komunalnych z terenu nieruchomości położonych w dzielnicach Bielany, Żoliborz, Praga Południe, Praga Północ, Rembertów, Wawer, Wesoła, Ursynów i Wilanów m.st. Warszawy obejmujące 4 zadania (1, 5, 6 i 8). Miasto Stołeczne Warszawa podpisało w 2022 r. oraz 2023 r. umowy na świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych w 9 dzielnicach z trzema operatorami. Umowy zawarto w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z art. 132 ustawy Prawo zamówień publicznych. Umowy zostały zawarte na okres 3 lat, z możliwością skorzystania z prawa opcji na okres nie dłuższy niż 1 rok. Łączna wartość podpisanych umów na odbiór odpadów komunalnych dla ww. 4 zadań wynosi 796 mln 222 tys. zł. Z uwagi na fakt, że umowy dla zadań 1 i 5 obowiązują nie dłużej niż do 30.09.2025 r., a dla zadania 6 do 31.08.2025 r., m. st. Warszawa w 2025 r. planuje zawrzeć dla zadań 1,5 i 6 nowe umowy,
- odbiór odpadów komunalnych z terenu nieruchomości położonych w dzielnicach Białołęka, Targówek, Mokotów, Ochota, Ursus, Włochy, Śródmieście, Bemowo i Wola m.st. Warszawy obejmujące 5 zadań (2, 3, 4, 7 i 9). W 2023 r. zostały podpisane umowy z trzema operatorami na świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych w pozostałych 9 dzielnicach m.st. Warszawy. Umowy zostały zawarte w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z art. 132 ustawy Prawo zamówień publicznych. Wszystkie umowy obowiązują do 30 czerwca 2024 r. z możliwością skorzystania z prawa opcji do 31 października 2024 r. Łączna wartość podpisanych umów na odbiór odpadów komunalnych dla ww. 5 zadań wynosi 247 mln 292 tys. zł. Z uwagi na konieczność zapewnienia dalszej realizacji usługi odbierania odpadów komunalnych dla zadań 2, 3, 4, 7 i 9 m.st. Warszawa zamierza zawrzeć nowe umowy w trybie przetargu nieograniczonego (postępowanie obecnie trwa), o którym mowa w art. 132 ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych,
- odbiór odpadów komunalnych z terenu nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne, położonych w m.st. Warszawie obejmujące 5 zadań (nr 2, 3, 4, 7 i 9). Miasto Stołeczne Warszawa w grudniu 2022 r. podpisało umowę na świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych w 9 dzielnicach m.st. Warszawy. Umowa została zawarta w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z art. 132 ustawy Prawo zamówień publicznych. Umowa obowiązuje do 31 października 2024 r. z możliwością skorzystania z prawa opcji do 30 kwietnia 2026 r.
- zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu m.st. Warszawy – realizacja zadania własnego m.st. Warszawy została powierzona spółce Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania sp. z o.o. zgodnie z uchwałą Rady Miasta nr LII/1251/2017 z 6 lipca 2017 r.

Środki na finansowanie realizacji ww. zadania są przekazywane Spółce na podstawie uchwał Zgromadzenia Wspólników Spółki MPO w formie dopłat. Wydatki na to zadanie na 2025 r. wynikają z kalkulacji przedstawionych przez MPO sp. z o.o. i wynoszą 747 mln zł,

- prowadzenie i utrzymanie Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). We wrześniu 2022 r. zawarto cztery umowy, których przedmiotem jest prowadzenie i utrzymanie czterech punktów PSZOK położonych na terenie m.st. Warszawy, oraz (w zakresie dwóch umów) przyjmowanie odpadów komunalnych w systemie objazdowym (w mobilnych punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych - MPSZOK) w podziale na 5 rejonów.

Umowy obowiązują przez okres 24 miesięcy (od października 2022 r. oraz od marca 2023 r.), z możliwością skorzystania z prawa opcji na okres kolejnych 12 miesięcy.

Wydatki na ten cel skalkulowane zostały na 7 mln 770 tys. zł,

- zbiórkę przeterminowanych leków z warszawskich aptek. W listopadzie 2023 r. zawarto umowę na usługę odbioru, transportu i przekazania do przetwarzania odpadów w postaci przeterminowanych leków w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z art. 132 ustawy Prawo zamówień publicznych. Umowa obowiązuje od 1 grudnia 2023 r., z możliwością skorzystania z prawa opcji do 31 maja 2025 r.

Postanowienia umów na odbiór odpadów komunalnych z terenu nieruchomości położonych w m.st. Warszawa z wszystkich 9 zadań, zgodnie z przepisem art. 439 ustawy z 11 września 2019 r. - Prawo Zamówień Publicznych przewidują możliwość żądania zmiany wynagrodzenia Wykonawcy (tj. cen ryczałtowych brutto za odbiór 1 Mg odpadów komunalnych).

Założono realizację wykonania zastępczego odbioru odpadów w 2025 r. z terenu przy ul. Gołędzinowskiej 21 (część dz. ew. nr 5 obręb 4-18-09), pozostającego w użytkowaniu wieczystym Polskich Kolei Państwowych S.A. Obowiązek wykonania zastępczego usunięcia odpadów wynika z niewywiązywania się z obowiązku ich usunięcia przez zobowiązanego posiadacza tych odpadów⁷. Termin wykonania przedmiotowego zadania uzależniony jest od uzyskania niezbędnych do usunięcia odpadów z nieruchomości informacji z urzędu skarbowego oraz od komornika. Jednocześnie BGO podjęło działania mające na celu pozyskanie na ten cel dofinansowania (m.in. z NFOŚiGW).

Prezydent m.st. Warszawy ma obowiązek przeprowadzania raz na 2 lata kontroli:

- posiadania umów na odbiór odpadów komunalnych przez właścicieli nieruchomości, którzy nie są obowiązani do ponoszenia opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi na rzecz Miasta;
- zgodności postanowień tych umów z obowiązującymi przepisami, w tym Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie m.st. Warszawy;

⁷ Posiadaczem odpadów jest osoba fizyczna zobowiązana do usunięcia odpadów na podstawie decyzji Prezydenta m.st. Warszawy Nr 836/OŚ/2015 z 25 sierpnia 2015 r.

- dowodów uiszczania opłat za odbiór odpadów komunalnych na podstawie posiadanych umów⁸.

W przypadku, gdy postanowienia umowy nie spełniają wymagań ustawowych, strony umowy są wzywane do usunięcia uchybień. Po bezskutecznym upływie terminu określonego w wezwaniu wydawana jest na 1 rok decyzja, w której określana jest m.in. wysokość opłat za odbieranie odpadów komunalnych. Z nieruchomości, co do których zostały wydane decyzje, odbiór odpadów musi odbywać się w sposób zorganizowany przez gminę. W związku z tym może zajść potrzeba zawarcia w 2025 r. umów na odbiór odpadów komunalnych z tych nieruchomości, co do których Urzędy Dzielnic wydadzą decyzje.

Zgodnie z postanowieniami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, zadaniem gminy jest prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi (działania promocyjno-edukacyjne). W 2025 r. planuje się kontynuację działań promocyjnych w zakresie wprowadzonego w 2019 r. sposobu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 10.05.2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz. U. z 2021 r. poz. 906)).

W 2025 r. w ramach działań edukacyjno-promocyjnych zakłada się zorganizowanie wydarzeń, m.in.:

- „Eko Piknik”, które ma na celu m.in. promowanie postaw ekologicznych oraz zwiększenia wiedzy dotyczącej powtórnego użycia odpadów,
- „Eko Poukładani” – akcja zorganizowania dla mieszkańców m.st. Warszawy, umożliwiająca wymianę zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz baterii na sadzonki,
- „Sprzątanie Świata” i „Dzień Ziemi” – imprezy polegające na porządkowaniu znajdujących się odpadów na wyznaczonym terenie w obrębie danej dzielnicy. Rolą BGO jest zakup i dostarczenie do dzielnic rękawic i worków na odpady,
- „Warszawska Ekoliga” - konkurs dla warszawskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych zwiększający świadomość ekologiczną mieszkańców stolicy,
- kontynuowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych – we współpracy z Biurem Marketingu Miasta.

W 2025 r. planuje się także działania związane z przedsięwzięciami ekologicznymi finansowane w formie dotacji celowych z budżetu jednostki samorządu terytorialnego⁹, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego, w ramach realizacji działań w zakresie ograniczania wytwarzania odpadów.

Oprócz działań podstawowych związanych z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z terenu m.st. Warszawy, wydatki związane z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi obejmują również wydatki na działania wspomagające (związane z administrowaniem systemu), które uwzględniają wydatki na:

- ekspertyzy i opinie oraz pomoc prawna dot. systemu gospodarowania odpadami komunalnymi,

⁸ art. 6 ust. 5a ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

⁹ udzielone w trybie art. 221 ustawy o finansach publicznych (Dz. U. 2023 r. poz. 1270)

- wydatki związane z zarządzaniem systemem gospodarowania odpadami (wydatki na utrzymanie i rozwój systemów informatycznych SIGOK-MGA, założono zakup nowego systemu informatycznego do obsługi finansowo – księgowej deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz koszty związane ze sprawami sądowymi),
- składki, umowy zlecenia i o dzieło, zwroty kosztów komorniczych oraz zwroty poniesionych kosztów z art. 6s ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

4.1.11. Transformacja cyfrowa

Zgodnie ze Strategią #Warszawa2030 przyszłość stolicy zaplanowano zgodnie z koncepcjami zrównoważonego rozwoju oraz inteligentnego miasta. W tym zakresie zakłada się realizację zadań w obszarze transformacji cyfrowej m.st. Warszawy, służącej podnoszeniu jakości życia w Warszawie. Polegać ona będzie przede wszystkim na dostarczaniu mieszkańcom usług za pośrednictwem technologii cyfrowych, tj. usług zautomatyzowanych np. strona internetowa, aplikacja, oprogramowanie, platformy dostępne, elektroniczne tablice informacyjne, itd.

W zakresie transformacji cyfrowej zakłada się:

- Utrzymanie i rozwój kluczowych systemów dziedziny Miasta: zintegrowany system zarządzania finansami SAP ERP, system zarządzania gospodarką odpadami SIGOK-GIS i SIGOKMGA, jednolity system podatkowy, system ewidencji ludności SELWIN, systemy wsparcia obszaru pomocy społecznej, system samoobsługi pracowniczej,
- Utrzymanie i rozwój systemów wsparcia kontaktu z interesantem: systemy kolejkowe, platforma wsparcia budżetu obywatelskiego i konsultacji DECIDIM,
- Utrzymanie i rozwój systemów obiegu dokumentów SignUM oraz EZD RP, systemu archiwizacji danych dla BOU i COP,
- Utrzymanie i rozwój systemów usług cyfrowych moja warszawa (z usługami np.: e-podatki, e-faktura, e-wnioski, e-opieka,...) wraz z platformą do ich obsługi PEUM oraz aplikacją mobilną mobiWawa,
- Utrzymanie i rozwój miejskich portali informacyjnych PIUW, BIP, PortUM, MCK-19115, portale tematyczne,
- Utrzymanie ciągłości działania podstawowych usług technicznych Miasta: poczta elektroniczna, usługi domenowe, systemy antywirusowe, dostęp do sieci Internet,
- Utrzymanie ciągłości działania Miasta w obszarze usług infrastruktury teleinformatycznej Miasta, usług telefonii stacjonarnej i komórkowej, systemów bezpieczeństwa, zabezpieczenia i ochrony danych,
- Zabezpieczenie ciągłości działania warstwy sprzętowej centrów przetwarzania danych, sieci komputerowych i urządzeń końcowych: serwery, macierze, komputery stacjonarne i przenośne, urządzenia sieciowe,
- Architektura bezpieczeństwa – wsparcie eksperckie w obszarze cybersecurity przez specjalizowany podmiot w obszarze bezpieczeństwa systemów informatycznych,

- Zabezpieczenie przechowywania danych i aplikacji poprzez zakup i utrzymanie platformy Kubernetesowej i środowiska chmurowego,
- Wdrożenie systemu do obsługi „miękkiego HR”.

Na potrzeby sprawnego działania Urzędu m.st. Warszawy i jednostek miejskich zakłada się:

- Wdrożenie i rozwój Portalu Otwartych Danych m.st. Warszawy, zapewniającego udostępnianie danych dla systemów i aplikacji zewnętrznych, np. dane o jakości powietrza, rozkłady jazdy komunikacji miejskiej,
- Utrzymanie platformy IoT – platforma internetu rzeczy (dane z czujników powietrza, dane pogodowe, parkingi, itd.),
- Utrzymanie systemu e-zamawiający na potrzeby Biura Zamówień Publicznych,
- Utrzymanie i rozwój systemów sprawozdawczo-ankietowych m.in. BIOM, do kontroli zarządczej i ryzyka, itd.,
- Utrzymanie oprogramowania CDO. Tools – oprogramowanie do zarządzania danymi Miasta, systemu repozytorium danych publicznych CKAN – platforma do udostępniania danych dla mieszkańców i przedsiębiorców, Pracowniczych Planów Kapitałowych – system do naliczania PPK,
- utrzymanie środowiska oraz aplikacji WarsawPolis zrealizowanej przez SBT w ramach dofinansowania unijnego.

Transformacja cyfrowa w m.st. Warszawa wpływa na podnoszenie jakości usług publicznych oraz jakości zarządzania miastem przede wszystkim w obszarach:

- transportu i mobilności miejskiej,
- bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego,
- wsparcia społecznego, zdrowia,
- gospodarki, edukacji, kultury, turystyki,
- ochrony środowiska, ekologii,
- architektury, planowania przestrzennego, rewitalizacji,
- zarządzania zasobami (np. wody i energii) i infrastruktury,
- mieszkalnictwa, gospodarki komunalnej,
- informacji i telekomunikacji.

4.1.12. Obsługa długu

Podstawową pozycję w tym zakresie stanowią wydatki na obsługę długu m.st. Warszawy, na które składają się:

- wydatki z tytułu spłaty odsetek od kredytów, pożyczek i wyemitowanych obligacji,
- wydatki na prowizje i opłaty z tytułu zaciąganych kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych obligacji.

Zakłada się, że w 2025 roku wydatki z tytułu obsługi zadłużenia wzrosną ze względu na planowane do zaciągnięcia nowe zobowiązania oraz utrzymujący się wysoki poziom stóp procentowych, mający wpływ na zobowiązania o oprocentowaniu zmiennym oraz poziom nowych stawek oprocentowania stałego niektórych kredytów z EBI przy tzw. refixingu.

Prognoza obsługi zadłużenia w latach 2024-2050 uwzględniona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Miasta sporządzona została w oparciu o rynkowe oczekiwania kształtowania się stóp procentowych oraz kursów walut.

4.1.13. Wydatki dzielnic

Zakłada się kontynuowanie w 2025 r. procesu uzyskiwania jak najwyższej efektywności wydatkowanych środków na realizację zadań bieżących, w oparciu o zunifikowane mechanizmy naliczania środków do dyspozycji każdej z dzielnic.

W sferze oświaty i wychowania (dział 801) i edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) **zakłada się ustalanie środków finansowych przeznaczonych do dyspozycji dzielnic w tym obszarze w oparciu o jednolity w skali Miasta standard wydatków bieżących w przeliczeniu na jedno dziecko/ucznia uczęszczającego do placówek oświatowo-wychowawczych ustalony na podstawie liczby uczniów przeliczeniowych.**

W zakresie pozostałych wydatków bieżących zakłada się kontynuację polityki budżetowej polegającej na stopniowym – w zależności od możliwości dochodowych m.st. Warszawy - wyrównywaniu dysproporcji rozwojowych między dzielnicami biorąc pod uwagę wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Ponadto przy naliczeniu środków do dyspozycji dzielnic stosuje się korektę środków w związku z realizacją zadań bieżących z obszaru zasobu lokalowego.

Celem mechanizmu jest dążenie do stopniowego wyrównywania dysproporcji między dzielnicami w obszarze gospodarowania zasobami lokalowymi (szczególnie remontów).

Rozwiązanie bazuje na wskaźnikach, które określają stopień „istotności” powyższej sfery w poszczególnych dzielnic. Zastosowane wskaźniki to:

- % udział liczby lokali Miasta na terenie dzielnicy do liczby lokali mieszkalnych Miasta ogółem,
- % udział budynków 100% własność Miasta w dzielnicy do liczby ogółem,
- % udział zrealizowanych spraw w dzielnicy do liczby ogółem.

W efekcie, dzielnicom, które mają niższy poziom wydatków po przeliczeniu wskaźnikami, zapewniona będzie większa pula środków a te, które przekroczyły parametry, otrzymują obniżone środki.

Priorytety w zakresie wydatków oraz wewnętrzną strukturę załączników dzielnicowych na 2025 rok wyznaczają – podobnie jak w poprzednich latach – Zarządy dzielnic.

4.2. Wydatki majątkowe

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową m.st. Warszawy edycji 2024 w 2025 r. przewiduje się przeznaczyć na działalność inwestycyjną 3 mld 306 mln zł.

W 2025 r. zaplanowano kontynuację programu inwestycyjnego określonego w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2024-2050 (WPF) w celu realizacji priorytetów miasta określonych w Strategii #Warszawa2030.

W przyszłym roku zakłada się finansowanie przedsięwzięć w zakresie:

- transportu i komunikacji, w tym w szczególności rozbudowa sieci metra i infrastruktury tramwajowej, przebudowa przestrzeni publicznych, rozwój systemu dróg i parkingów, modernizacja i przebudowa obiektów mostowych, rozbudowa ścieżek rowerowych;
- ładu przestrzennego i gospodarki nieruchomościami, w tym modernizacja infrastruktury miejskiej, budowa i modernizacja budynków komunalnych;
- kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego, tj. budowa, przebudowa i modernizacja obiektów instytucji kultury;
- edukacji, w tym budowa i modernizacja obiektów edukacyjno-przedszkolnych;
- gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, np. tworzenie nowych terenów zieleni miejskiej oraz poprawa infrastruktury istniejących parków, zieleńców i skwerów;
- ochrony zdrowia i pomocy społecznej, tj. rozbudowa i modernizacja obiektów szpitalnych, zakupy sprzętu i aparatury medycznej, tworzenie różnych form pomocy społecznej, w tym budowa centrów aktywności międzypokoleniowej;
- rekreacji, sportu i turystyki, np. modernizacja i rozbudowa obiektów sportowych, modernizacja ośrodków sportu i rekreacji;
- bezpieczeństwa publicznego w zakresie podniesienia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy;
- zarządzania strukturami samorządowymi w celu usprawnienia funkcjonowania Urzędu.

Do realizacji będą przygotowywane nowe inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną, zgodnie z planami rozwojowymi w poszczególnych obszarach branżowych miasta. Zakłada się pozyskiwanie dodatkowych środków na ten cel, w szczególności, z budżetu UE, z programów rządowych oraz z budżetu województwa mazowieckiego.

Elementem przyszłorocznego budżetu będą projekty wybrane przez mieszkańców do realizacji w procedurze budżetu obywatelskiego. Przyjęte rozwiązania w tym zakresie umożliwiają mieszkańcom bezpośrednie współdecydowanie o przeznaczeniu części środków na wnioskowane inicjatywy.

Założenia w zakresie poszczególnych sfer przedstawiają się następująco:

4.2.1. Transport i komunikacja

Zadania zaplanowane w ramach sfery realizują cel operacyjny Strategii #Warszawa2030 3.3.

Korzystamy z przyjaznego systemu transportowego w zakresie zwiększenia efektywności i rozbudowy systemu transportowego, budowy i modernizacji dróg na terenie m.st. Warszawy oraz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W 2025 r. kontynuowane będą działania w celu rozbudowy miejskiego transportu publicznego oraz zwiększenia efektywności jego funkcjonowania.

Zakłada się finansowanie, w szczególności, takich zadań, jak:

- **budowa zachodniego odcinka II linii metra od szlaku za stacją "Powstańców Śląskich" do stacji "Połczyńska" wraz ze Stacją Techniczno - Postojową "Mory";** w ramach inwestycji wybudowany zostanie tunel o długości ok. 4 km, 3 stacje: "Lazurowa", "Chrzanów", "Karolin" oraz stacja techniczna - postojowa „Mory”; w 2025 r. planowana jest kontynuacja robót ziemnych i konstrukcyjno-żelbetonowych na całym odcinku (od stacji C01-C03, przez wentylatornie V2 i V3, aż do STP Mory) oraz prac związanych z gospodarką istniejącej zieleni. Kontynuowana będzie przebudowa kolizji oraz działania związane z regulacją stanu prawnego nieruchomości. Zakończenie inwestycji planuje się w 2026 r.; w budżecie i w WPF zostały zarezerwowane środki w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 2 mld 120 mln zł;
- **budowa III linii metra - etap I Praga** na odcinku Stadion Narodowy – Gocław; zakończone zostały prace przedprojektowe (konceptyjne), przystąpiono do etapu prac przygotowawczych i projektowych. Prace projektowe obejmują inwentaryzację przyrodniczą, raport środowiskowy, decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzje o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, projekt budowlany, decyzja pozwolenia na budowę, aktualizacja programu funkcjonalno-użytkowego, specyfikacja techniczna wykonania i odbioru robót budowlanych dla całego etapu I, tj. sześciu stacji, 8 km tuneli oraz Stacji Techniczno-Postojowej Kozia Górka wraz z dojazdem. Zakończenie prac przygotowawczych i projektowych etapu I Praga zakłada się w 2027 r.; środki na ten cel zostały zarezerwowane w budżecie i w WPF w latach 2024-2027 w łącznej kwocie 90,2 mln zł;
- **budowa IV linii metra** – linia M4 jest nowym przedsięwzięciem, które powstało w wyniku analiz zleconych przez Miasto w związku z pracami nad nowym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego m.st. Warszawy. Linia M4 skomunikuje dzielnice: Białołęka, Bielany, Żoliborz, Śródmieście, Wola, Ochota, Włochy, Mokotów oraz Wilanów. Zakładana łączna długość linii to ok. 26 km z 23 stacjami pasażerskimi. W 2025 r. środki zostaną zaplanowane na finansowanie pierwszego etapu prac przedprojektowych, m.in. na wykonanie koncepcji linii M4, badań geologicznych z wytworzeniem dokumentacji hydrogeologicznej i geologiczno-inżynierskiej, ustalenie stref wpływu budowy obiektów metra na zabudowę sąsiadującą; zakończenie tego etapu prac zakłada się w 2028 r. W WPF zostały zarezerwowane środki na ten cel w latach 2025-2028 w łącznej kwocie 56 mln zł;

- **budowa i modernizacja parkingów P&R;** celem programu jest zapewnienie zintegrowanego systemu transportu w aglomeracji warszawskiej; w 2025 r. kontynuowane będą zadania:
 - **budowa parkingu „Metro Bródno”** – trwa projektowanie obiektu składającego się z dwóch budynków połączonych komunikacyjnie podziemnym łącznikiem (4 - kondygnacyjny i 3 - kondygnacyjny) na 475 miejsc dla samochodów i 116 miejsc do parkowania rowerów; zainstalowane zostaną panele fotowoltaiczne, powstaną magazyny energii i stacje ładowania pojazdów elektrycznych; termin zakończenia prac przygotowawczych zaplanowano w 2025 r.; na ten etap inwestycji zostały zarezerwowane środki w budżecie i w WPF w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 7,5 mln zł,
 - **budowa parkingu „Rembertów”** - w ramach zadania zostanie wybudowany jednopoziomowy parking naziemny na 141 miejsc dla samochodów, w tym 6 miejsc dla osób niepełnosprawnych, 4 miejsca przeznaczone do ładowania pojazdów. Powstaną także 34 miejsca postojowe dla rowerów. Zainstalowane zostaną panele fotowoltaiczne, wybudowane magazyny energii i stacje ładowania pojazdów elektrycznych.

Po zakończeniu etapu prac przygotowawczych zaplanowanym w 2024 r., zakłada się rozpoczęcie robót budowlanych; w 2024 r. zostały zaplanowane w budżecie i w WPF środki na zakończenie etapu prac przygotowawczych w wysokości 0,3 mln zł;
 - **modernizacja parkingu „Młociny”** realizowana w ramach zadania „Adaptacja parkingów P+R i obiektów Warszawskiego Transportu Publicznego w obszarach zmian klimatycznych oraz zrównoważenia energetycznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą”; planowana jest m.in. instalacja paneli fotowoltaicznych i punktów ładowania pojazdów elektrycznych, modernizacja oświetlenia, rewaloryzacja istniejących i budowa nowych terenów zieleni. W latach 2024-2025 zostały zarezerwowane środki na ten cel w budżecie i w WPF w łącznej kwocie 17,3 mln zł.
- **modernizacja parkingu „Połczyńska”** – w parkingowym budynku zostanie zainstalowany centralny inteligentny system zarządzania, zbudowany zostanie system elektroenergetyczny obejmujący: montaż ogniw fotowoltaicznych wytwarzających energię elektryczną, gruntowej pompy ciepła do celów ogrzewania obiektu, likwidację powierzchni nieprzepuszczalnych, wdrożenie systemu retencji wód opadowych i roztopowych oraz wykonanie punktów ładowania pojazdów elektrycznych. Zakończenie prac przewiduje się w 2025 r. W budżecie i w WPF zostały zaplanowane na tę inwestycję środki w latach 2024- 2025 w łącznej kwocie 5,2 mln zł,
- **wymiana taboru na ekologiczny;** środki zaplanowane zostaną w budżecie i w WPF w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 51,3 mln zł na **zakup 12 autobusów niskoemisyjnych dla m. st. Warszawy** w ramach wymiany taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne (elektryczne); autobusy będą obsługiwały ulice stanowiące kontynuację ciągu Krakowskiego Przedmieścia tzw. Trakt Królewski.
- **rozbudowa linii tramwajowych;** zakłada się dokapitalizowanie spółki Tramwaje Warszawskie sp. z o.o., z przeznaczeniem m.in. na: **budowę tramwaju do Wilanowa** wraz z zakupem taboru

oraz infrastrukturą towarzyszącą; realizowana etapami inwestycja o łącznej długości 19 km, docelowo połączy Wolę, Odolany, Dworzec Zachodni, Ochotę, Mokotów i Wilanów. Zakończono i oddano do eksploatacji odcinek wzdłuż ul. Gagarina, pomiędzy ul. Belwederską i ul. Czerniakowską. W zaawansowanej fazie realizacji znajduje się odcinek od ul. Puławskiej - Goworka do al. Rzeczypospolitej i Branickiego. Planuje się sukcesywną realizację pozostałych odcinków: Warszawa Zachodnia – Rakowiecka – Gagarina. Ponadto, kontynuowane będą prace projektowe dla linii tramwajowych na Zieloną Białą i Gocław.

W 2025 r. zakładane jest także finansowanie prac modernizacyjnych I linia metra w zakresie wymiany i modernizacji urządzeń eksploatowanych w metrze, wprowadzenia nowych rozwiązań w celu poprawy bezpieczeństwa i wygody podróżowania pasażerów oraz osób z niepełnosprawnościami; na I etap tych prac w budżecie i w WPF zaplanowane są środki w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 33,2 mln zł.

W zakresie inwestycji drogowych podstawowe cele dotyczą przebudowy przestrzeni publicznych, poprawy bezpieczeństwa na drogach, dostępności i poprawy stanu technicznego infrastruktury drogowej.

Priorytetowym programem jest **Nowe Centrum Warszawy**, którego celem jest przekształcenie Śródmieścia Warszawy w wygodną, dostępną i zieloną przestrzeń publiczną, z uwzględnieniem potrzeb pieszych, rowerzystów i kierowców. Przedsięwzięcie obejmuje wiele elementów z różnych branż i realizowane jest etapowo. Niektóre zadania zostały już oddane do użytku, część jest w fazie realizacji robót budowlanych lub na etapie przygotowywania.

W 2025 r., w ramach programu Nowe Centrum Warszawy, zakłada się kontynuację inwestycji:

- **przebudowa ulic Złotej i Zgoda**, której celem jest zmiana zagospodarowania przestrzeni publicznej w rejonie ulic Złotej i Zgoda, sąsiednich ulic oraz Placu E. Młynarskiego. Efektem inwestycji będzie atrakcyjna, zielona przestrzeń publiczna do wypoczynku i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców Warszawy. W ramach przebudowy powstaną trzy miejskie place z nasadzeniem zieleni miejskiej, fontannami, co stworzy nowe miejsce do wypoczynku, podest wzdłuż gmachu filharmonii stanie się zewnętrznym foyer do organizowania koncertów plenerowych i innych wydarzeń. Przewidziano także miejsca na ogródki gastronomiczne. Dodatkowo w ciągu ul. Marszałkowskiej powstanie nowe przejście dla pieszych oraz zostanie wybudowane rondo na skrzyżowaniu ul. Jasnej z ul. Sienkiewicza; zakończenie inwestycji zaplanowano w 2026 r.; na inwestycje zostały zaplanowane środki w budżecie i w WPF w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 91,5 mln zł;
- **przebudowa ul. Marszałkowskiej na odc. ul. Królewska - ul. Złota**; celem inwestycji jest dostosowanie infrastruktury rowerowej do planowanej przebudowy torowiska tramwajowego oraz wprowadzenie pasów zieleni; skrajne lewe pasy ulicy zostaną przekształcone w separacyjne pasy zieleni z przygotowaniem do nasadzeń zieleni wysokiej; po zakończeniu prac przygotowawczych rozpoczęty zostanie etap robót budowlanych. Inwestycja prowadzona jest w koordynacji z planowanymi działaniami inwestycyjnymi spółki Tramwaje Warszawskie sp. z o.o.;

- **budowa drogi dla rowerów wzdłuż ul. gen. W. Andersa wraz z infrastrukturą towarzyszącą na ul. Andersa, Muranowskiej, Bonifratskiej i Świętojskiej** - celem inwestycji jest stworzenie spójnej sieci tras rowerowych w północnej części Dzielnicy Śródmieście; przebudowana zostanie także sygnalizacja świetlna na trzech skrzyżowaniach, zwiększona zostanie powierzchnia biologicznie czynna w obszarze pasa ruchu drogowego; zakończenie inwestycji zaplanowane jest w 2026 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowane zostały środki w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 34,7 mln zł;
- **budowa drogi dla rowerów przy al. Solidarności** na odcinku od al. Jana Pawła II do ul. Okopowej, który połączy fragmenty wcześniej wykonane przy ulicach: Leszno, Okopowej oraz przy al. Jana Pawła II; zakłada się również zmianę organizacji ruchu, modernizację chodników, jezdni, oświetlenia ulicznego oraz przebudowę sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu al. „Solidarności” z ul. Żelazną; zakończenie inwestycji planowane jest w 2025 r.; na ten cel zarezerwowano w budżecie i w WPF w latach 2024-2025 środki w kwocie 10 mln zł.

W ramach środków zaplanowanych na Nowe Centrum Warszawy do przebudowy przygotowywane są kolejne przestrzenie publiczne w centrum Miasta;

- **Al. Jerozolimskie** – przebudowa ulicy jest jednym z większych projektów Nowego Centrum Warszawy. W Alejach Jerozolimskich, między rondem Czterdziestolatka a wjazdem na wiadukt mostu Poniatowskiego, planuje się zbudowanie szerszych chodników, wyznaczanie miejsc na ogródki gastronomiczne. Zostaną posadzone drzewa w czterech rzędach. Jezdnia będzie miała po dwa pasy ruchu w każdym kierunku, z czego jeden po każdej stronie alei zostanie przeznaczony dla autobusów i taksówek. Powstaną zatoki postojowe do parkowania równoległego. Po obu stronach ulicy zbudowane zostaną drogi dla rowerów. Planuje się zlikwidowanie dwóch rond: u zbiegu z ulicą Marszałkowską i Nowym Światem oraz budowę skrzyżowań, co pozwoli odzyskać przestrzeń dla pieszych i poprawi komfort przesiadek. Na obu skrzyżowaniach zostaną wytyczone naziemne przejścia dla pieszych. Przystanki tramwajowe i autobusowe zostaną przesunięte, wydłużone i poszerzone.
- **ul. Krucza** na odc. ul. Piękna – Al. Jerozolimskie; najważniejszym założeniem do przekształcenia tej przestrzeni będzie zamiana środka jezdni w szeroki na kilkanaście metrów pieszy pasaż z szpalerami drzew i miejscami do odpoczynku. Pojawią się również udogodnienia dla rowerzystów. Ruch samochodów zostanie uspokojony, auta pojadą jednopasmowymi jezdniami po obu stronach pasażu. Skrzyżowania z ulicami poprzecznymi nie będą przejezdne, w zamian na odcinku od ul. Pięknej do Al. Jerozolimskich pojawiają się miejsca do zawracania.
- **ul. Grzybowska na odc. ul. Jana Pawła II - ul. Siedmiogrodzka** - rozbudowa ulicy Grzybowskiej na odcinku o długości 1,4 km (od ul. Jana Pawła II do ul. Siedmiogrodzkiej) wpłynie na poprawę warunków ruchu na drodze, zwiększy poziom bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów oraz poprawi dostęp do obiektów przyległych do ulicy. Uporządkowany zostanie sposób parkowania

pojazdów, a także powstaną nowe przystanki komunikacji publicznej, chodniki i drogi dla rowerów oraz tereny zielone.

W ramach programu drogowego środki zostaną zaplanowane także na budowę bezkolizyjnych przejazdów kolejowych na linii kolejowej nr 2 Warszawa - Terespol, które zlikwidują uciążliwą barierę komunikacyjną oraz podniosą poziom bezpieczeństwa użytkowników ruchu. Inwestycje są realizowane we współpracy z PKP PLK S.A.:

- **budowa wiaduktu drogowego w ciągu ul. Chełmżyńskiej;** zakres rzeczowy inwestycji obejmuje budowę wiaduktu drogowego wzdłuż ul. Chełmżyńskiej wraz z przebudową układu drogowego w dzielnicy Rembertów, w tym m.in. przebudową geometrii Ronda Granzowa; w budżecie i w WPF zostały zaplanowane środki w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 37,8 mln zł;
- **budowa tunelu drogowego w ciągu ul. Marsa, drogi wojewódzkiej nr 637 i al. Generała A. Chruściela "Montera";** w wyniku realizacji inwestycji zostanie zbudowany tunel drogowy w ciągu ul. Marsa - al. gen. A. Chruściela „Montera”, przebudowany układ drogowy w dzielnicy Rembertów, w tym zlikwidowane zostanie istniejące skrzyżowanie z linią kolejową w ciągu ul. Marsa oraz zbudowany tunel drogowy w ciągu ul. Marsa - al. gen. A. Chruściela „Montera”; środki na ten cel zostały zaplanowane w budżecie i WPF w latach 2024-2026 i wynoszą łącznie 22,2 mln zł;
- **budowa tunelu drogowego w ciągu ul. 1 Praskiego Pułku;** planuje się budowę tunelu drogowego w ciągu ul. 1 Praskiego Pułku, ronda w ciągu ul. Okuniewskiej oraz układu drogowego w dzielnicy Wesoła; zaprojektowanym tunelem przebiegnie jednojezdniowa droga o dwóch pasach ruchu, wzdłuż której powstanie jednostronny chodnik i ścieżka rowerowa. Zaprojektowano również wejścia i windy prowadzące z tunelu na perony kolejowe oraz przystanek autobusowy przy ul. Okuniewskiej. Na skrzyżowaniu ul. 1 Praskiego Pułku i ul. Sikorskiego powstanie rondo. W związku z dużymi różnicami w poziomie terenu zlikwidowane zostanie połączenie ul. Miłej z ul. 1 Praskiego Pułku. Po północnej stronie linii kolejowej zlokalizowane zostaną dwa ronda. Pierwsze z nich będzie umożliwiało skomunikowanie przebiegającej tunelem ulicy 1 Praskiego Pułku z osiedlem Plac Wojska Polskiego. Z ronda będzie także prowadził łącznik do ul. Okuniewskiej i zaprojektowanego drugiego ronda. Przy ul. Okuniewskiej wybudowane będą przystanki autobusowe, ciągi piesze. Po wschodniej stronie tunelu przewidziana została pętla autobusowa; w budżecie i w WPF zostały zaplanowane środki na tę inwestycję w latach 2024-2027 w łącznej kwocie 24,6 mln zł.

Kontynuowane będą także: prace modernizacyjne wiaduktów drogowych nad ul. Paryską, przebudowa mostu w ciągu ul. Płochocińskiej nad Kanałem do Faelbetu oraz finansowane prace przygotowawcze do budowy obwodnicy śródmiejskiej na odcinkach: od Ronda Wiatraczna do ul. Radzywińskiej oraz od ul. Radzywińskiej do Ronda „Żaba”.

W celu poprawy bezpieczeństwa modernizowane będzie uliczne oświetlenie, doświetlane oraz wyposażane w sygnalizację świetlną będą przejścia dla pieszych, a także budowane kolejne ronda.

Zakłada się dalszy rozwój sieci tras rowerowych. Nowe odcinki będą łączyć istniejące trasy w spójną sieć, tak aby umożliwić bezpieczne podróżowanie rowerem na dłuższych trasach.

W 2025 r. finansowana będzie **budowa trasy rowerowej wzdłuż Trasy Łazienkowskiej – od wiaduktów na Agrykoli do ul. Czerniakowskiej**; na tę inwestycję zostały zaplanowane środki w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 5,5 mln zł; planuje się m.in. zmianę geometrii dróg, budowę i przebudowę chodników, budowę dróg rowerowych, wymianę oświetlenia ulicznego oraz przebudowę skrzyżowania ul. Łazienkowskiej i ul. Czerniakowskiej; zakończenie inwestycji zostało zaplanowane w 2026 r.

Kontynuowane będą prace przygotowawcze dla kolejnych inwestycji w infrastrukturę rowerową: w rejonie Ronda Zesłańców Syberyjskich, wzdłuż al. Jana Pawła II (od ronda ONZ do al. Solidarności) i ul. Patriotów (strona wschodnia) oraz wzdłuż ul. Strażackiej, na odcinku pomiędzy ul. Żołnierską i ul. Zesłańców Polskich; zadania będą wykonywane w ramach europejskiego instrumentu współpracy samorządów mającego na celu realizację strategii terytorialnych w sposób zintegrowany (Zintegrowane Inwestycje Terytorialne).

4.2.2. Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami” są związane m.in. z realizacją celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 2.1. Mamy dostęp do szerokiej oferty mieszkań, 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu oraz 3.1. Korzystamy z atrakcyjnej przestrzeni publicznej.

W 2025 r., w ramach programu **Nowe Centrum Warszawy**, kontynuowane będą przedsięwzięcia, w wyniku których planuje się zmianę otoczenia Pałacu Kultury i Nauki oraz utworzenie nowego zielonego placu, tj.:

- **przebudowa Placu Defilad** - jest ważnym elementem przeobrażeń miasta, realizowanym w ramach projektu Nowe Centrum Warszawy; inwestycja zlokalizowana jest w środkowej części Placu od strony ul. Marszałkowskiej. Zakres rzeczowy obejmuje m.in. przebudowę nawierzchni placu, oświetlenia, budowę odwodnienia, wykonanie fontanny, nasadzenia zieleni oraz montaż elementów małej architektury. Planuje się odtworzenie z bruku rysunku układu dawnych ulic, z trawników obrysy przedwojennych domów. Powstanie przestrzeń, która połączy centralną część placu Defilad z parkiem w rejonie ul. Świętokrzyskiej. Będzie to miejsce do organizowania wydarzeń kulturalnych i wypoczynku mieszkańców i turystów.
Termin zakończenia robót budowlanych zaplanowano w 2025 r.; w budżecie i w WPF zostały zarezerwowane środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 67,5 mln zł;
- **modernizacja terenu w południowo-wschodnim narożniku Parku Świętokrzyskiego** – inwestycja stanowi dopełnienie inwestycji nowego Placu Centralnego, Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Teatru Rozmaitości Warszawa oraz drogi 5 KDL i ma na celu zwiększenie powierzchni zieleni oraz modernizację Skweru Aktywności Miejskiej; inwestycja jest na etapie prac przygotowawczych planowanych do zakończenia w 2025 r.; na ten cel zostały zarezerwowane w budżecie i w WPF środki w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 0,4 mln zł;
- **przebudowa ul. Chmielnej** – inwestycja obejmuje wymianę nawierzchni na ul. Chmielnej i Brackiej wraz z wykonaniem nowego oświetlenia, a także wprowadzenie nowej zieleni z elementami małej architektury na ul. Chmielnej na odcinku Nowy Świat - Pasaż Wiecha oraz na ul. Brackiej na odcinku ul. Krucza - Al. Jerozolimskie. Inwestycja jest na etapie robót budowlanych.

Kolejnym dużym projektem, który będzie kontynuowany w 2025 r. jest **modernizacja Sali Kongresowej** w budynku Pałacu Kultury i Nauki. Planowany zakres prac obejmuje dostosowanie do zgodności z przepisami przeciwpożarowymi i sanitarnymi oraz zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Modernizacja obiektu pozwoli na zastosowanie nowoczesnych systemów bezpieczeństwa, urządzeń technik audiowizualnych, mechaniki scenicznej oraz oświetlenia. Po zakończeniu inwestycji planowanym w 2027 r. powstanie nowoczesny obiekt w zabytkowych pomieszczeniach. Na realizację zadania w budżecie i w WPF zostały zarezerwowane środki w latach 2024-2027 w łącznej kwocie 411,9 mln zł.

Kontynuowany będzie program budowy mieszkań komunalnych w dzielnicach: Białołęka (Marywilska 44 D), Praga-Północ (Szwedzka/Stolarska), Rembertów (ul. Cyrulików), Ursus (Orląt Lwowskich), Wawer (ul. Włókiennicza), Wilanów (ul. Calowa). Pozyskiwane będą nowe mieszkania, także poprzez zaangażowanie spółek Towarzystwa Budownictwa Społecznego w realizację inwestycji mieszkaniowych.

W 2025 r. zakłada się finansowanie modernizacji budynków komunalnych, w tym m.in. przy ul. Żąbkowskiej 22/24/26 oraz ul. Żąbkowskiej 23/25, przy ul. Meissnera 7, 9, 11, 13, ul. Solec 103, ul. Żelaznej 64.

Kontynuowany będzie program wymiany wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania na ekologiczne oraz program „Ciepło sieciowe w budynkach komunalnych”, który obejmuje wykonanie instalacji c.o. i c.c.w. oraz podłączenie nieruchomości do miejskiej sieci ciepłej, a także program termomodernizacji budynków komunalnych.

Środki zostaną zaplanowane także na regulacje stanu prawnego nieruchomości zajętych pod inwestycje ogólnomiejskie zrealizowane w latach ubiegłych.

4.2.3. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” są związane z realizacją celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu, 3.1. Korzystamy z atrakcyjnej przestrzeni publicznej 3.2. Żyjemy w czystym środowisku przyrodniczym.

W 2025 r. kontynuowany będzie szeroki program zieleni miejskiej, który zakłada zagospodarowanie terenów zieleni wzdłuż ulic, modernizację istniejących i zakładanie nowych parków. W ramach tego programu realizowane będą m.in. na zadania:

- **Zagospodarowanie terenu nad tunelem Południowej Obwodnicy Warszawy** - celem inwestycji jest utworzenie nad tunelem Południowej Obwodnicy Warszawy atrakcyjnej przestrzeni rekreacyjno-sportowej, parkowej oraz miejsca aktywności lokalnej; zakończenie inwestycji zostało zaplanowane w 2026 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 45,3 mln zł;
- **Zagospodarowanie terenów zieleni nad Kanałem Żerańskim** - celem inwestycji jest stworzenie przestrzeni sportu i rekreacji poprzez utworzenie parku wzdłuż Kanału Żerańskiego na odcinku od ul. Modlińskiej do ul. Płochocińskiej. Zakres rzeczowy obejmuje m.in. wykonanie ścieżek pieszo - rowerowych, placów zabaw, dodatkowych pomostów, zagospodarowanie nadbrzeża kanału, aranżację zieleni oraz montaż elementów małej architektury. Planuje się, że inwestycja

zostanie zakończona w 2027 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2027 w łącznej kwocie 49 mln zł;

- **Rozwój i uporządkowanie terenów zieleni wraz z elementami rekreacyjnymi na terenie Pola Mokotowskiego** - w ramach zadania wykonano aranżację zieleni, stref rekreacyjno - sportowych, wybudowano place zabaw, ciągi piesze i zbiorniki wodne. Do wykonania pozostała rewitalizacja domków fińskich; termin zakończenia inwestycji zaplanowany został na 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 12,8 mln zł;
- **Infrastruktura "Zielone ulice" - etap I;** zakres rzeczowy obejmuje m.in. przebudowę chodników, miejsc postojowych, latarni oraz gospodarkę zielenią wzdłuż wybranych ulic miasta. Zakończenie I etapu zaplanowano na 2025 r. W trakcie realizacji jest Skwer Krasińskiego, przygotowano dokumentację na realizację Skweru Broniewskiego i tzw. serek Krasińskiego oraz przystąpiono do przygotowania realizacji Skweru Światowida; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 12 mln zł;
- **Rewitalizacja skweru Gwary Warszawskiej** – celem inwestycji jest wykonanie nowej aranżacji przestrzeni publicznej w rejonie dawnego Domu Towarowego "Wola"(w kwartale ulic: Wolskiej, Młynarskiej, Leszno i Karolkowej); zakres rzeczowy obejmuje modernizację alejek, budowę placu zabaw i siłowni plenerowej, nasadzenia zieleni oraz montaż elementów małej architektury. Zakończenie inwestycji zostało zaplanowane w 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 8,3 mln zł;
- **Skarpa Warszawska odNOWA** – w ramach inwestycji planuje się modernizację przestrzeni miejskiej na odcinku od Starego Miasta do parku Agrykola, w szczególności wzdłuż skarpy warszawskiej oraz pomiędzy centrum miasta a bulwarami wiślanymi. Prace będą obejmować renowację lub rewaloryzację zabytkowych obiektów parkowych i małej architektury. Zakończenie realizacji zadania zostało zaplanowane na 2027 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2027 w łącznej kwocie 8 mln zł;
- **Zagospodarowanie Placu Powstańców Warszawy** – inwestycja obejmuje zagospodarowanie terenu nad realizowanym, w formule partnerstwa publiczno-prywatnego, parkingiem podziemnym. W ramach inwestycji będą wykonane m.in. nasadzenia zieleni, montaż elementów małej architektury oraz zabawowych, powstaną ogrody deszczowe, ścieżki mineralne oraz oświetlenie. Zakończenie inwestycji zostało zaplanowane w 2026 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 5 mln zł;
- **Parki linearne** - zakres rzeczowy obejmuje zagospodarowanie terenu między ul. Suwak a linią kolejową na odcinku ul. J. P. Woronicza - ul. Domaniewska (Dzielnica Mokotów – Służewiec Przemysłowy); planuje się budowę alejek z nawierzchni mineralnej i drewnianej, nasadzenia drzew i krzewów oraz małą architekturę. Zakończenie inwestycji zaplanowano w 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 6,2 mln zł;

- **Budowa "Parku Polskich Wynalazców";** zakres przedsięwzięcia obejmuje rewitalizację terenu zieleni położonego pomiędzy ulicami: Jana Rosoła, Marii Grzegorzewskiej oraz Stefana Szolc Rogozińskiego; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 1,7 mln zł;
- **Park Naturalny Gołędzinów** – w 2025 r. zaplanowano zakończenie prac projektowych; Park powstanie wzdłuż Wisły na odcinku długości ok. 3 km, położonym pomiędzy mostem Grota-Roweckiego a mostem Gdańskim. Nowy park będzie mieć powierzchnię ok. 65 ha. Zaplanowano minimalne ingerencje w teren, by nie zmieniać obecnego charakteru tego miejsca; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na prace przygotowawcze w latach 2024- 2025 w łącznej kwocie 0,9 mln zł.

Drugi obszar działań to inwestycje w Miejskim Ogrodzie Zoologicznym; w 2025 r. zaplanowano finansowanie:

- **pawilonu pingwinów przyłaskowych;** zbudowany zostanie obiekt dla około 60 pingwinów, który będzie obejmował m.in. wybieg zewnętrzny i kwarantanny, basen oraz podpiwniczony budynek o powierzchni użytkowej ok. 210 m²; zakończenie inwestycji planowane jest w 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 7 mln zł.
- **budynku ekspozycyjno-hodowlanego dla małp i innych zwierząt;** małpiarnia będzie się składać m.in. z wybiegów wewnętrznych, zewnętrznych, przestrzeni dla zwiedzających oraz zaplecza. Wybiegi podzielone zostaną na trzy moduły zgodne z kontynentalnym zasięgiem występowania zwierząt: Ameryka Południowa, Afryka Środkowa, Azja Południowo-Wschodnia. Wewnątrz budynku, oprócz wybiegów, powstaną także przestrzenie edukacyjne; w 2025 r. zakłada się zakończenie prac przygotowawczych; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten etap w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 2 mln zł.
- **obiektu ekspozycyjno-hodowlanego wraz z wybiegiem dla niedźwiedzi polarnych;** celem inwestycji jest poprawa warunków bytowych i ekspozycyjnych zwierząt oraz zwiększenie atrakcyjności turystycznej ogrodu; w 2025 r. zakłada się zakończenie prac przygotowawczych; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten etap w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 1,4 mln zł.

Ważny obszar działań inwestycyjnych, który będzie kontynuowany w 2025 r., to poprawa jakości powietrza, upowszechnianie odnawialnych źródeł energii oraz wdrażanie rozwiązań efektywnych energetycznie.

Wydatki na ten cel zostaną zaplanowane w programach, z których środki będą rozdysponowywane w 2025 r. na zadania wnioskowane przez realizatorów inwestycji z różnych obszarów branżowych. Są to m.in. programy:

- „Termomodernizacja budynków miejskich”, z których będą finansowane przedsięwzięcia inwestycyjne mające na celu m.in. modernizację systemu ogrzewania budynków, termomodernizację, zastosowanie odnawialnych źródeł energii do produkcji ciepła i energii elektrycznej na budynkach miejskich.

- „Program wdrożenia systemu do zarządzania energią wraz z poprawą efektywności energetycznej w obiektach miejskich” – środki na optymalizację zużycia energii cieplnej i elektrycznej w celu zmniejszenia kosztów mediów w wybranych budynkach.
- „Panele fotowoltaiczne na dachach budynków miejskich” – środki na przedsięwzięcia mające na celu obniżenie zużycia energii elektrycznej oraz kosztów utrzymania placówek.
- „Budowa farmy fotowoltaicznej wraz z infrastrukturą do wytwarzania wodoru - etap I” – z programu dofinansowywana będzie spółka Miejskie Zakłady Autobusowe sp. z o.o. na działania inwestycyjne związane z budową paneli fotowoltaicznych na terenie zajezdni Ostrobramska (I etap inwestycji), która docelowo ma wytwarzać wodór do napędu autobusów.

Kontynuowany będzie program dotowania osób fizycznych i prawnych na działania inwestycyjne związane ze zmianą sposobu ogrzewania budynków i wymianą starych pieców i kotłów na ekologiczne. Dofinansowywane będą także ekoinwestycje polegające, m.in. na instalacji urządzeń magazynujących deszczówkę, jak również usuwaniu azbestu czy podłączeniu prywatnych budynków do kanalizacji, a także likwidowaniu nawierzchni szczelnych w celu zwiększenia powierzchni biologicznie czynnej.

Środki na ten cel zostaną zaplanowane w ramach programów:

- „Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów/odpadów zawierających azbest”,
- „Likwidacja zbiorników bezodpływowych w związku z budową przyłączy kanalizacyjnych do nieruchomości”,
- „Wykorzystanie lokalnych źródeł energii odnawialnej - część II”,
- „Modernizacja kotłowni”,
- „Wykorzystanie wód opadowych i roztopowych”,
- „Modernizacja terenów, w tym likwidacja nawierzchni szczelnych w celu zwiększenia powierzchni biologicznie czynnej i inne inwestycje ekologiczne”.

4.2.4. Edukacja

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Edukacja” są związane z realizacją celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 2.3. Korzystamy z usług blisko domu w zakresie budowy, przebudowy, modernizacji i doposażenia przedszkoli, szkół i innych miejskich placówek edukacyjnych.

W 2025 r. finansowana będzie budowa takich obiektów, jak:

- **zespół szkolno – przedszkolny na terenie osiedla Chrzanów** – zbudowana zostanie szkoła podstawowa dla 1 000 uczniów wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu; zakończenie inwestycji zostało zaplanowane na 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 46,5 mln zł;
- **zespół przedszkolno - żłobkowy przy ul. J. Ficowskiego** – efektem inwestycji będzie przedszkole dla 200 dzieci oraz żłobek dla 150 dzieci; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 31,2 mln zł;
- **przedszkole przy ul. Burakowskiej** - zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę ośmiooddziałowego przedszkola przy ul. Burakowskiej; planowany termin zakończenia

inwestycji to 2026 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024- 2026 w łącznej kwocie 18,1 mln zł;

- **przedszkole przy ul. Lebiódowej z funkcjami kultury** - powstanie sześcioddziałowe przedszkole wraz z funkcjami kultury; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 4,4 mln zł.

W 2025 r. zakłada się zakończenie prac przygotowawczych do budowy kolejnych dużych inwestycji oświatowych na obszarach intensywnego rozwoju budownictwa mieszkaniowego tj. na terenie Siekierok, na Zielonej Białogórze w rejonie ul. Siecznej oraz na Odolanach.

Kontynuowana będzie rozbudowa obiektów szkolnych:

- **Szkoły Podstawowej nr 215 przy ul. Kwatery Głównej 13** - w wyniku inwestycji powstaną dodatkowe oddziały szkolne i pomieszczenia administracyjne, hala sportowa oraz zostanie zmodernizowany istniejący budynek szkoły; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 42,8 mln zł;
- **Szkoły Podstawowej nr 255 przy ul. Kamionkowskiej** - zakres przedsięwzięcia obejmuje rozbudowę szkoły o dodatkowe oddziały dla 250 dzieci, budowę sali ruchowej, świetlicy, szatni, gabinetów, pokoju nauczycielskiego, pomieszczeń technicznych, gospodarczych i toalet. Ponadto zaplanowano przebudowę pomieszczeń stołówki i zaplecza gastronomicznego, rozbudowę biblioteki o salę multimedialną oraz montaż dźwigu osobowego; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 21,6 mln zł;
- **budynków SOSW dla Dzieci Słabowidzących nr 8 przy ul. Koźmińskiej 7** – zaplanowano dobudowę nowego skrzydła na cele sportowe wraz z zapleczem szatniowym i sanitarnym, modernizację budynku szkoły i internatu, przebudowę łącznika i zagospodarowanie terenu; planowany termin zakończenia inwestycji to 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 45,2 mln zł.

Kontynuowana będzie modernizacja obiektów oświatowych. W 2025 r. prowadzone będą modernizacje, m.in. budynków: Instytutu Głuchoniemych przy Pl. Trzech Krzyży 4/6, Szkoły Podstawowej nr 127 przy ul. Kowieńskiej 12/20, VIII LO im. Władysława IV, Szkoły Podstawowej nr 212 przy ul. Czarnomorskiej 3, Przedszkola nr 325 przy ul. Kaspijskiej 5, Liceum Ogólnokształcącego nr 3 przy ul. Rogalińskiej 2, Zespołu Szkół Odzieżowych, Fryzjerskich i Kosmetycznych nr 22 przy ul. Kazimierzowskiej 60.

Ważnym kierunkiem działań będzie kontynuacja termomodernizacji budynków oświatowych w celu poprawy ich efektywności energetycznej. Dotyczy to obiektów zlokalizowanych na terenie dzielnicy Mokotów: Przedszkola nr 294 przy ul. Czerniakowskiej 50A, Zespołu Szkół nr 59 przy ul. Jana III Sobieskiego 68, Szkoły Podstawowej nr 70 z Oddziałami Integracyjnymi przy ul. Bruna 11.

Finansowany będzie program instalacji paneli fotowoltaicznych na dachach budynków oświatowych.

W 2025 r. zostaną zaplanowane środki na rozbudowę i modernizację infrastruktury przyszkolnej, w tym hal sportowych. Finansowane będą m.in. takie inwestycje, jak budowa: hali sportowej przy Szkole Podstawowej nr 158 ul. Ciasna, zespołu zaplecza sportowego w systemie modułowym dla

Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego nr 3 przy ul. Międzyparkowej 4, zaplecza sportowego (hali) przy Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 82 przy ul. Konarskiego 20 oraz przebudowa sali gimnastycznej (małej) w LXII Liceum Ogólnokształcącym przy ul. Konwiktorskiej 5/7.

Zaplanowano **budowę siedziby Młodzieżowego Domu Kultury i Domu Kultury Śródmieście przy ul. Twardej 8/12**, międzypokoleniowego miejsca spotkań mieszkańców. W nowym budynku znajdą się m.in. pracownie plastyczne, muzyczno-instrumentalne, językowe, komputerowe oraz pracownia scenograficzno-projektowa. Ponadto zakłada się utworzenie sali tanecznej i wystawienniczej oraz sali widowiskowej przewidzianej na 330 miejsc; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2027 w łącznej kwocie 136 mln zł.

4.2.5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna” są związane z realizacją celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 2.3. Korzystamy z usług blisko domu i dotyczą projektów ukierunkowanych na rozwój opieki szpitalnej oraz pomocy społecznej, w tym w zakresie zwiększenia ilości miejsc żłobkowych oraz dostępności i poprawy jakości usług wsparcia dla seniorów.

W zakresie ochrony zdrowia środki finansowe zostaną skierowane na kontynuację działań inwestycyjnych w zakresie rozbudowy i modernizacji obiektów szpitalnych, wyposażenie szpitali w sprzęt i aparaturę medyczną. Finansowane będą inwestycje mające na celu szersze wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w miejskich podmiotach leczniczych.

W ramach przekazanych środków na dofinansowanie spółki medycznej - Szpital Grochowski im. Dr med. Rafała Masztaka sp. z o.o. kontynuowana będzie **modernizacja, przebudowa oraz rozbudowa pawilonu III**; kwota dofinansowania Spółki zaplanowana w budżecie i WPF w latach 2024- 2026 wynosi 34,5 mln zł.

Przebudowane zostaną pomieszczenia Szpitala Czerniakowskiego w celu realizacji zadania: „Rozwój Chirurgii Onkologicznej w Szpitalu Czerniakowskim” i zapewnienia chorym szybkiego dostępu do skutecznych metod leczenia. W nowej części budynku zostanie utworzona sala do chemioterapii z pięcioma stanowiskami do podawania wlewów oraz zakup sprzętu i aparatury medycznej, tj. mammografu, systemu do prześwietlania wycinków, USG do diagnostyki piersi i tarczycy, łóżek z szafką przy łózkową, stanowisk do chemioterapii, a także zakup kolonoskopu, gastrokopu i szafy endoskopowej, myjni endoskopowej i narzędzi chirurgicznych. Zakończenie inwestycji zostało zaplanowane do 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel latach 2024-2025 w łącznej kwocie 7 mln zł.

Środki zostaną także przeznaczone na **utworzenie miejskiego centrum leczenia niepłodności** w Warszawskim Instytucie Zdrowia Kobiet przy ul. Inflanckiej 6. Zakończenie inwestycji zostało zaplanowane do 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 6 mln zł.

Kontynuowany będzie **program budowy odnawialnych źródeł energii w miejskich podmiotach leczniczych**.

W zakresie opieki społecznej kontynuowany będzie program rozwoju sieci żłobków. Do zakończenia w 2025 r. zostały zaplanowane modernizacje obiektów: żłobka nr 43 przy ul. Tokarza 4, żłobka nr 33 przy ul. Umińskiego 9 i żłobka nr 26 przy ul. Wapowskiego 1.

Finansowany będzie program tworzenia placówek integracji międzypokoleniowej.

W 2025 r. zaplanowane jest zakończenie budowy **Centrum Aktywności Międzypokoleniowej** w dzielnicy Wawer. Powstanie zespół budynków o różnych funkcjach. Oprócz żłobka dla 150 dzieci będzie działał dom dziennego pobytu dla seniorów oraz ośrodek wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 47,3 mln zł.

Kontynuowana będzie **przebudowa i adaptacja budynku przy ul. Nowolipie 22**, mieszczącego Dom Dziennego Pobytu dla Powstańców Warszawskich, obejmująca m.in. wykonanie węzła sanitarnego, zaplecza socjalnego, przebudowy pomieszczeń magazynowych oraz zagospodarowanie terenu.

Zakończenie prac zaplanowano w 2026 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten etap w latach 2024-2026 w łącznej wysokości 1,9 mln zł.

Środki zostaną także przewidziane na inwestycje w zakresie tworzenia innych form wsparcia dla seniorów. W 2025 r. zaplanowano m.in. budowę:

- **Ośrodka Pomocy Społecznej przy ul. Oławskiej**; efektem będzie trzykondygnacyjny budynek o powierzchni ok. 4.000 m²; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 14,8 mln zł;
- **Placówki Wsparcia Dziennego wraz z pracownią FAB-LAB** w dzielnicy Wesoła, w wyniku inwestycji powstanie jednokondygnacyjny budynek o powierzchni zabudowy ok. 500 m²; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 5 mln zł;
- **Bielańskiego Integracyjnego Centrum Wsparcia** – trzykondygnacyjnego budynku o powierzchni użytkowej ok. 2.500 m²; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 3,3 mln zł.

Ponadto w 2025 r. zakończona zostanie modernizacja budynków: przy ul. Grębałowskiej 14 na cele Bielańskiego Środowiskowego Domu Samopomocy oraz przy ul. Przemyskiej na potrzeby Domu Dziennego Pobytu "Z Ochotą".

Kontynuowane będą także działania mające na celu zorganizowanie pomocy dla osób bezdomnych; w 2026 r. zostało zaplanowane zakończenie budowy placówki dla bezdomnych przy ul. Nieświeskiej; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej wysokości 5,3 mln zł.

4.2.6. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego” są związane z realizacją celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu, 4.1 Rozwijamy nasz twórczy potencjał w zakresie popularyzowania i pogłębiania uczestnictwa w kulturze, 4.3 Przyciągamy talenty i liderów.

W części prawobrzeżnej Warszawy powstanie unikalne miejsce skupione wokół muzyki dla mieszkańców Warszawy i odwiedzających ją gości, tj. Centrum Sinfonia Varsovia.

W pierwszym etapie, do 2025 r., zmodernizowane zostaną trzy zabytkowe budynki dawnego Instytutu Weterynaryjnego SGGW od strony ul. Grochowskiej. W wyniku tych prac powstaną m.in. biura, rezydencje artystyczne, przestrzenie edukacyjne i dwie małe sale koncertowe na potrzeby Sinfonia Varsovia oraz punkty wypoczynku, m.in. kawiarnia, restauracja i księgarnia muzyczna. Zakłada się, że zakończenie inwestycji nastąpi w 2025 r.; na ten cel zaplanowano w budżecie i w WPF środki w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 140,7 mln zł.

W ramach programu Nowego Centrum Warszawy zaplanowano **budowę Teatru Rozmaitości**, jednego z flagowych - obok Muzeum Sztuki Nowoczesnej - elementów tego projektu. Budynki Muzeum Sztuki Nowoczesnej oraz Teatr Rozmaitości stworzą jedną z pierzei nowego Placu Centralnego. Całkowita powierzchnia obiektu teatralnego wyniesie ponad 17 000 m² (5 kondygnacji naziemnych i 2 podziemne).

Główne funkcje budynku mieszczące się w jego wnętrzu to: przestrzenie przeznaczone dla wystawiania przedstawień teatralnych, hol wejściowy, sale prób, warsztaty obsługujące scenę i biura administracji teatru. Funkcje uzupełniające budynku obejmują restaurację, bistro, sale edukacyjne oraz pokoje gościnne dla wykonawców. Główna sala teatralna zaprojektowana jest jako duży, otwarty hangar pozwalający, dzięki swej wielkości i foremnym kształtom, na różnorodne podziały i ustawienia widowni oraz sceny.

Zakłada się etapowanie inwestycji. W pierwszym etapie zaplanowano finansowanie budowy części podziemnej obiektu, w której znajdować się będzie m.in. dojazd oraz dostęp do doków magazynowych Muzeum Sztuki Nowoczesnej, a także pomieszczenia głównego generatora prądu.

W budżecie i w WPF zarezerwowano na ten cel środki w latach 2024-2027 w wysokości 176,8 mln zł.

Ponadto, środki zostaną zaplanowane na poprawę infrastruktury wykorzystywanej przez teatry miejskie. Zakłada się finansowanie prac modernizacyjnych w obiektach:

- **budynek przy ul. Kasprzaka 22** - celem inwestycji jest przygotowanie przestrzeni teatralnej na potrzeby Teatru Żydowskiego m.in. sceny głównej i kameralnej, pomieszczenia prób, studia nagrań, garderoby, charakteryzatorni, pracowni krawieckiej. Powstanie także przestrzeń dla Centrum Kultury Jidysz, m.in.: biblioteka, sala wielofunkcyjna na około 100 osób; sala warsztatowa, sala dla seniorów oraz pomieszczenia administracyjne i gospodarcze; zakończenie inwestycji przewiduje się w 2026 r.; środki zaplanowane na ten cel w budżecie i w WPF w latach 2024-2026 wynoszą łącznie 120,6 mln zł;
- **budynek Teatru Ateneum** – planowany zakres rzeczowy obejmuje działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury technicznej i pomieszczeń siedziby głównej Teatru przy ul. Jaracza 2 oraz nieruchomości przy ul. Jaracza 5; zakończenie inwestycji przewiduje się w 2027 r.; w budżecie i w WPF zaplanowano na ten cel środki w latach 2024-2027 w łącznej kwocie 54,3 mln zł;
- **Teatr Lalek Guliwer** - planuje się modernizację infrastruktury Teatru, w tym zaplecza socjalnego i garderoby, pracowni plastycznej, wymianę pokrycia części dachu oraz dostosowanie budynku do przepisów ppoż.; zakończenie prac zaplanowano w 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano na ten cel w latach 2024-2025 środki w łącznej kwocie 4 mln zł;

- **Teatr Lalka** – planowana modernizacja obejmuje wymianę mechanizmów trzech zapadni sceny, systemu sterowania oraz podłogi scenicznej; zakończenie prac zaplanowano w 2025 r.; w budżecie i w WPF zostały zaplanowane na ten cel środki w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 1,9 mln zł.

Kontynuowane będą, przy wsparciu finansowym z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków, zadania inwestycyjne związane z ochroną zabytków:

- w podziemnej **grocie Elizeum** w „Parku na Książęcem” – w pierwszym etapie wykonane zostaną niezbędne prace remontowe, budowlano-konstrukcyjne i zabezpieczające, hydroizolacja; planowany termin zakończenia w 2026 r.; w budżecie i w WPF zostały zaplanowane na ten cel środki w latach 2024-2026 w łącznej wysokości 4,3 mln zł;
- w zabytkowej **oficynie Edmunda Burkego** przy ul. Kawęczyńskiej 26 - zaplanowano roboty ziemne, rozbiórkowe i izolacyjne, zmodernizowana zostanie także konstrukcja drewniana budynku, wykonany montaż stolarki okiennej i drzwiowej, doposażenie w instalacje c.o. i c.c.w, wymiana instalacji elektrycznej, teletechnicznej i wodnokanalizacyjnej; planowany termin zakończenia prac to 2026 r.; w budżecie i w WPF zostały zaplanowane na ten cel środki w latach 2024-2026 w łącznej wysokości 4 mln zł;
- na **obiektach fortecznych - Fort Bema** – wykonane zostaną prace zabezpieczające i porządkowe; zakres zadania obejmuje niwelację poziomu terenu poniżej granitowych cokołów, zabezpieczenie i konserwację częściowo wyrwanej barierki oraz wrót schronu podwalni, przeprowadzenie prac restauratorskich schodków żelbetowych na spadkach oraz zabezpieczenie obiektów fortecznych przed dostaniem się do wewnątrz osób nieuprawnionych; zakończenie inwestycji zaplanowano w 2025 r.; w budżecie i w WPF zostały zaplanowane na ten cel środki w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 1,5 mln zł.

W przyszłym roku będą finansowane inwestycje związane z **rozbudową i modernizacją infrastruktury domów i ośrodków kultury**. Przykładowe zadania, na które zostaną zaplanowane środki:

- **Budowa Domu Kultury wraz z niezbędną infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu oraz obsługą komunikacyjną obiektu przy ul. Gierdziejewskiego** – zaplanowano czterokondygnacyjny budynek z garażem podziemnym, salą widowiskową na 500 osób oraz salą kinową dla 150 widzów, a także pomieszczenia do nauki tańca, śpiewu, rzeźby oraz malarstwa. Zaplanowano także ekologiczny, zielony dach i scenę letnią; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 37,9 mln zł;
- **Budowa kulturoteki w os. Stara Miłosna** – powstanie trzykondygnacyjny budynek o powierzchni użytkowej ok. 2.200 m² na potrzeby ośrodka kultury i biblioteki; termin zakończenia inwestycji zaplanowano na 2026 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej kwocie 23,9 mln zł;
- **Przebudowa budynku przy ul. Śmiałej 21 na potrzeby prowadzenia działalności Domu Kultury** - w budynku zaplanowano m.in. studio nagrań dźwięku i filmów, pracownię fotograficzną, plastyczną, ceramiczną, komputerową, salę do zajęć ruchowych, salę spotkań oraz kawiarnię; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 15,9 mln zł;

- **Rozbudowa Domu Kultury "Zacisze" przy ul. Blokowej 1** - zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę sali teatralnej wraz z zapleczem gastronomicznym, sali do nauki tańca, pracowni muzycznych, szatni i windy; zakończenie inwestycji zaplanowano w 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 14,8 mln zł.

W 2025 r. kontynuowane będzie dostosowanie tymczasowej siedziby Muzeum Sztuki Nowoczesnej do potrzeb środowiska tańca współczesnego i sztuk performatywnych. Docelowo pawilon nad Wisłą ma stać się miejscem sceny tanecznej; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej kwocie 8 mln zł.

4.2.7. Rekreacja i sport

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Rekreacja, sport i turystyka” są związane z realizacją celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu w zakresie zwiększenia dostępności infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, rozwoju infrastruktury sportowej w celu zwiększenia ilości obiektów dostępnych dla sportowców i mieszkańców Warszawy oraz zapewnienia różnorodnych form aktywności fizycznej.

Zakłada się kontynuację programu inwestycyjnego w zakresie budowy i modernizacji obiektów sportowych.

W 2025 r. finansowane będą takie zadania, jak:

- **Modernizacja toru łyżwiarskiego Stegny – etap I**; efektem pierwszego etapu inwestycji będzie budowa hali z torem do łyżwiarstwa szybkiego wraz z zapleczem treningowym i administracyjnym. Powstanie również płyta lodowiska do uprawiania m.in. short tracku, jazdy figurowej i hokeja na lodzie. Zakończenie inwestycji zaplanowano na 2027 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2027 w łącznej wysokości 180 mln zł;
- **Modernizacja terenu przy ul. Wawelskiej 5 – etap I**; w pierwszym etapie przewidziano budowę stadionu treningowego wraz z zagospodarowaniem terenu, zapleczem i trybunami, strefę rzutów oraz boisko do rugby. W pozostałej części, stanowiącej obszar ogólnodostępny, otwarty na Pole Mokotowskie, powstanie strefa parkowa i sportowa przeznaczona do rekreacyjnego uprawiania dyscyplin lekkoatletycznych. Zakłada się, że inwestycja zostanie zakończona w 2025 r.; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 54,9 mln zł;
- **Budowa nowej hali sportowej przy ul. Strumykowej 21** – obiekt będzie się składał z głównej sali sportowej, która pomieści 600 osób, dwóch sal ćwiczeniowych, auli, zaplecza sanitarnosocjalnego i biurowego; nowy obiekt w znacznym stopniu zaspokoi potrzeby szkół podstawowych zlokalizowanych przy ul. Strumykowej w Warszawie – Szkoły Podstawowej nr 342 oraz Szkoły Podstawowej nr 366, jak i potrzeb lokalnej społeczności; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej wysokości 28,5 mln zł;
- **Budowa pływalni przy ul. Ostródzkiej** - w 2025 r. środki zostaną zaplanowane na kontynuację prac projektowych dla inwestycji obejmującej budowę: hali basenu sportowego z ośmioma torami do pływania i widownią, basenu rekreacyjnego oraz bloku saun ze strefą relaksu;

w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2027 w łącznej wysokości 13,6 mln zł;

- **Modernizacja Ośrodka Sportowego w Miedzeszynie** - zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę pełnowymiarowego boiska do piłki nożnej wraz z infrastrukturą (trybunami przestawnymi, bieżnią lekkoatletyczną i oświetleniem), boiska do siatkówki plażowej, siłowni plenerowej oraz zaplecza kontenerowego z przeznaczeniem na obiekt szatniowo – sanitarny; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 2,8 mln zł;
- **Modernizacja Ośrodka Namysłowska**; w przyszłym roku założono zakończenie prac projektowych dla etapu obejmującego budowę ogólnodostępnej strefy Skweru Sportów Miejskich i pływalni krytej wraz z zapleczem; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2025 w łącznej wysokości 1,5 mln zł.

4.2.8. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

W ramach tej sfery zakłada się finansowanie działań mających na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy.

W 2025 r. zaplanowano środki na **Program „Warszawa Chroni”**, w ramach którego finansowane będą inwestycje związane z ochroną ludności cywilnej w sytuacjach kryzysowych i adaptacją miasta do zagrożeń. Działania inwestycyjne obejmować będą m.in. organizację miejsc schronienia, zabezpieczenie ciągłości dostaw wody, a także środki na zakup odpowiedniego sprzętu; w budżecie i w WPF zarezerwowano środki na ten cel w latach 2024-2026 w łącznej wysokości 116 mln zł; Dofinansowane zostaną m.in. takie podmioty, jak:

- **Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w m.st. Warszawie S.A.** na realizację inwestycji:
 - Modernizacja Pompowni Wysokiego Ciśnienia przy ul. Czerniakowskiej 124 na terenie Stacji Pomp Rzecznych,
 - Budowa nowego ujęcia wody infiltracyjnej dla Zakładu Centralnego,
 - Budowa awaryjnego zasilania w energię elektryczną wybranych obiektów Spółki,
 - Budowa systemu Centralnej Bazy Danych Technologicznych oraz inwestycje w obiektach infrastruktury krytycznej mające na celu zwiększenie poziomu bezpieczeństwa tych obiektów;
- **Zakład Remontów i Konserwacji Dróg** na zakupy sprzętu specjalistycznego;
- **Zakład Obsługi Systemu Monitoringu** na rozbudowę monitoringu wizyjnego miasta.

Finansowane także będą, z udziałem środków z budżetu państwa, inwestycje mające na celu poprawę infrastruktury warszawskiej straży pożarnej, w tym zadania:

- Przebudowa Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej przy ul. Marymonckiej 89/91,
- Budowa nowej siedziby Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej na terenie Dzielnicy Bielany.

4.2.9. Zarządzanie strukturami samorządowymi

W ramach tej sfery środki finansowe zostaną skierowane na działania inwestycyjne związane z usprawnieniem funkcjonowania Urzędu poprzez np. zakupy sprzętu informatycznego i oprogramowania oraz informatyzację obsługi zasobu geodezyjnego i kartograficznego m.st. Warszawy.

Ponadto kontynuowane będą działania w celu uproszczenia i usprawnienia procedur obsługi klienta oraz szerszego wykorzystania technologii teleinformatycznych w Urzędzie m.st. Warszawy (realizacja wymagań interoperacyjności, mobilności systemów operacyjnych).

W ramach założonej przebudowy i modernizacji nieruchomości oraz budynków zajmowanych przez Urząd m.st. Warszawy w 2025 r. będzie kontynuowana modernizacja budynku przy ul. Wejnerta 27; zakończenie pierwszego etapu inwestycji zaplanowano na 2025 r. Ponadto, w 2025 r. założono zakończenie prac przygotowawczych do modernizacji budynku przy ul. Starynkiewicza 7/9.

5. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE WYNIKU BUDŻETOWEGO I POZIOMU ZADŁUŻENIA MIASTA

Wdrożony w m.st. Warszawie rozłożony w czasie model adaptacyjny finansów Warszawy do trwałego i istotnego ubytku dochodów z kluczowego źródła, tj. udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT), będącego skutkiem programu Polski Ład, przewiduje ochronę programu inwestycyjnego Miasta oraz, w miarę możliwości budżetowych, minimalizację negatywnego oddziaływania ograniczenia dochodów na zakres realizowanych przez Miasto zadań. Strategia ewolucyjnej absorpcji szoku dochodowego zakłada wystąpienie w średniej perspektywie deficytu budżetowego oraz podwyższenie zadłużenia w relacji do dochodów do poziomu w okolicach **40%** w najbliższych latach. **Przewidywany w Wieloletniej Prognozie Finansowej wzrost zadłużenia w okresie 2024–2027 stwarza szansę utrzymania programu inwestycyjnego Miasta bez wprowadzania dodatkowych ograniczeń w tym zakresie, które w innym przypadku byłyby niezbędne w związku z ograniczeniami dochodowymi wywołanymi programem Polski Ład. Natomiast w dłuższym okresie skutki Polskiego Ładu poprzez trwale istotne ograniczenie dochodów własnych Miasta będą pogłębiały negatywny wpływ na możliwości wydatkowe Miasta, w tym również na potencjał inwestycyjny.** Konieczne jest kształtowanie długu w takiej wysokości aby zachowane zostały ustawowe reguły fiskalne określone w art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych.

6. PLANOWANE PRZEZ RZĄD ZMIANY W SYSTEMIE FINASOWANIA JST

Powyższe założenia mogą ulec zmianie w zależności od wpływu projektowanych zmian w systemie dochodów JST. W dniu 9 maja 2024 r. Minister Finansów przedstawił założenia projektowanych zmian w systemie finansowania JST. Zmiany miałyby wejść w życie od 2025 r. Główne założenia reformy to:

- uniezależnienie dochodów JST z PIT i CIT od wpływu zmian składkowo-podatkowych,
- zwiększenie roli dochodów z PIT i CIT kosztem subwencji,
- likwidacja przepływów pomiędzy JST z tytułu tzw. Janosikowego zastąpione korektą zamożnościową.

Na dzień sporządzenia niniejszego opracowania nie jest jednak możliwe dokładne oszacowanie skutków finansowych dla poszczególnych JST bez udostępnienia przez Ministerstwo Finansów szczegółowych danych źródłowych o dochodach z budżetu państwa – w szczególności udziału poszczególnych JST w dochodach z PIT i CIT.

Do gruntownej analizy propozycji zmian w systemie finansowania JST, oceny jej skutków oraz dyskusji i konsultacji ze stroną samorządową konieczne jest udostępnienie projektu ustawy oraz pełnych skutków finansowych dla poszczególnych JST dla lat 2025-2027 zawierających transparentne porównanie dochodów wg obowiązujących i nowych zasad w tym szczególnie wszystkich nowych elementów proponowanego systemu finansowania JST.